

Ystävyyttä yli rajan

Luterilaista ystävyysseurakuntatoimintaa
Suomen ja Inkerin kirkkojen välillä

Kaarina Ylönen

SISÄLLYS

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA, TEHTÄVÄ JA AINEISTO	4
1.1. Tutkimuksen tausta ja tehtävä	4
1.2. Ystävyysseurakuntatoiminta Suomen kirkossa.....	6
1.3. Inkerin kirkon kehitys vuoden 1988 jälkeen	9
1.4. Tutkimuksen aineisto	12
1.5. Yhteenveto	14
2. YSTÄVYYSSEURAKUNTATOIMINTA INKERIN KIRKON KANSSA	15
2.1. Ystävyysseurakuntasuhteen synty.....	15
2.2. Ystävyysseurakunnan valinta	17
2.3. Ystävyysseurakuntasuhteeseen kohdistuneet odotukset ja niiden toteutuminen.....	22
2.4. Ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamisen muodot.....	26
2.5. Ystävyysseurakuntatoiminnan vakiintuminen.....	27
2.6. Ystävyysseurakuntatoimintaan vuonna 2002 käytetyt varat.....	31
2.7. Rakennusprojektien toteuttaminen ystävyysseurakunnissa	33
2.8. Onnistumiset, epäonnistumiset ja huolenaiheet ystävyysseurakuntatyössä.....	36
2.9. Ystävyysseurakuntatoiminnan tulevaisuuden näkymät	39
2.10. Yhteenveto	40
3. YSTÄVYYSSEURAKUNTATYÖ OSANA SEURAKUNNAN TOIMINNAN KOKONAISUUTTA	42
3.1. Ystävyysseurakuntatyön organisatorinen paikka ja integroituminen muuhun seurakuntatoimintaan	42
3.2. Ystävyysseurakuntatoiminnan suunnittelu ja arviointi.....	51
3.3. Yhteenveto	55
4. YHTEISTYÖ YSTÄVYYSSEURAKUNTATOIMINNAN TOTEUTTAMISESSA	57
5. TIEDON HANKKIMINEN INKERIN KIRKON JA VENÄJÄN ASIOISTA.....	65
6. YSTÄVYYSSEURAKUNTATOIMINNAN MERKITYS SUOMEN SEURA- KUNNILLE	73
7. AUTTAMISESTA YHTEISTYÖHÖN	76

Lähteet ja kirjallisuus.....	82
Liite I Suomen kirkon ja Inkerin kirkon ystävyysseurakuntasuhteet.....	85
Liite II Kyselyyn vastanneet ja vastaamatta jättäneet seurakunnat	88
Liite III Ystävyysseurakuntatoiminnan ulkopuolelle jääminen	90

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA, TEHTÄVÄ JA AINEISTO

1.1. Tutkimuksen tausta ja tehtävä

Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat, eräät kristilliset yhdistykset ja yksityiset ihmiset alkoivat jo 1970-luvulla pitää yhteyttä silloisten Petroskoissa ja Pushkinissa olleiden yksittäisten inkeriläisseurakuntien ja vuodesta 1992 alkaen Inkerin kirkon seurakuntien kanssa. Varsinainen Inkeri-innostus syntyi vuonna 1988, kun televisio teki ohjelmallaan Virossa pappisvihkimyksen saaneen Arvo Survon ja hänen työnsä tunnetuksi. Pastori Arvo Survon vierailut Turussa, Helsingissä Malmilla ja Luumäellä saivat ihmiset tuhansittain liikkeelle.

Yhteydenpito alkoi spontaanina, yksityisten ihmisten ja ryhmien tekemänä avustustoimintana, joka organisoitui 1990-luvulla seurakuntien toiminnaksi. Monet syntyneet suhteet virallistettiin luottamuselinten päätöksin seurakuntien väliseksi ystävyysseurakuntasuhteiksi, joissa Inkerin kirkon seurakuntien kanssa oli Kirkon ulkoasiain osaston 8.10.2003¹ päivittämän (liite I) luettelon mukaan yli 200 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntaa mukana joko yksittäisinä seurakuntina, seurakuntayhtyminä tai rovastikunnallisessa yhteistyössä.

Inkeriin suuntautuva toiminta oli Suomessa hyvin laajaa ja siinä tapahtui niin paljon, että kellään ei ollut siitä selvää kuvaa. Tästä syystä oli tarpeen tutkia sen syytä ja seurauksia. Selvitys Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Inkerin kirkon seurakuntien välisestä ystävyysseurakuntatoiminnasta tehtiin Kirkon tutkimuskeskuksen, Kirkon ulkoasiain osaston (KUO) ja Kirkon Ulkomaanavun (KUA) toimeksiannosta. Lisäksi tutkijan työnantaja Vantaan seurakuntayhtymä tuki tutkimustyötä antamalla käyttöön työhuoneen ja työvälineet, myös kolmen kuukauden vir-

1 Tiedot olivat internetissä osoitteessa <http://www.evl.fi/kkh/kuo/inkeri.htm>. Kirkon ulkoasiain osaston kotisivuilla olivat myös tiedot ystävyysseurakuntasuhteista Viron, Latvian ja Unkarin kirkkojen seurakuntien kanssa. Tietoja päivitettiin tutkimusjaksolla useita kertoja, minkä vuoksi selvityksessä käytetty Inkerin kirkon 8.10.2003 päivitetty tilanne kirjattiin liitteeseen I.

kavapauden aikana. Kiitoksen ansaitsevat kaikki nämä, samoin kuin monet työtä tukeneet henkilöt, joita ei tässä voida erikseen luetella.

Toimeksiantajan ajatuksena oli hankkia ”kattava ja ajantasainen tieto siitä, mitä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa on tehty ja tapahtunut suhteissa Inkerin kirkon seurakuntiin näiden suhteiden viriämisestä 1980-luvun lopulla nykyhetkeen (2002) asti”. Näin laajan tiedon kerääminen ei työhön varatun resurssin puitteissa ollut mahdollista. Suuri osa inkerinsuomalaisten ja heidän seurakuntiansa saamasta tuesta oli yksityisten ihmisten ja pienten ryhmien omalla ajalla ja omista varoista antamaa. Tieto siitä oli hajallaan ihmisten muistoissa, eikä sen kerääminen luultavimmin ollutkaan mahdollista. Selvitys rajattiin koskemaan ystävyysseurakuntatoimintaa, jota seurakunnissa toteutettiin. Myös siltä osin tiedoissa oli puutteita. Työntekijät ja toimijat olivat jo vaihtuneet. Tieto ei ollut siirtynyt eikä sitä ollut kirjallisesti saatavilla. Tutkimus päädyttiinkin lopulta rajaamaan lähinnä tämän hetken tilannetta ja seurakuntien tekemää ja raportoimaa ystävyysseurakuntatyötä koskevaksi.

Tutkimuksen tehtävänä oli kartoittaa Suomessa syntyneen Inkeri-innostuksen synnyttämää ilmiötä, joka kanavoitui Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa ystävyysseurakuntatoiminnaksi. Ilmiötä tarkasteltiin erityisesti seuraavista näkökulmista:

1. ystävyysseurakuntatoiminnan käynnistyminen ja toteutuminen,
2. ystävyysseurakuntatoiminnan liittyminen muuhun seurakuntatyöhön ja
3. ystävyysseurakuntatoiminnan merkitys Suomen seurakunnille.

Selvitys koski Suomen ja Inkerin evankelis-luterilaisten kirkkojen seurakuntien välistä toimintaa. Niistä käytettiin nimityksiä Suomen kirkko ja Inkerin kirkko tai pelkästään Inkeri. Seurakunta-sanalla tarkoitettiin Suomen kirkon seurakuntia, ja ystävyysseurakunnalla Inkerin kirkon seurakuntia, paitsi ei aina vastausten suorissa lainauksissa. Vanhasta inkerinsuomalaisten asuinalueesta käytettiin nimitystä Inkerinmaa. Lyhenteet selitettiin ensimmäisen käytön yhteydessä. Syntyperäisistä Suomen kansalaisista käytettiin nimitystä suomalaiset, kun taas Venäjällä syntyneistä puhuttiin inkerinsuomalaisina tai inkeriläisinä.

Ystävyysseurakuntasuhteet olivat virallisia tai epävirallisia. Virallisia olivat ne suhteet, jotka molempien seurakuntien luottamuselimet vahvistivat päätöksin. Aikaisemmin Kirkon ulkoasiain neuvosto vahvisti sopimukset. Nyt vain pidettiin yllä luetteloa ystävyysseurakuntasuhteista. Suomen kirkon ulkoasiain neuvosto hyväksyi 25.2.2000 ystävyysseurakuntatoimintaa varten seuraavan yleisohjeen.

Yleisohje ystävyysseurakuntatoimintaa varten (<http://www.evl.fi/kkh/kuo>)

Ohje koskee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ystävyysseurakuntasuhteita niiden kirkkojen seurakuntien kanssa, joiden kanssa kirkollamme on hyväksytty sopimus yhteistyöstä. Ohjetta suositellaan käytettäväksi soveltuvin osin myös muissa seurakuntien, rovastikuntien ja hiippakuntien ystävyys- ja muissa kumppanuussuhteissa.

1. Ystävyysseurakuntatoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä kahden eri kirkon itenäisten seurakuntien välistä suhdetta, johon molemmat seurakunnat ovat päätöksin sitoutuneet.
2. Ystävyysseurakuntatoiminnan tarkoituksena on edistää kirkkojen, seurakuntien ja niiden jäsenten keskinäistä yhteyttä ja vuorovaikutusta sekä kasvamista yhteisessä kristillisessä uskossa ja palveluvastuussa. Lähtökohtana tulee olla yhteistyökirkon oman perinteen, toimintatapojen ja kirkkolainsäädännön kunnioittaminen.
3. Ystävyysseurakuntatoiminta on osa kirkkomme ulkomaansuhteita. Ystävyysseurakuntasuhteista pitää luettelo kirkkohallituksen ulkoasiain osasto (KUO). Luetteloon kirjaamisen edellytyksenä on, että osapuolet ovat tehneet virallisen päätöksen suhteen solmimisesta ja lähettäneet sen tiedoksi kirkkohallituksen ulkoasiain osastolle.
4. Ystävyysseurakuntasuhteen solmimisesta Suomessa päättää kirkkovaltuusto tai kirkkoneuvosto ja yhteistalousseurakunnissa seurakuntaneuvosto tai yhteinen kirkkoneuvosto, mikäli kaikki yhteistaloudessa olevat seurakunnat solmivat yhteisen ystävyysuhteen.
5. Ystävyysseurakuntasuhteen voivat solmia myös rovastikunnan seurakunnat yhteisesti. Tällöin tulee kaikkien hankkeeseen osallistuvien seurakuntien tehdä asiasta samansisältöinen erillinen päätös.
6. Seurakunta nimeää ystävyysseurakuntatoiminnasta vastaavan yhdyshenkilön, jonka nimi ja yhteystiedot ilmoitetaan kirkkohallituksen ulkoasiain osastolle.
7. Seurakunnat voivat halutessaan laatia keskinäisen ystävyys sopimuksen, jossa ne määrittelevät yhteisen toimintansa periaatteet ja tavoitteet. Sopimuksen sisällöstä seurakunnat päättävät keskenään ottaen huomioon kirkkojensa ystävyysseurakuntatoiminnasta antamat yleiset ohjeet. Toiminnassa tulee huomioida myös mahdolliset muut kyseisten kirkkojen välisestä yhteistyöstä annetut suositukset.
8. Toiminnasta ja sen aiheuttamista kustannuksista vastaa kukin seurakunta itse. Kirkon Ulkomaanavun (KUA) tai kirkkomme lähetysjärjestöjen kanssa toteutettavista taloudellista hankkeista seurakuntien tulee sopia KUA:n/ lähetysjärjestöjen kanssa erikseen.
9. Ystävyysseurakuntasuhde katsotaan päättyneeksi, mikäli jomman kumman seurakunnan päättävä elin on tehnyt sitä koskevan päätöksen. Suositeltavaa on, että ystävyysseurakuntasuhteen lopettaminen tapahtuisi keskinäisellä sopimuksella. Suhteen lopettamisesta tulee lähettää ilmoitus kirkkohallituksen ulkoasiain osastolle.

1.2. Ystävyysseurakuntatoiminta Suomen kirkossa

Ystävyysseurakuntatoiminnan perusajatuksena oli edistää seurakuntien, niiden jäsenten ja koko Kristuksen kirkon yhteyttä. Suomen kirkon hiippakunnilla, rovastikunnilla ja seurakunnilla oli ystävyysuhteita lähinnä luterilaisiin sisarkirkkoihin useissa eri Euroopan maissa, mutta myös Amerikassa ja Afrikan maista erityisesti Namibiassa. Suomalaisten ystävyysseurakuntayhteydet olivat kuitenkin selvästi keskittyneet maamme lähialueille Viroon ja Venäjälle sekä itäisessä Keski-Euroopassa Unkariin ja Romanian luterilaisiin kirkkoihin. Näissä maissa ystävyysseura-

kuntatyön keskeisenä muotona 1990-luvulla oli ollut alueen seurakuntien jälleerakennustyön tukeminen sekä henkisesti että taloudellisesti.

Suomalaiset seurakunnat olivat solmineet ystävyysseurakuntasuhteita lähes yksinomaan luterilaisiin seurakuntiin. Vuodesta 2001 lähtien Turun, Mikkelin ja Lappeenrannan seurakunnat olivat rakentaneet ystävyysseurakuntasuhteita myös joidenkin Pietarin Venäjän ortodoksisen hiippakunnan seurakuntien kanssa.

Ystävyysseurakuntatoiminta täydensi kokonaiskirkon kansainvälisiä ja ekumeenisia suhteita. Ilman paikallistason toimivia suhteita kirkkojen ylätason teologiset ja yhteistyösopimukset toteutuisivat sisällöllisesti vain osittain. Ystävyysseurakuntatyöhön kuului aina yhteistyökirkon oman perinteen, toimintatapojen ja kirkkojärjestyksen kunnioittaminen. Tavoitteena oli tasavertainen kahdenvälinen kumppanuus, jossa molemmat osapuolet antoivat ja saivat omasta henkisestä ja hengellisestä perinnöstään. Yhteistyö pienten luterilaisten vähemmistökirkojen kanssa avasi uusia näköaloja usein varsin homogeenisessa luterilaisessa ympäristössä eläville suomalaisille seurakunnille ja tuki niiden ekumeenista kehitystä.

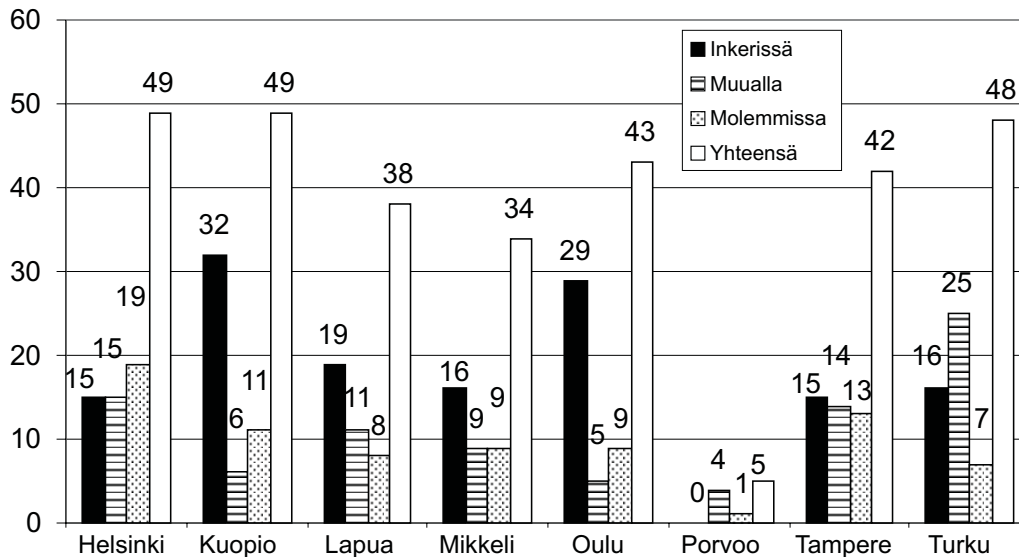
Suomen kirkon seurakuntien ystävyysseurakuntatoiminta alkoi suomalaisten tai muiden kirkkojen seurakuntien kanssa jo ennen Inkerin seurakuntien kanssa solmittuja ystävyysuhteita. Vastanneista kaikkiaan 308 seurakunnalla oli yksi tai useampi oma, rovastikunnallinen tai seurakuntayhtymän yhteinen jokin ystävyysseurakuntasuhde tai yhteistyötä Inkerin kirkon kanssa. Seurakunnista 46 % oli ystävyysseurakuntasuhteessa Inkerin kirkkoon ja 25 % sekä Inkerin kirkkoon että muualla. Näin vastanneista yhteensä 71 % oli suhteessa Inkerin kirkon seurakuntien kanssa. Vajaa kolmasosalla (29 %) oli ystävyysseurakunta pelkästään muualla kuin Inkerin kirkossa. Todellisuudessa luku oli hieman suurempi, sillä osa seurakunnista jätti vastaamatta kyselyyn siksi, että ystävyysseurakunta oli muualla kuin Inkerin kirkossa.

Yksi ystävyysseurakunta oli vastausten mukaan 157 seurakunnalla, niistä 99 Inkerin kirkossa ja 54 muualla. Neljällä oli ystävyysseurakuntasuhteen lisäksi nimikkolähetti tai muuta toimintaa Venäjällä. Kaksi ystävyysseurakuntaa oli 62 seurakunnalla. Kuudella molemmat ystävyysseurakunnat olivat Inkerin kirkossa, 40 seurakunnalla Inkerin lisäksi jossain muussa kirkossa ja 16 seurakunnalla molemmat muualla kuin Inkerin kirkossa. Kolme ystävyysseurakuntaa oli 30 ja neljä tai enemmän 19 seurakunnalla. Näistä kymmenen ei ollut suhteessa Inkerin kirkkoon.

Monilla seurakunnilla oli ystävyysseurakuntia useista maista. Mainittuja virallisia tai epävirallisia ystävyysseurakuntasuhteita tai lähetyksen nimikkosuhteita oli Venäjälle 217 seurakunnalla, Viroon 119, Latviaan 14, Unkariin 47, Romaniaaan 5, Ruotsiin 11, Norjaan 5, Tanskaan 1, Saksaan 9, Puolaan 1, Englantiin 2, Italiaan 1, Namibiaan 2, Tansaniaan 1 ja Suomeen 14 seurakunnalla.

Eri hiippakuntien ystävyysseurakuntasuhteet suuntautuivat hieman eri tavoin. Ystävyysseurakuntia Inkerissä oli suhteellisesti eniten Kuopiossa ja Oulussa, kun taas muiden kirkkojen osuus painottui Porvoon ja Turun hiippakunnissa. (Kuvio 1). Tuloksia selittivät osin maantieteelliset ja Porvoon osalta ehkä myös kielelliset seikat. Määrällisesti eniten ystävyysseurakuntia oli Helsingin, Lapuan ja Turun hiippakuntien seurakunnilla ja vähiten Porvoon hiippakunnassa.

Kuvio 1. Ystävyysseurakuntasuhteiden jakautuminen hiippakunnittain Inkerin kirkkoon ja muualle. N=308².

Vastanneiden määrään suhteutettuna vähiten ystävyysseurakuntia oli Porvoon hiippakunnalla, jossa 21 se urakunnasta vain yhdellä neljästä (24 %) oli yksi tai useampi ystävyysseurakunta. Eniten ystävyysseurakuntia oli Helsingissä, jossa ystävyysseurakuntasuhteessa oli 92 % vastanneista. Vastaavat prosenttiluvut hiippakunnittain olivat: Kuopio 82 %, Lapua 84 %, Mikkeli 72 %, Oulu 78 %, Tampere 81 % ja Turku 68 %.

Ystävyysseurakuntasuhteet eivät jakautuneet tasaisesti Inkerin seurakuntien kesken. Ystävyysseurakuntasuhde Suomen kirkon seurakuntien kanssa oli 44 Inkerin kirkon seurakunnalla. Näin ollen lähes puolet (42 %) Inkerin kirkon seurakunnista oli vailla ystävyysseurakuntaa. Virallisia ystävyysseurakuntia oli Inkerinmaan tai Karjalan alueen seurakunnilla. Poikkeuksia olivat Joshkar-Ola Marin tasavallassa, Moksa-Ersa ja Velmema Saranskissa Mordvassa, Izhevsk Udmurtiassa, Rzhhev Moskovasta länteen ja Krasnojarsk Siperiassa. Suomesta oli epävirallisia yhteyksiä joihinkin Uralin alueen seurakuntiin. Lähes kaikilla Inkerinmaan ja Karjalan sekä useilla Pietarin rovastikunnan seurakunnilla oli kuitenkin yksi tai useampia ystävyysseurakuntia.

Ystävyysseurakuntasuhteet olivat kasautuneet Inkerin kirkon seurakunnissa osittain siksi, että suhteet olivat Suomessa rovastikunnallisia, mutta myös kirkkoherran aktiivisuus sekä suomen kielen taito tai suomalaisuus oli ilmeisesti vaikuttanut asiaan. Useimmiten vastaajat mainitsivat ystävyysseurakunnakseen Kontupohjan (18), Sortavalan (18), Toksovan (15), Hatsinan (11), Kolppanan (11), Kelton (11) ja Skuoritsan (11). Ystävyysuhteiden kasautuminen oli ymmärrettävää. Ystä-

2 Luvussa olivat mukana vastaajien ilmoittamat lähetystyön nimikkosuhteet ja seurakuntien yhteisistä vastauksista saadut tiedot.

vyys syntyi helpoimmin silloin, kun puhuttiin samaa kieltä ja oltiin lähellä. Etäällä oleviin seurakuntiin jo yhteyden saaminen oli vaikeampaa.

1.3. Inkerin kirkon kehitys vuoden 1988 jälkeen

Vuosi 1988³ toi ratkaisevan muutoksen Neuvostoliiton/ Venäjän uskonnolliseen tilanteeseen. Lokakuun 1917 vallankumouksen jälkeen omaksuttu kielteinen asenne uskontoja kohtaan muuttui lyhyessä ajassa sallivaksi. Keväällä 1988 kommunistipuolueen johtaja Mihail Gorbatsov tapasi ortodoksikirkon johtajat ja kirkon tuhatvuotisjuhlaa vietettiin näkyvästi. Vuonna 1990 hyväksyttiin uusi uskontolaki (UL)⁴, jonka mukaan jokaisella ihmisellä oli oikeus yksin tai yhdessä toisten kanssa harjoittaa ja levittää uskontoaan. (UL 1990, artikla 3.)

Inkerin kirkon kasvu alkoi rekisteröimällä Kupanitsaan vuonna 1988 Petroskoin ja Pushkinin seurakuntien jälkeen kolmas suomenkielinen seurakunta. Vuoden 1995 lopussa seurakuntia oli 36 (Ylönen 1997, 31) ja kesällä 2003 yhteensä jo 75 (Taulukko 1). Heinäkuussa 1994 kirkossa sanottiin olleen yhteensä 15 000 jäsentä (Kotimaa 8.7.1994). Jäsenmaksun maksaneita oli kuitenkin enintään 11–12 000 (Ylönen 1997, 41.) Vuonna 2003 jäseniä arvioitiin olleen 30 000 (Kotimaa 11.4.2003.) Määrä oli tosiasiallisesti pienempi, mutta oikeaa määrää ei tiedetty. Vuoden 2002 toimintakertomuksen tehneissä 35 seurakunnassa oli enintään 8 651 jäsentä, vaikka lukuun sisältyivät jo vanhat suuret seurakunnat. (Seurakuntien toimintakertomukset vuodelta 2002). Vaikka seurakuntien määrä oli kasvanut, jäsenten määrä ei ollut. Uudet seurakunnat olivat pieniä ja entisten jäsenmäärä oli vähentynyt. Esimerkiksi Kelton seurakunnassa vuonna 1997 jäsenmaksun maksaneita oli 816, mutta nyt 397, Pyhän Marian seurakunnassa 929, nyt 403, Petroskoissa 1 037, nyt 331 ja Skuoritsassa 617, nyt 415 (Ylönen 1997, 128; Seurakuntien toimintakertomukset 2002). Toiminnassa oli toki mukana useampia. Jäsenmäärää oli vähentänyt paluumuutto Suomeen. Vuonna 2000 Suomeen oli muuttanut jo noin 25 000 inkerinsuomalaista (Helsingin Sanomat 4.10.2000). Toinen syy oli jäsenistön ikärakenne. Esimerkiksi Petroskoissa oli vuonna 2000 kuollut 50 ja Skuoritsassa 37 henkeä. (Seurakuntien toimintakertomukset 2002.) Myös uusien seurakun-

3 Inkerin kirkon historiasta ennen vuotta 1988 ja sen jälkeen ks. mm. IHS 1969; Jääskeläinen 1980; Kuortti – Arkkila 1990; Inkeri 1991; Ylönen 1997; Hassinen 1997; Sihvo 2000. Tutkimusten lisäksi oli julkaistu joidenkin seurakuntien (Aunus, Keltto, Pyhä Maria, Skuoritsa jne) vaiheista kertovia teoksia. Virheineenkin ne kuvasivat alkuvaiheen suurta innostusta.

4 Laki julkaistiin Izvestijassa 9.10.1990; E. Kahlan suomennos ks. Ortodoksia 40/1991, 164–174.

tien tulo sai ihmiset siirtymään seurakunnasta toiseen (Helsingin Sanomat 29.10.1994.)

Taulukko 1. Inkerin kirkon seurakunnat (srk) 2003 rovastikuntajärjestyksessä.⁵

1	Pietari, Pyhän Maria	27	Volosovo	53	Velikie luki, P. Markus
2	Pietari, Kristuksen kirkast.	28	Aunus/ Olonets	54	Voronez
3	Pietari, saksalainen srk	29	Kalevala	55	Birsk, Bashkortostan
4	Pietari, eestiläinen srk	30	Kemi	56	Gurez-Pudga, Udmurtia
5	Pietari, P. Paavalin srk	31	Kontupohja/ Kondopoga	57	Joskar-Ola, Mari
6	Pietari, Kronstadt ⁶	32	Kostamus/ Kostamuksha	58	Kazan, Tatarstan
7	Haapakangas/ Jukka	33	Medvezegorsk	59	Kovylkino, Mordva
8	Johannes/ Sovetskij	34	Mujejärvi	60	Neftekamsk, Bashkiria
9	Kanneljärvi, P.Pietarin srk	35	Muurmansk	61	Saransk, Moksa-Ersä
10	Kaukola/ Sevastjanovo	36	Petroskoi/ Petrozavodsk	62	Saransk, Velmema,
11	Keltto/ Koltushi	37	Pitkäranta	63	Syktyvkar, Komi
12	Koivisto/ Primorsk	38	Ruskeala	64	Troitsko-Petsorsk, Komi
13	Pushkin	39	Segeza	65	Tseboksary
14	Raivola	40	Sodder	66	Angarsk
15	Terijoki	41	Sortavala	67	Irkutsk, P. Marian srk
16	Toksova	42	Tsalna	68	Krasnojarsk,
17	Tuutari	43	Borisoglebsk	69	Minusinsk
18	Tyrö	44	Moskova, P. Kolmin .srk	70	Niznjaja Bulanka
19	Viipuri	45	Moskova, P. Johannes	71	Omsk
20	Hatsina	46	Niznij Novgorod	72	Novosibirsk
21	Hietämäki	47	Novye Burasy	73	Ussolje-Sipirskoe
22	Kingisepp, Jaama srk	48	Pietari. P. Mikaelin srk	74	Verhnjaja Bulanka
23	Kolppana, P. Pietarin srk	49	Rzev	75	Verhnij Suetuk
24	Kosemkina, P. Andreas	50	Saratov, P. Johannes	76	Zeleznogorsk
25	Kupanitsa	51	Saratov, P. Mikaelin srk		
26	Skuoritsa	52	Tver		

Baltian maiden itsenäistyminen sai Inkerin kirkon irtautumaan Viron kirkosta vuonna 1992. Kirkolle hyväksyttiin kirkkojärjestys (KJ 1992). Kirkkojärjestystä uudistettiin vuoden 2000 taitteessa (KJ 1999). Siihen sisältyivät myös kirkollisko-

5 Eri rovastikuntiin kuuluvien seurakuntien numerot taulukossa: Pietarin 1–19, Länsi-Inkerin 20–27, Karjalan 28–42, Venäjänkielinen 43–54, Uralin 55–65 ja Siperian rovastikunta (rk) 66–76. (Lähde: Tserkov' Ingrii. Telefonnyj spravotshnik. [Inkerin kirkko. Puhelinluettelo.] Moniste; Inkerin kirkon seurakuntien nimi- ja rovastikuntaluettelo; Kotimaa 11.4.2003.)

6 Aikaisemmin itsenäisenä seurakuntana toiminut Kronstadt oli nyt Pietari Pyhän Mikaelin seurakunnan kappeliseurakunta.

kouksen työjärjestys ja kirkkohallituksen ohjesääntö. Kymmenen vuoden aikana kirkko oli kokenut monessa suhteessa merkittävän muutoksen.

Aluksi seurakuntiin haluttiin vain inkerinsuomalaisia jäseniä ja kirkosta vain suomenkielisten kirkko. Vuonna 1992 todettiin kirkkohallituksen pöytäkirjassa (KHPTK): ”Vaikka Inkerin kirkko toimii venäjänkielisessä ympäristössä, myös suomen kielen asemaa pyritään kohottamaan” (KHPTK 9.12.1992 § 17.) Uudessa kirkkojärjestyksessä kirkon asiakirjakielet olivat edelleen venäjä ja suomi, joista venäjänkielinen teksti oli ohjeellinen (KJ 1999, I osa, 1. luku § 2.) Kirkolliskokouksen pöytäkirjassa (KKPTK) Venäjän alueella toimivan Inkerin kirkon ohjesäännössä (Ustav Religioznoj organizatsii ”Evangelitshesko-l’uteranskaja Tserkov’ Ingrii na territorii Rossii”) Inkerin kirkon määritelmää muutettiin siten, että siitä poistettiin kokonaan sana suomenkielinen (KKPTK 18–19.10.2003 § 9.) Kirkko oli venäläistynyt: enemmistö kirkon työntekijöistä ja seurakuntalaisista oli jo venäjänkielisiä (Kotimaa 11.4.2003.)

Inkerin kirkon toiminta vakiintui 1990-luvulla. Työntekijäkoulutus laajeni kirkon koulutuskeskuksen tulon myötä. Koulutuskeskus sai omat tilat Kelttoon vuonna 1995. Se oli tärkeää, sillä opiskelijat tulivat eri puolilta Venäjää (Hassinen 1997, 79). Pappien ja diakonien koulutus parani ensimmäisen yhdeksän viikon diakonikurssin tasosta. Vuonna 2000 uudistettiin teologista koulutusohjelmaa, jotta se vastaisi kansainvälisiä standardeja. Kirkolliskokous (KKPTK 18–19.10.2002 § 19) muutti koulutuskeskuksen nimen Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon teologiseksi instituutiksi. Toimintajärjestys oli hyväksyttävänä Moskovassa. Koulutusohjelmaksi oli Batchelor of Divinity ohjelma, jossa opiskelu kesti 3,5 vuotta. Tavoitteena oli saada tutkinnoille kansainvälinen hyväksyntä, jotta opiskelijat voisivat suorittaa maisterin tutkinnon ulkomaisissa teologisissa seminaareissa. Kursseja järjestettiin myös diakonia- ja nuorisotyöntekijöille, kanttoreille ja pyhäkouluhteereille. Valmistuneet toimivat yleensä seurakunnan vapaaehtoisina työntekijöinä. Kursseilla opiskeli vuosittain 100–150 opiskelijaa. (Karjalainen, sähköpostiviesti tekijälle 14.11.2003).

Opiskelijoita oli syksyllä 2003 kolmella vuosikurssilla yhteensä 20, joista useimmilla oli jo yksi loppututkinto. Teologisella peruskurssilla ja teologikurssilla oli opiskellut kaikkiaan 203 henkilöä. Näistä 30 oli aloittanut tai suorittanut loppuun teologikurssin. Diakoniksi oli vihitty 17 ja papeiksi 27. Kirkon omien työntekijöiden osuus oli kasvanut. Vuonna 1996 vielä 61 prosenttia Inkerin kirkon seurakunnista oli suomalaisten hoidossa, mutta kesällä 2003 enää 27 % seurakuntien määrän kasvusta huolimatta.⁷ Teologisen instituutin vt. rehtori Tapio Karjalaisen (sähköpostiviesti tekijälle 14.11.2003) mukaan kirkon pappispula jatkui vielä pitkään. Inkerin seurakunnat venäläistyivät nopeasti. Pian suomalaisten sijaan tarvittiin paikalliset työntekijät. Uusia seurakuntia syntyi varsinkin Keski-Venäjälle ja

7 Lähteet: osoite- ja puhelinluettelo Inkerin kirkon keskushallinto ja seurakunnat 16.8.1995. Suomen Kirkon ulkomaanavun kokoama osoite- ja puhelinluettelo Inkerin kirkon ja sen seurakunnista ja niiden työntekijöistä. [Moniste.] sekä Tserkov’ Ingrii. Telefonnyj spravotshnik [Moniste vuodelta 2003].

Siperiaan. Inkerin kirkko olikin valinnut painopisteekseen työntekijäkoulutuksen. (Kotimaa 11.4.2003.)

Myös seurakuntien toimitilat olivat parantuneet. Suomen seurakunnilla oli ollut siinä merkittävä osa, vaikka rakennustoimintaa ei voitukaan pitää perinteisenä ystävyysseurakuntatoiminnan muotona. Rakentamisen runsaudesta johtuen rakennustoimintaan liittyvät periaatteet kirjattiin lukuun 2.7.

1.4. Tutkimuksen aineisto

Selvitys toteutettiin kyselynä suomenkielisille ja kaksikielisille seurakunnille. Ruotsinkielisillä seurakunnilla tiedettiin olleen ystävyysseurakuntia yleensä muualla kuin Inkerin kirkossa. Siten Porvoon hiippakunnan lukuihin otettiin aina mukaan vain ne seurakunnat, joille kysely lähetettiin.

Lomakkeen laatimista vaikeutti se, että seurakuntien tilanne oli kovin erilainen. Ystävyysseurakunta oli oma tai rovastikunnan tai seurakuntayhtymän yhteinen ystävyysseurakunta Inkerin kirkossa tai muualla tai sitä ei ollut. Jotkut olivat vain tukeneet Inkerin kirkkoa. Kirjavuutta lisäsi se, että ystävyysseurakunnan sijasta osalla oli Inkerin kirkon työalue tai työntekijä lähetystyön nimikkokohteena. Ystävyysseurakuntatoiminnan ja lähetyksen nimikkotoiminnan erottaminen oli vaikeaa. Rovastikunnan seurakunnista yksi puhui ystävyysseurakunnasta ja toinen lähetyksen nimikkokohteesta. Oletettavasti tämä kuvasi työn luonnetta, joka eri seurakunnilla oli erilainen.

Jotkut vastaajat pitivät kyselylomaketta pitkänä ja vaikeana. Sen täyttäminen oli hankalaa niille, joilla ei ollut ystävyysseurakuntaa, vaan avustivat Inkerin kirkkoa tai osallistuivat löyhästi rovastikunnan yhteistyöhön. Vastaamatta jätettiin silloin, kun seurakunnalla ei ollut ystävyysseurakuntatoimintaa tai ystävyysseurakunta oli muualla kuin Inkerin kirkossa; kun viranhaltija oli vaihtunut tai sijainen hoiti strategista virkaa; kun seurakunnalla ei ollut omaa kirkkoherraa ja seurakuntia oli yhdistämässä. Syinä oli joskus myös kyselylomakkeen laatu: pituus ja yksityiskohtaisuus tai sen sopimattomuus omaan tilanteeseen, kiire eli ajan puute sekä haluttomuus vastata mihinkään kyselyihin.

Osa vastaajista vastasi kysymyksiin innostuneesti, joskus jopa vastoin ohjeita silloinkin, kun ystävyysseurakunta oli Virossa. Aineistoa analysoitaessa kaikki Inkerin kirkkoa koskevat vastaukset otettiin huomioon, vaikka lomake oli toiminnan luonteesta johtuen täytetty vain soveltuvien osin. Monimuotoisuus vaikeutti vastausten tulkintaa. Miten luokitella seurakunta, jolla ei ollut ystävyysseurakuntaa, mutta oli nimikkolähetti tai jokin muu lähetystyön nimikkokohte? Entä vastaaja, joka kertoi: ”--- rovastikunnalla on jotain yhteistä ystävyysseurakuntatoimintaa jonkun kanssa. --- seurakunta on pieni ja köyhä, ei juuri pysty osallistumaan sii-

henkään toimintaan”, varsinkin kun vastaaja itse oli rengastanut vaihtoehdon ”ei ole mitään ystävyysseurakuntatoimintaa”? Molemmat luokiteltiin vastaajan tavoin.

Lähetyksen nimikkosuhteita ei kyselylomakkeessa otettu huomioon. Pelkäämään vastausten perusteella olisi niistä saatu väärä kuva. Vaikka tutkimuksen tarkoituksena ei ollut Venäjällä tehtävän lähetystyön selvittäminen, kysyttiin Evankelisluterilainen Lähetysyhdistys Kylväjäältä, Suomen Lähetysseuralta (SLS), Suomen Luterilaiselta Evankeliumiyhdistykseltä (SLEY) ja Suomen evankelisluterilaiselta Kansanlähetykseltä (SEKL) tietoja nimikkosuhteista. Niitä oli yhteensä 157. Lisäksi sopimuksia oli ainakin Herättäjä-Yhdistyksen (HY), Suomen Pipliaseuran (SPS) ja Laestadianernas Fridsföreningars Förbund (LFF) kanssa. Vaikka lähetyksen nimikkosuhte ei ollut ystävyysseurakuntasuhde, ne lähialueella alkoivat muistuttaa toisiaan. Siksi lähetyksen nimikkosuhteet oli tässä yhteydessä otettava jollain tavalla huomioon. Nimikkosuhte päättyi joskus ystävyysseurakuntasuhteen solmimiseen. Kun vastaajat eivät aina erottaneet nimikkotoimintaa ystävyysseurakuntatoiminnasta, ei tätä jakoa aina voitu tehdä aineistoa analysoitaessaan.

Kyselylomakkeessa oli useita avoimia kysymyksiä ja monissa kohdin voi antaa lisätietoja tai vastauksen perusteluja. Näin saatiin tilanteesta parempi kuva kuin vain täysin strukturoidulla kyselyllä. Vastauksia käytettiin suorina lainauksina ja asiatietoina. Vaikka kyselyä ei tehty luottamuksellisena, lainauksista poistettiin kirkon johtoa lukuun ottamatta yksityistä henkilöä koskevat tiedot. Poistetun tiedon tilalle merkittiin NN, X, kolme väliviivaa (---) tai tarvittaessa hakasulkuihin poistettu tieto, esimerkiksi [ystävyysseurakunta], jolla korvattiin kyseessä oleva nimi taivutusmuodossaan.

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 525 seurakunnalle. Palautettuja lomakkeita saatiin yhteensä 387. Vastausprosentiksi muodostui siten 73,7 %. Kun tähän lisättiin ne 26, jotka olivat sopineet seurakuntayhtymän tai rovastikunnan yhteisestä vastauksesta, tuli vastausprosentiksi 78,7%. Lääninrovasteilta saatiin tietoja yhteensä 30 rovastikunnasta ja myös joistakin vastaamatta jättäneistä seurakunnista. Lisäksi aineiston käsittelyn yhteydessä oltiin puhelimitse tai sähköpostitse yhteydessä muutamisiin seurakuntiin. Saatua aineistoa voitiin pitää ystävyysseurakuntatoiminnan kokonaiskuvan saamiseksi varsin kattavana.

Selvityksen aineiston muodostivat 249 seurakuntaa, joilla oli yhteyksiä Inkerin kirkon seurakuntiin. Aineistoon sisällytettiin ne 219 seurakuntaa, joilla oli oma tai toisten kanssa yhteinen ystävyysseurakunta tai useita ystävyysseurakuntia Inkerin kirkossa. Aineistoon luettiin lisäksi 30 seurakuntaa, joilla ei ollut ystävyysseurakuntaa, mutta jotka olivat tukeneet Inkerin kirkkoa. Vastaajista 24 piti suhdettaan lähetystyön nimikkokohteena. Ystävyysseurakuntatoiminnan ulkopuolelle jääneiden vastaukset koottiin liitteeseen II.

1.5. Yhteenveto

Inkerin kirkko oli kymmenessä vuodessa kehittynyt paljon. Sen seurakuntien määrä oli kasvanut huomattavasti ollen syksyllä 2003 yhteensä 75. Kirkon jäsenmäärä ei ollut kasvanut samalla tavoin. Työntekijätilanne parani sitä mukaa, kun Kirkon koulutuskeskuksen (Teologisen Instituutin) toiminta kehittyi. Työntekijöistä Venäjällä syntyneiden osuus kasvoi ja suomalaisten väheni. Työntekijäpulan uskotaan kuitenkin jatkuvan pitkään. Uudet seurakunnat olivat alueilla, jossa seurakunnan kieli oli venäjä ja jäsenet olivat kansallisuudeltaan venäläisiä. Myös Karjalan ja Inkerinmaan seurakunnat venäläistyivät nopeasti. Venäjänkielisten työntekijöiden myötä kirkon hallinnon ohjeelliseksi kieleksi oli otettu venäjä. Kirkon venäläistyminen tuotti myös ystävyysseurakuntien välille kieliongelmiä.

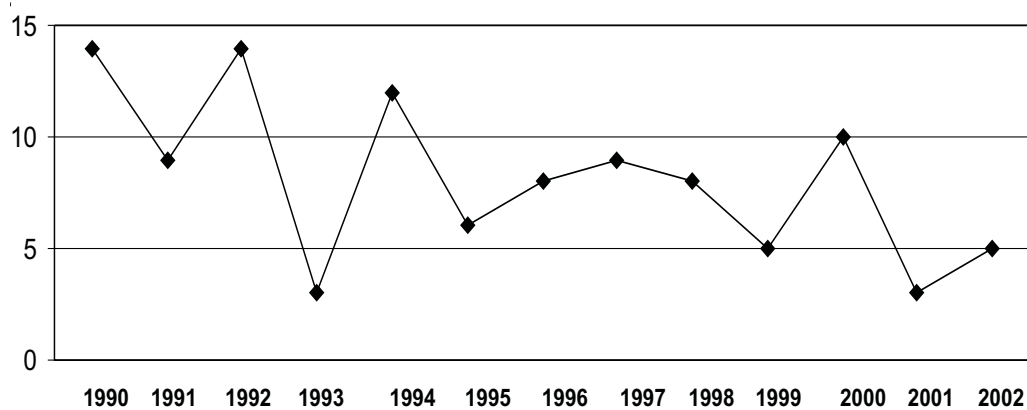
Tutkimuksen aineisto oli melko kattava. Kysely lähetettiin Suomen kirkon 525 seurakunnalle. Vastauksia saatiin suoraan 387 seurakunnasta, minkä mukaan vastausprosentiksi muodostui 74 %. Osa vastauksista oli annettu kuitenkin rovastikunnan tai seurakuntayhtymän puolesta yhteisinä, useiden seurakuntien puolesta annettuina. Nämä mukaan lukien vastausprosentti oli 79 %. Vastaamatta jättäneistä yli puolet oli pieniä, alle 4 000 jäsenen seurakuntia. Ystävyysseurakuntasuhteiden lisäksi Suomen seurakunnilla oli Venäjälle paljon lähetyksen nimikkosuhteita, joita ei aina voitu vastausten perusteella erottaa ystävyysseurakuntasuhteista. Suurin osa lähetyksen nimikkosuhteista ei tässä kuitenkaan tullut esille, koska niitä ei kyselyssä otettu huomioon.

2. YSTÄVYYSSEURAKUNTATOIMINTA INKERIN KIRKON SEURAKUNTIEN KANSSA

2.1. Ystävyysseurakuntasuhteen synty

Ystävyysuhde kahden seurakunnan välille syntyi usein vähitellen. Siksi monille oli vaikeaa kertoa, minä vuonna suhde solmittiin. Inkerin kirkon kanssa tehtävän ystävyysseurakuntatoiminnan alkuvuoden mainitsi 110 vastaajaa. Varhaisin mainittu vuosi oli 1987, vaikka monista seurakunnista oli toki ollut säännöllisiä tai epäsäännöllisiä yhteyksiä inkeriläisseurakuntiin ja epävirallisiin luterilaisiin yhteisöihin jo paljon aikaisemmin, osittain 1970-luvulta lähtien. Runsaammin suhteita solmittiin vuodesta 1990 alkaen.

Kuvio 2. Ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen vuosina 1990–2002. N=105.

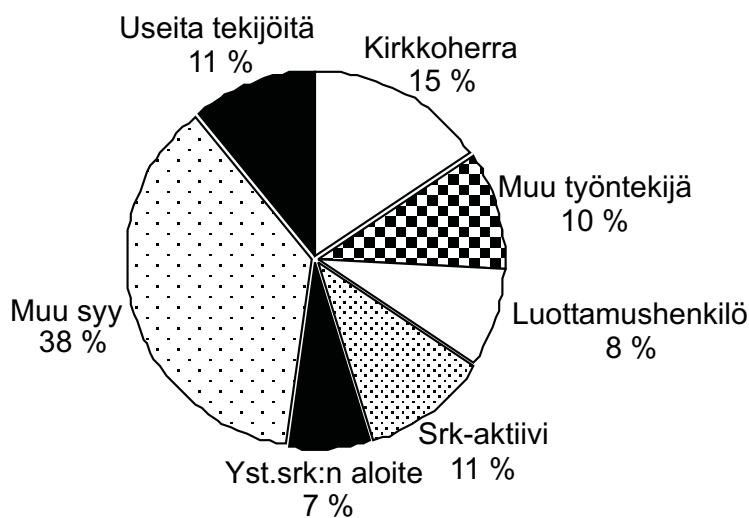
Ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen oli 1990-luvun alusta lähtien jatkuvaa Suomessa syntyneen valtavan Inkeri-buumin vaikutuksesta. Kuvion 2 mukaan eniten suhteita solmittiin vuosina 1990 (15), 1992 (14), 1994 (11) ja 2000 (10). Vähiten (3) suhteita solmittiin vuonna 1993 johtuen Neuvostoliiton hajoamisen aiheut-

tamasta epävarmuudesta ja vuonna 2001 Suomen syvän taloudellisen laman vuoksi. Tämän jälkeen ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen näytti jäävänkin aikaisempaa matalammalle tasolle. Ystävyys-suhteita solmittiin eniten heti Inkerin seurakuntien syntyessä 1990-luvun alussa, sillä vuosina 1990–1994 solmittiin 51 ystävyysseurakuntasuhdetta, kun vuosina 1995–1999 niitä solmittiin 36. Lama oli vähentänyt seurakuntien ystävyysseurakuntatyöhön käytettävissä olleita resursseja. Suhteiden solmiminen oli 2000-luvulle tultaessa hidastunut entisestään, koska seurakuntien resurssit ystävyysseurakuntatoimintaan olivat jo ilmeisesti käytössä joko Inkerin tai muiden kirkkojen suuntaan.

Ystävyysseurakuntasuhde oli joka neljännessä seurakunnassa (25 %) käynnistynyt kirkkoherran tai muiden työntekijöiden aloitteesta (kuvio 3). Tämä johtui Suomen kirkon monien seurakuntien työntekijävaltaisesta toimintatavasta. Luottamushenkilöiden ja aktiivisten seurakuntalaisten aloitteesta oli suhteista silti solmittu yhteensä joka viides (19 %). Harvempi kuin joka kymmenes ystävyysseurakuntasuhde oli syntynyt ystävyysseurakunnasta tulleen aloitteen seurauksena. Tämä osoitti, että suhteiden syntyminen oli johtunut ensisijaisesti Suomen seurakuntien eri syistä johtuneesta aktiivisuudesta.

Joka kolmas (38 %) ystävyysseurakuntasuhde oli alkanut jonkin erityisen, muun syyn johdosta. Yleisimmin mainittuja muita syitä olivat rovastikunnallinen aloite (39 mainintaa), Inkerin kirkon johtavan työntekijän ehdotus (5), paikkakuntien välinen ystävyyskaupunki- tai ystävyyskuntasuhde (3) ja muusta seurakunnasta tullut ehdotus (3). Ystävyysseurakuntatoiminta oli alkanut myös jatkona sodan aikana syntyneille ystävyys-suhteille, suomalaisten kristillisten järjestöjen toiminnasta, koulujen välisestä yhteistoiminnasta ja suomalaisen kirkkoherran syntymäpaikasta johtuen.

Kuvio 3. Kenen aloitteesta ystävyysseurakuntasuhde oli solmittu? N=155.

Toisinaan aloitteen tekijöitä oli ollut useita. Joka kymmenes (11 %) vastaaja oli valinnut kaksi tai kolme vaihtoehtoa, joista puolessa oli kirkkoherra vaihtoehtona jonkin muun työntekijän, luottamushenkilön, aktiivisen seurakuntalaisen tai ystävyysseurakunnasta tulleen aloitteen rinnalla. Puolet aloitteista oli tullut ystävyysseurakunnasta, luottamushenkilöiltä tai aktiivisilta seurakuntalaisilta.

2.2. Ystävyysseurakunnan valinta

Ystävyysseurakunnan valintaan vaikuttavia tekijöitä kartoitettiin väittämien avulla. Taulukon 2 mukaan valintaan olivat vaikuttaneet maantieteellisten syiden lisäksi humanit ja humanitaariset syyt. Ainakin jossain määrin valintaan vaikuttivat seuraavat syyt: maantieteellinen läheisyys (91 %), Inkerin kirkon ja sen seurakuntien taloudellinen tilanne (89 %), inkeriläisten kokemat kärsimykset koskettivat meitä (88 %), kielelliset ja kulttuuriset syyt (82 %) sekä mielenkiinto maahan ja alueeseen; kiinnosti tutustua siihen (79 %). Venäjän uskonnollisella tilanteella oli ollut vaikutusta ainakin jossain määrin useammalle kuin kahdelle kolmesta (68 %) ja sekä muiden seurakuntien esimerkillä tai kehotuksella ainakin jossain määrin vaikutusta kahdelle kolmesta (64 %).

Aikaisemmilla kontakteilla alueelle oli ainakin jossain määrin vaikutusta lähes kahdelle kolmesta (61 %) ja puolelle (50 %) vastanneista oli ainakin jossain määrin vaikutusta sillä, että sieltä löytyi sattumalta meille sopiva seurakunta. Kaikkein vähiten vaikutusta oli uuden etsimisellä, kun muissa maissa jo oli kontakteja. Sillä ei ollut lainkaan merkitystä yli puolelle (52 %) vastaajista.

Peräti 26 vastaajaa oli pitänyt jotakin muuta syytä valintaan erittäin paljon vaikuttaneena asiana. Syytä ei tässä enää toistettu, mikäli se oli kerrottu ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamiseen vaikuttavien syiden yhteydessä tai nimenomaisen seurakunnan valintaan annettuna lisätietona. Siksi mainitut syyt koottiin yhteen seurakunnan valintaan vaikuttaneiden tekijöiden kanssa. Nämä olivat usein samoja kuin ystävyysseurakuntasuhteen aloittamisessa yleensä: rovastikunnan aloite tai päätös, toisen seurakunnan esitys, seurakuntalaisten kontaktit, siirtolaisten asuminen paikkakunnalla ja ystävyyskunta yleisimpinä.

Taulukko 2. Miten paljon (%⁸) eri tekijät vaikuttivat siihen, että ystävyysseurakunta valittiin Inkerin kirkosta (eikä esim. Baltiasta)?

	ei lain- kaan	melko vähän	jos- sain mää- rin	melko paljon	erittäin paljon	en osaa sanoa	N=
Inkerin kirkon ja sen seurakuntien taloudellinen tilanne	5	4	23	38	28	3	159
Inkeriläisten kokemat kärsimykset koskettivat meitä	3	8	18	39	31	2	158
Kielelliset ja kulttuuriset syyt	6	9	24	37	21	3	153
Muissa maissa meillä oli jo kontakteja; etsimme uutta	52	17	15	7	2	8	154
Mielenkiinto maahan ja alueeseen; kiinnosti tutustua siihen	6	12	36	32	11	4	156
Maantieteellinen läheisyys	3	6	21	42	28	1	159
Muiden seurakuntien esimerkki tai kehotus	9	23	26	19	19	4	154
Sieltä löytyi sattumalta meille sopiva seurakunta	26	15	16	18	16	9	149
Venäjän uskonnollinen tilanne	11	14	26	25	18	7	154
Aikaisemmat kontaktit tälle alueelle	19	14	18	16	27	6	156
Jokin muu, mikä	12	2	5	5	59	21	43

Muut mainitut syyt jakautuivat kolmeen ryhmään. Ensiksi seurakuntien välillä oli joitakin henkilöyhteyksiä, kuten ”entisen kirkkoherramme NN:n legendaarinen työ Inkerin kirkossa”, ”edesmennyt kirkkoherra NN syntynyt Keltossa --- ja NN:n vierailu synnyttivät Inkeri-buumin”; ”NN perheineen [paikkakuntalaistemme] kaukaista sukua”, ”valintahetkellä seurakunnassa pappina meille tuttu henkilö, turvallista aloittaa hänen kanssaan yhteistyötä”, ”tuemme Kontupohjassa työskenteleviä lähetejä. NN on kotoisin [paikkakunnaltamme]”, ”kirkkoherra NN on Sortavalasta ja hän laittoi hankkeen liikkeelle --- ”, ”seurakunnan silloinen diakonissa syntynyt Kupanitsassa” ja ”[paikkakunnalla] asuva NN oli Hatsinan seurakunnan kirkkoherrana 1990-luvun lopulla”.

Toiseksi joltain taholta oli tullut ehdotus juuri tämän seurakunnan ottamisesta ystävyysseurakunnaksi. Esimerkiksi ”Piispa Leino Hassinen toimi konsulttina”, ”Parikanniemisätiöltä tullut aloite”, ”arkkitehti Isto Pihkala on rovastikuntamme aktiivi”, ”Inkeri-seuran kontaktit paikkakuntalaisiin”, ”[Paikkakunnalla] asustava diakoni NN solmi kontaktit [ystävyyseurakuntaan]”, ”Esikoislestadiolaiset seurakunnassa vetivät mukaan”, ”luottamushenkilön mukana olo kirkkoprosjektissa”,

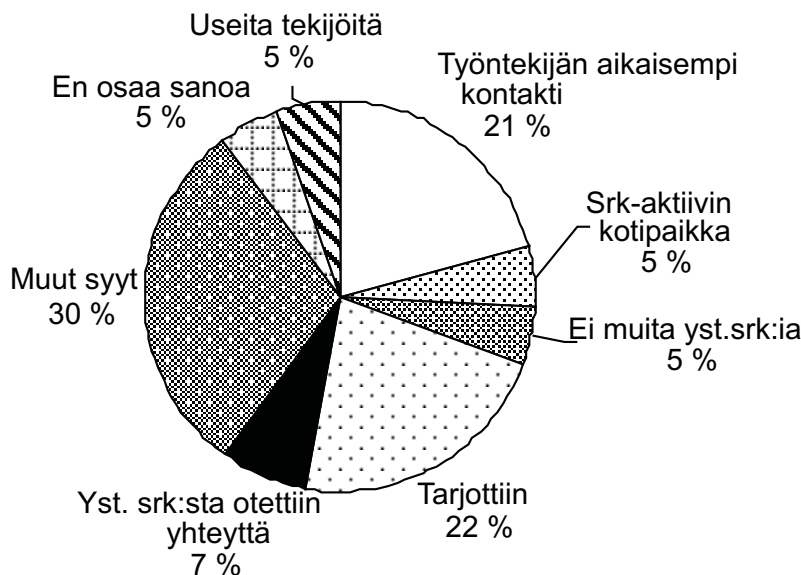
8 Lukujen pyöristämisestä johtuen prosenttilukujen yhteenlaskettu summa ei taulukoissa ja kuvioissa aina ollut sata.

”Kuopion seurakuntayhtymä on rakentanut Pitkärannan kirkon ja olemme naapureita ja halusimme näin laajentaa ystävyyttä” ja ”Inkerinsuomalaiset valitsivat Kelton enemmistö päätöksellä”.

Kolmanneksi oli joukko muita erityisiä syitä, muun muassa ”Jumalan johdatus”, ”rajan avautuminen tarjosi seurakunnalle mahdollisuuden tehdä työtä ja kun siellä ei vielä tehty aktiivisesti lähetystyötä, meillä oli taloudelliset resurssit siihen”, ”etsimme ”Karjalan köyhintä seurakuntaa” kun itsekin olemme pieni 1 600 hengen seurakunta”, ”Petroskoin vanhustentalot I ja II viralliset kummikohteet, joten yhteys seurakuntaan luonnollinen”, ”Toksova on tunnettu talviurheilukeskus, jossa veljeni aikanaan kilpaili ja sitä kautta alue tuli tutuksi”, ”suora avunpyyntö”, ”venäjänkielisillä seurakunnilla oli suuri tarve saada ystävyysseurakuntia Suomesta”, ”nimikkolähettsuhde”, ”Maria Kajavan vierailut” ja ”[Ystävyysseurakunnan] läheisyys”.

Juuri tämä seurakunta Inkerin kirkosta oli otettu ystävyysseurakunnaksi kuvion 4 mukaan useimmin juuri joistakin edellä mainituista erityisistä muista syistä, jotka olivat vaikuttaneet valintaan lähes kolmannella osalla (30 %) vastaajista. Joka viidennelle (22 %) oli tarjottu tiettyä seurakuntaa ystävyysseurakunnaksi. Lähes yhtä usein (21 %) ystävyysseurakunnan valintaan oli vaikuttanut jonkin työntekijän aikaisemmin syntynyt kontakti seurakuntaan.

Kuvio 4. Syyt siihen, miksi ystävyysseurakunnaksi on valittu juuri tämä Inkerin kirkon seurakunta. N=166.

Valintaan vaikutti vain harvoin se, että ystävyysseurakunta oli aktiivisen seurakuntalaisen kotipaikka (5 %), että etsittiin seurakuntaa, jolla ei ollut muita ystävyysseurakuntia (5 %) ja että ystävyysseurakunnasta otettiin yhteyttä suoraan seurakuntaan (7 %). Työntekijän aikaisempi kontakti seurakuntaan oli usein mainittu yhtenä syynä silloinkin, kun vastauksessa oli rengastettu useampia vaihtoehtoja.

Useita syitä valinneiden vastauksissa painottuivat vaihtoehdot ”jonkin työntekijän aikaisemmin syntynyt kontakti seurakuntaan”, ”etsimme seurakuntaa, jolla ei muita ystävyysseurakuntia” ja ”jotkin muut syyt”, johon annetut tiedot liitettiin edellä olevaan luetteloon.

Ystävyysseurakunta valittiin usein hyvin satunnaisin perustein. Valintaan oltiin kuitenkin yleensä tyytyväisiä. Valtaosa, 73 % vastanneista piti valintaansa hyvin onnistuneena. Neutraalisti asiaan suhtautui 19 %. Hieman pettyneitä oli vain 5 % vastaajista. Monet vastaajat totesivat erikseen, etteivät he olleet kokeneet pettymyksiä. Pettymystä aiheuttaneet asiat koottiin muiden kyselylomakkeissa kerrotujen kielteisten tai huolta aiheuttaneiden asioiden kanssa lukuun 2.8.

Valintaansa onnistuneena pitäneistä vastaustaan perusteli yhteensä 73 vastaajaa. Vastaukset tiivistettiin sisältönsä perusteella samankaltaisiin ryhmiin. Ensinnäkin perustelut nousivat kanssakäymisen, yhteyden ja henkilösuhteiden pohjalta. Viisi ystävyys-suhteisiin painottuvaa vastausta kiteytyivät seuraavaan:

- Olemme saaneet seurakunnasta hyviä ystäviä. Työ on mielekästä.

Henkilökohtaisten ystävyys-suhteiden ohella tärkeältä tuntui myös seurakuntien välinen yhteys. Kun kanssakäyminen oli molemminpuolista ja kontaktipinta laaja tai oli kehittymässä sellaiseksi, valintaa pidettiin onnistuneena ja suhdetta antoisana ja mielenkiintoisena, kielivaikeuksista huolimatta. Kolmentoista vastaajan perustelut koottiin seuraaviin esimerkkeihin:

- Seurakuntiemme välille syntynyt yhteyksien silta, luja ja sydämellinen ---
- Kanssakäymisestä on tullut keskeinen osa seurakuntatyötä.

Toiseksi yhdeksän vastaajaa perusteli valinnan onnistuneisuutta läheisyydellä ja tällä tarkoitettiin useimmiten ystävyysseurakunnan maantieteellistä sijaintia. Lyhyt välimatka teki kontaktien ylläpitämisen mahdolliseksi:

- Sopiva välimatka ja hyvien kulkuyhteyksien päässä oleva seurakunta ---.

Kolmanneksi ystävyysseurakunnan valintaan oltiin tyytyväisiä silloin, kun nähtiin myönteisiä vaikutuksia omassa seurakunnassa. Vaikutukset liittyivät usein seurakuntalaisten aktiivisuuden lisääntymiseen. Oli myös opittu paljon ja koettu siunausta, uskon vahvistumista ja Jumalan johdatusta. Kolmetoista vastausta kiteytyivät seuraavissa:

- Tuonut esille seurakuntalaisten auttamishalun, koska avun kohde on niin lähellä meitä. Häätä konkretisoituu!
- Inkerin kirkko on tullut tutummaksi. Oman seurakunnan toiminta on rikastunut = on syntynyt uutta innoitusta (jossain määrin).

Neljänneksi valintaa pidettiin onnistuneena myös silloin, kun toiminnalla oli jatkuvuutta. Esimerkkeinä kahdeksasta perustelusta seuraava:

- Yhteys on toiminut jo 10 vuotta. Toiminnan tulee olla suhdanteista riippumatonta ja pitkäjänteistä.

Viidenneksi uran uurtaminen ja ainoana auttajina toimiminen sai valinnan tuntuun onnistuneelta. ”Kun työmme alkoi, [ystävyyssseurakunnalla] ei ollut kovinkaan paljon yhteyksiä Suomeen.” Toiminnalle oli selvä tilaus. Vaikka yksin tekemi-

nen antoi kokemuksen valinnan onnistuneisuudesta, neljä vastaajaa näki, että yhteistyö antoi paremman tuloksen: ”Rovastikunnan yhteistyöllä saadaan paljon aikaa!” ja ”kukaan muu ei ole sinne ystävyys-suhteessa. Mielellään saisi olla useampia, mutta ei ole”. Varsinkin suuret projektit, kuten seurakuntatilojen hankinta tai työntekijän palkkaaminen vaativat seurakuntien yhteistyötä, olipa kyse ystävyysseurakuntatoiminnasta tai nimikkolähetystyöstä. Onnistuminen näissä projekteissa koettiin onnistumisena ystävyysseurakunnan valinnassa. Neljä vastausta tiivistyivät seuraavassa:

- Tarvetta on ja idea maksaa NN:n koulutus Keltossa ja nyt palkka [ystävyyseurakunnassa] oli oikea ratkaisu.

Myös ystävyysseurakunnan suhtautuminen vaikutti siihen, millaisena valinta koettiin. Hyvä tiedonkulku, kiitollinen palaute ja myönteinen vastaanotto ystävyysseurakunnassa vakuuttivat viisi vastaajaa valinnan onnistumisesta.

Edellä kerrottujen perustelujen lisäksi valintaansa onnistuneena pitäneiden vastauksissa oli joukko erillisiä kommentteja, kuten ”on hyvin hedelmällistä tutustua nykyiseen Venäjään”, ”työtä olisi voinut/ voisi tehdä enemmänkin! Vankilatyötäkin tuettiin”, ”seurakunta on venäjänkielinen. Sen tukeminen voi olla hyväksi Inkerin kirkolle” ja ”toisaalta: [seurakunnassamme] [kannakselaisia] ja Vienan Karjala ei kiinnosta heitä auttamismielessä”.

Neutraalisti asiaan suhtautuneet melko harvoin perustelivat vastauksiaan osittain siitä syystä, että ”köyhällä seurakunnalla ei ole paljon varoja tehdä laajaa yhteistyötä” ja osittain siksi, että ”itse en ollut valitsemassa, ---” tai ”valitsijat eläkkeellä”. Toisinaan suhtautuminen oli neutraalia siksi, että nähtiin valinnan sekä hyvät että ongelmalliset puolet: ”Avun tarvetta on paljon. Yhteistyö sen sijaan kantatelee ystävyysseurakunnan sisäisten riitojen vuoksi.”

Pitkä välimatka askarrutti kahta vastaajaa: ”[Ystävyysseurakunta] on vähän liian kaukana. Innostusta ei ole oikein syntynyt, jostain syystä.” Muita perusteluja neutraaliin suhtautumiseen olivat muun muassa ”yhteinen kieli (suomi)” ja ”huomioidaan historiallinen tausta, mutta pyritään elämään tässä ajassa”.

Ystävyysseurakuntasuhde Inkerin kirkkoon oli kaikkein useimmin eli 130 seurakunnalla rovastikunnallinen suhde. Omia ystävyysseurakuntia oli 51 ja seurakuntayhtymien yhteisiä 17 seurakunnalla. Lähetysten nimikkosuhteisiin viitattiin vastauksissa 24 kertaa. Todellisuudessa niitä oli paljon enemmän. Kymmenen piti ystävyysseurakuntasuhteitaan omana ja yhteisenä. Seitsemän vastauksen perusteella suhteen laatua ei voitu määrittellä. Suhteet muiden maiden seurakuntien kanssa olivat selvästi useammin seurakunnan omia kuin yhteisiä ystävyysseurakuntasuhteita.

Kyselylomakkeessa kysyttiin erikseen ns. virallisia ja epävirallisia ystävyysseurakuntasuhteita. Vastaajat eivät aina tienneet, kummasta oli kyse. Virallisiksi ystävyysseurakunniksi ilmoitettiin vain 136 Inkerin kirkon seurakuntiin olevaa ystävyysseurakuntasuhdetta. Epäselvyyttä asiassa oli erityisesti rovastikunnallisten suhteiden osalta. Annettujen vastausten perusteella ei siten voitu vetää luotettavia johtopäätöksiä suhteiden virallisuudesta. Luotettavimmat tiedot ystävyysseurakuntasuhteista Inkerin kirkon kanssa oli saatavissa Kirkon ulkoasiain osaston

Internetissä olevista luetteloista. Näytti kuitenkin siltä, että joidenkin KUO:n luettelossa mainittujen ystävyysseurakuntasuhteiden toteutuminen oli käytännössä melko vähäistä. Syinä tähän olivat usein suhteen rovastikunnallisuus tai äskettäin tapahtuneet työntekijävaihdokset.

Ystävyysseurakuntasuhteen virallistamisen arvioitiin vaikuttaneen myönteisesti suhteen kehittymiseen. Puolet (51 %) vastanneista (N=166) arvioi yhteistyön entisestään tiivistyneen, 5 % hieman vähentyneen, 30 % ei huomannut muutosta entiseen ja 11 % ei osannut sanoa. Annetuista vastausvaihtoehdoista puuttui vaihtoehto ”ei ole virallistettu”. Muutamia (4 %) olivat lisänneet itse puuttuvan vaihtoehdon lomakkeeseen ja rengastaneet sen. Erillisen kirjallisen yhteistoimintasopimuksen toiminnan muodoista oli solminut vajaa kolmasosa (31 %) vastaajista (N=161). Kysymyksessä ja vastauksissa ei kuitenkaan määritelty, mitä kirjallisella yhteistoimintasopimuksella tarkoitettiin. Siksi oli myös hieman epäselvää, miten eri vastaajat olivat sen ymmärtäneet. Myönteiseen vastaukseen liittyvä kysymys sopimuksen solmimisvuodesta oli myös useimmiten jätetty merkitsemättä.

2.3. Ystävyysseurakuntasuhteeseen kohdistuneet odotukset ja niiden toteutuminen

Mitä sitten ystävyysseurakuntatoiminnalta odotettiin? Sitä kysyttiin avoimella kysymyksellä, johon vastasi 122 seurakuntaa. Lisäksi muutama oli todennut, ettei hän tiennyt, koska ystävyysseurakuntasuhde oli solmittu ennen hänen tuloaan seurakuntaan. Vastauksia arvioitaessa oli myös muistettava, että odotuksissa ja niiden toteutumisessa oli kyse aina subjektiivisista kokemuksista. Joku toinen vastaaja samassa seurakunnassa olisi saattanut antaa toisenlaisen vastauksen.

Odotukset jakautuivat ensinnäkin sellaisiin, joissa *ystävyyseurakunnan ja/tai kirkon toiminta haluttiin saada hyvään alkuun* niin, että ”ystävyyseurakunta alkaisi tulla itse toimeen itsenäisesti”. Yhdentoista vastaajan odotukset kiteytyivät seuraavassa :

- Että kirkollinen elämä [ystävyyseurakunnassa] vakiintuisi ja viriäisi entisestään.

Tämäntyyppiset odotukset olivat vastaajien mielestä toteutuneet hyvin tai keskinkertaisesti. Seurakunnan toiminnan käynnistyminen edellytti *kirkon tai muun tilan saamista seurakunnalle*. Kahdeksan odotukset painoutuivat tähän:

- Tukea [ystävyyseurakuntaa]. Saada heille väliaikainen pysyvä kirkko.

Tiloja hankittiin. Siksi monet vastaajista tunsivat odotustensa täyttyneen hyvin tai erittäin hyvin. Tilojen ohella seurakunnilta puuttui aluksi työntekijöitä. Siksi odo-

tettiin *työntekijöiden saamista* ja sitä varten tehtiin työtä, olipa kyse suomalaisesta tai paikallisesta työntekijästä:

- Vasta perustetun seurakunnan tukeminen ja työntekijän palkkaaminen.

Neljän työntekijän palkkaamista toivoneen odotukset toteutuivat hyvin. Keskin-kertaisesti toteutuivat toiveet uuden ”luterilaisen seurakunnan” perustamisesta. Uusien *seurakuntien toiminnallinen tukeminen* oli monien vastaajien toiveena. Vastauksissa painottuivat eri asiat ja niiden tärkeysjärjestys muuttui ajan myötä. Viiden vastaajan odotukset olivat toteutuneet hyvin:

- Diakoniset perusteet painottuivat aluksi, nyt julistuksessa ja opetuksessa.
- Hengellisen tuen antaminen esirukouksin ja vierailuin. Humanitaarinen apu ja ystävi-en kohtaaminen.

Keskin-kertaisesti tai hyvin olivat toteutuneet myös *lähetystyön toteutumista koskevat* kolmen vastaajan odotukset: ”Lähetystyön tekeminen tutuksi, ---” ja ”lähetystyön mahdollistaminen oli ensisijainen kriteeri, ---”.

Osa vastaajista odotti ystävyysseurakuntatyöstä *muutosta oman seurakunnan tilanteeseen*. Etsittiin yhteyttä, yhteistyötä, seurakunnan hengellistä rikastumista ja vapaaehtoisten toimintamahdollisuuksien paranemista. Yhdeksän vastaajan useimmiten hyvin toteutuneet odotukset kiteytyivät seuraaviin:

- Ystävyys toisi piristystä ja voitaisiin kokea kristittyjen välistä yhteyttä. Mekin olisimme myös saamassa eikä pelkästään antamassa. ---
- --- Olla mukana yhteisessä rintamassa muiden rovastikunnan seurakuntien kanssa.

Inkerin kirkon ja sen seurakuntien tukemisen taustalla vaikuttivat merkittävästi *kansallisuuteen ja kulttuuriin liittyvät tekijät* sekä Venäjän muuttunut tilanne. Ne kiinnostivat. Vastaajista 24:n hyvin tai keskin-kertaisesti toteutuneet odotukset liit-tivät näihin eri tavoin:

- Inkerin kirkon kansallisen ja uskonnollisen identiteetin palauttaminen. Nähdä uusi kulttuurillinen tilanne.
- Odotukset --- nousevat --- [omien seurakuntalaisten] muistoista. Mentiin katsomaan entisiä elinolosuhteita ja niiden nykyistä tilaa.

Kaikkein useimmin odotettiin kuitenkin *keskinäistä vuorovaikutusta ja toisiltaan oppimista*. Yhteistyöllä tähdättiin molempien osapuolten kasvuun, eli odotukset olivat tasavertaisten kumppanien yhteistoimintaan liittyviä. Peräti 30 vastaajan odotuksia kuvasivat seuraavat:

- Vuorovaikutusta seurakuntalaisten välillä, yhteistyötä työntekijöiden välillä, koulu-tus- ja avustustoimintaa.
- Molemminpuolisen oppimisen tavoite. Voisimme oppia uskon aitoudesta. Halu tukea ja rohkaista vaikeissa elämän oloissa.

Vuorovaikutukseen liittyvät odotukset olivat yleensä toteutuneet erittäin hyvin. Kuusi seurakuntaa tähtäsi taas ensisijaisesti *avun antamiseen*. Vastaukset kiteytyi-vät seuraavassa:

- Avun antaminen, yhteyksien rakentuminen ja kansainvälisen diakonian lisääntyminen.

Avustamiseen liittyvät odotukset toteutuivat tilanteesta riippuen ainakin keskinkertaisesti, mutta toisinaan myös hyvin tai jopa erittäin hyvin. Muita odotuksiin liittyviä kommentteja olivat muun muassa ”Seurakunnan, kohteen nopeampi ’löytyminen’. Vanhana asenteena: rahat ja rukous. Uuden asenteen oppimisen vaikeus, yhteistyö, lähikontaktien solmimisen tärkeys” ja ”Tehdä eläväksi uskontunnustuksen sana ”...pyhän yhteisen seurakunnan”.

Seitsemän vastaajaa totesi, ettei heillä ollut aloittaessaan mitään ihmeellisiä odotuksia. Kun suuria odotuksia ei ollut, oli kaikki toteutunut hyvin tai vähintään keskinkertaisesti. Vastaajien ajatukset liikkuivat lähialueiden kirkollisen työn tai rakennusprojektin tukemisen sekä seurakuntaretken suunnittelun välillä.

Kaiken kaikkiaan vastaajista (N=152) yli puolet (57 %) katsoi odotustensa toteutuneen hyvin tai erittäin hyvin ja kolmasosa (33 %) keskinkertaisesti. Vain viiden (3 %) odotukset olivat toteutuneet huonosti. Erittäin huonoja kokemuksia ei ollut. En osaa sanoa -vaihtoehdon valitsi kymmenen vastaajaa (7 %). Huonosti toteutuivat odotukset, että ystävyysseurakunnasta mahdollisimman pian tulisi omillaan itsenäisesti toimiva. Runsaiden vierailujen ja tutustumisen odotus sekä seurakunnan kasvun ja kirkon rakentamisen odotus olivat toteutuneet huonosti kumpikin yhden kerran. Kerran myös nimikkolähetti oli tuottanut pettymyksen, kun lähettikirjeitä ei saatu pitkään aikaan.

Odotusten toteutumista verrattiin siihen, millaiseksi ystävyysseurakuntasuhde nyt koettiin. Vastaajista (N=164) valtaosalle (81 %) ystävyysseurakuntasuhde oli nyt myönteinen tai erittäin myönteinen ja 14 % piti sitä neutraalina. Vain kolmelle (2 %) suhde oli nyt rasittava ja näistä yhden rasittavuus johtuikin seurakunnan toisesta, muualla kuin Inkerissä olevasta ystävyysseurakunnasta. Yhdelle seurakunnalle ystävyysseurakunnassa oleva kateus, hajaannus ja huono yhteistyö olivat rasittavia ja yhdessä vastauksessa asiaa ei mitenkään selitetty. Kukaan ei pitänyt suhdetta erittäin rasittavana. Yksi piti suhdetta sekä myönteisenä että rasittavana. Syytä tähän ei ollut kuitenkaan kerrottu. En osaa sanoa -vaihtoehdon valitsi viisi vastaajaa.

Vastausten perusteella ystävyysseurakuntasuhde koettiin myönteisempänä kuin odotusten toteutuminen. Vaikka odotukset olisivat olleet epärealistisia tai ystävyysseurakunnan itsenäistyminen odotettua vaikeampaa, oli saatu jotain hyvin myönteistä. Ei saatu ehkä sitä, mitä toivottiin, mutta suhde oli vaivan arvoinen. Tästä näkökulmasta tarkasteltiin syitä ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen.

Taulukon 3 mukaan kaikkia siinä mainittuja syitä ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen pidettiin varsin tärkeinä, sillä kaikkia niitä yli puolet piti melko tai erittäin tärkeinä. Humanitaaristen syiden tärkeys kuitenkin korostui myös tässä yhteydessä, sillä kaikkein tärkeimpinä syinä ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen pidettiin taloudellisesti heikommassa asemassa olevien lähimmäisten auttamista, jota melko tai erittäin tärkeänä piti 96 % vastanneista, muita diakonisia syitä (97 %), kirkon työntekijäkoulutuksen tukemista (91 %) ja aikaisemmin toimineen kirkon toimintamahdollisuuksien palauttamista (87 %).

Taulukko 3. Miten tärkeinä (%) pidätte eri syitä ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen?

	ei lain- kaan tärkeä	ei ko- vin tär- keä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa	N=
Taloudellisesti heikommassa asemassa olevien lähimmäisten auttaminen	-	4	53	43	-	160
Muut diakoniset syyt	-	3	64	33	1	159
Aikaisemmin toimineen kirkon toimintamahdollisuuksien palauttaminen	1	9	34	53	3	159
Kirkon työntekijäkoulutuksen tukeminen	2	6	46	45	1	158
Jo rekisteröidyn seurakunnan toiminnan organisoiminen	7	25	43	21	5	153
Työntekijävoimien hankkiminen tietylle kristittyjen ryhmälle	11	28	35	19	8	153
Kokoontumispaikan hankkiminen tietylle kristittyjen ryhmälle	7	16	40	33	3	153
Evangeliumin julistaminen pakanoille	7	11	34	44	3	151
Oman seurakunnan toiminnan rikastuttaminen	3	15	57	25	1	159
Oman seurakunnan aktiivisen toimijan tai toimijaryhmän tukeminen	8	19	45	24	4	157
Jokin muu syy, mikä	23	-	8	31	39	13

Edellä mainittujen ystävyysseurakunnan tilanteeseen liittyvien syiden lisäksi oman seurakunnan toimintaan liittyvät syyt koettiin melko tärkeiksi. Noin neljä viidestä piti tärkeänä oman seurakunnan toiminnan rikastuttamista (82 %). Hieman vähemmän (yhteensä 69 %) piti erittäin tai melko tärkeänä oman seurakunnan aktiivisen toimijan tai toimijaryhmän tukemista. Heikoimmin painottuivat ”työntekijävoimien hankkiminen tietylle kristittyjen ryhmälle” (54 %) ja ”jo rekisteröidyn seurakunnan toiminnan organisoiminen” (64 %).

Evangeliumin julistamisen pakanoille näki tärkeäksi 78 % vastaajista, joista 44 prosenttiyksikköä piti sitä erittäin tärkeänä syynä ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen. Sanaa pakanoille käytettiin tietoisena inkerinsuomalaisten syvästä uskonnollisuudesta (Ylönen 1997, 202–213) kysymyksessä hieman provosoivasti, koska Suomessa kuuli usein 1990-luvulla puhuttavan Venäjän arvotyhjiöstä. Vastaajista 18 oli reagoinut siihen. Näin huomautettiin, etteivät ystävyysseurakunnissa tavatut ihmiset olleet pakanoita, vaan uskovia kristittyjä. Suurin osa vastaajista kuitenkin hyväksyi sanavalinnan. Osa vastaajista ei vain ajatellut asiaa, mutta osalle oman uskonnäkemyksen mukaan kohdatut ihmiset joko eivät olleet uskovia tai osa tosiasiallisesti toimikin alueilla, jossa mikään kristillinen kirkko ei juuri näiden ihmisten keskuudessa ollut toiminut.

Kolmetoista vastaajaa merkitsi rastin myös kohtaan ”jokin muu syy, mikä”. Erittäin tärkeinä syinä oli mainittu lähetyskäsky, kristillinen lähimmäisenrakkaus,

rakkaus ja hengellisen toiminnan tukeminen sekä melko tärkeänä syynä paikkakuntien väliset yhteydet.

2.4. Ystävyyss seurakuntatoiminnan toteuttamisen muodot

Seurakuntien tapaa toimia ystävyyss seurakuntasuhteessa kartoitettiin kysymällä, kuinka tärkeinä he omassa ystävyyss seurakuntasuhteessaan pitivät toiminnan eri vaihtoehtoja. Taulukon 4 mukaan kaikkein tärkeimpänä yhteistyön muotona pidettiin esirukouksia ystävyyss seurakunnan puolesta. Erittäin ja melko tärkeinä niitä piti 95 % vastaajista. Toiseksi tärkeimpänä pidettiin konkreettista yhteydenpitoa, jolla tarkoitettiin seurakuntamatkoja ystävyyss seurakuntaan ja matkoja ystävyyss seurakunnasta Suomeen, sillä ystävyyden syntyminen ja säilyminen vaati suoria kontakteja ja tapaamisia. Seurakuntamatkoja ystävyyss seurakuntaan painotettiin hieman enemmän (90 %) kuin matkoja ystävyyss seurakunnasta Suomeen (87 %).

Taulukko 4. Miten tärkeinä pidätte seuraavia ystävyyss seurakuntatoiminnan muotoja omassa ystävyyss seurakuntasuhteessanne (%)?

	ei lain- kaan tärkeä	ei kovin tärkeä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa	N=
Seurakuntamatkat ystävyyss seurakuntaan	1	8	44	46	1	167
Matkat ystävyyss seurakunnasta Suomeen	3	9	49	38	1	165
Esirukoukset ystävyyss seurakunnan puolesta	2	4	18	77	-	166
Toiminta ystävyyss seurakunnan avustavana pappina	16	32	31	15	7	163
Muun työntekijän työskentely ystävyyss seurakunnassa	11	32	35	13	10	158
Ystävyyss seurakunnan rakennustoiminnan rahallinen avustaminen	5	11	41	41	2	162
Rakennustoiminnan tekninen opastaminen	20	22	24	26	8	162
Rakennustalkoisiin osallistuminen	18	22	29	26	5	160
Rahallinen apu ystävyyss seurakunnan työntekijöiden palkkakuluihin	8	13	41	34	4	161
Ystävyyss seurakunnan toiminnan rahallinen avustaminen	2	12	53	31	1	163
Käytettyjen vaatteiden yms. toimittaminen ystävyyss seurakunnan käyttöön	8	33	37	20	2	163
Koulutusyhteistyö	8	21	42	26	4	160
Jokin muu, mikä	25	-	17	38	21	24

Kyselyyn saaduissa vastauksissa korostui se, että matkat Inkerin seurakuntiin oli koettu merkittävinä. Antoisaa oli sekä tutustua ystävyysseurakuntalaisten arkielämään että kokea hengellistä yhteyttä ja rakentua siitä. Seurakuntaretkien merkitys perustui siihen, että niiden aikana oli luotu ystävyys-suhteita ja kohdattu ihmisiä ”ruohonjuuritasolla”. Inkeriläisten kärsimykset olivat ”saaneet kasvot” ja ihmisten selviytyminen ja sitkeys olivat koskettaneet. Myös inkeriläisten seurakuntien toimintaan tutustuminen oli ollut tärkeä ja opettavainen kokemus. Huomattu oli myös ihmisten ystävällisyys ja vieraanvaraisuus perheissä, iloitseminen pienestä ja yksinkertainen usko Jumalaan.

Seurakuntamatkoilla oli myös käytännön merkitys. Kun seurakuntalaiset kävivät ystävyysseurakunnassa ja tutustuivat siellä ihmisiin ja olosuhteisiin, he usein alkoivat toteuttaa ystävyysseurakuntatoimintaa sekä vapaaehtoisina toimijoina että taloudellisina vastuunkantajina ja tukijoina. Tämä oli erityisen tärkeää siellä, missä ystävyysseurakunnan tukemiseen ei käytetty talousarviovaroja, vaan rahat avustustoimintaan kerättiin kolehteina tai tempauksin.

Ystävyysseurakuntien taloudellinen tukeminen oli tärkeää. Toiminnan rahallista avustamista piti ainakin melko tärkeänä 84 %, rakennustoiminnan rahallista tukemista 82 % ja rahoitusta työntekijöiden palkkakuluihin 75 % vastanneista. Rakennustoiminnan teknistä opastamista (50 %) tai rakennustalkoisiin osallistumisista (55 %) piti sen sijaan melko tärkeänä noin puolet vastanneista. Monissa ystävyysseurakunnissa oli jo saatu toimintatilat, joten rakentaminen ei ollut nyt tärkeintä. Taloudellista avustamista pidettiin selvästi tärkeämpänä kuin työntekijäavun antamista. Vajaa puolet (46 %) näki melko tärkeäksi ystävyysseurakunnan avustavana pappina toimimisen tai muun työntekijän työskentelyn ystävyysseurakunnassa (48 %). Sen sijaan koulutusyhteistyöllä nähtiin olevan jonkin verran enemmän (68 %) merkitystä.

Vaihtoehdon ”jokin muu, mikä” valitsi 24 vastaajaa. Erittäin tärkeinä ja melko tärkeinä muina toimintamuotoina pidettiin vanhusten, nuorten ja lasten leirejä, kuorovierailuja, vankilatyötä vapaaehtoisten taholta, kirkkoprojektia, lapsi- ja nuorisotyön kehittämistä, julistusta, opetusta ja diakoniaa, stipendirahastoa, katuslapsityötä, yhteyttä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon paluumuuttajien ja Inkerin kirkon välillä, yhteistä leiri- yms. toimintaa, kokemusten ja tiedon vaihtoa, ystävyysseurakunnan pappien pitämiä venäjänkielisiä jumalanpalveluksia omassa seurakunnassa ja ystävyysseurakunnan leirikeskusten tukemista.

2.5. Ystävyysseurakuntatoiminnan vakiintuminen

Ystävyysseurakuntatoiminta Inkerin kirkon seurakuntien kanssa oli monissa seurakunnissa löytänyt omat toimintamuotonsa ja saavuttanut vakiintuneen tason. Tämä näkyi aineistossa useissa kohdin. Ensinnäkin seurakuntia pyydettiin kerto-

maan lyhyesti, millä tavoin ystävyysseurakuntasuhde oli vuosien 1989–2002 aikana muuttunut. Olivatko yhteydenpito ja toimintatavat lisääntyneet, vähentyneet tai selvästi muuttuneet toisenlaisiksi eri aikoina? Vastaukset kertoivat toiminnan sekä vähenemisestä että lisääntymisestä, mutta kaikkein vahvimmin vakiintumisesta.

Toiminta vakiintunut:

Kysymykseen vastanneista puolet eli 57 kertoi suhteen säilyneen ennallaan ja vakiintuneen. Kommenttien mukaan ”toiminta tietysti syntyi, kehittyi ja vakiintui”. Toimintatavat olivat melko vakiintuneita (38 mainintaa) ja toiminta oli säännöllistä / jatkuvaa (5 mainintaa). Ystävyysseurakuntatoiminnan alku oli ollut yhteyksien rakentamista, toimintatapojen hakemista, vierailuja ja taloudellista avustamista. Sitten yhteistyö sai vakiintuneen tasonsa, joka eri seurakunnissa oli erilainen:

- Toiminta kestänyt jo noin 3 vuotta, jonka aikana matkat, rahan keruu, toimintaryhmä saatu käyntiin. Ei suuria muutoksia.
- Pääasiassa vain kolehteja ja esirukouksia. Pastori vieraillee kerran vuodessa.

Rakennusprojektien vuoksi yhteydenpito tiivistyi ja monipuolistui. Projektin hoito vaati sitä. Se myös muutti toiminnan laatua niin, että ”julistaminen ja hengellinen työ on vähentynyt, mutta rakentamisprojektit lisääntyneet” ja ”rakennusinvestointi lisännyt ja muuttanut hieman yhteydenpitoa”.

Intensiivisen rakennusvaiheen jälkeen yhteydenpito useimmiten vähän väheni, mutta yleensä säilyi säännöllisenä. Yhteydenpidon ja toiminnan määrä vaihteli seurakuntien kiinnostuksen, resurssien ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Yhteistoiminnan muotoja olivat esimerkiksi ”vierailut kerran vuodessa, taloudellinen avustus, kolehteja, puhelinyhteydet”. Rovastikunnallisella yhteistyöllä voitiin ottaa vastuuta suuremmista projekteista, mutta toisaalta ystävyysseurakuntasuhde jäi silloin yhden seurakunnan osalta ohuemmaksi varsinkin, jos yhteinen ystävyysseurakunta oli valittu ennen nykyisiä toimijoita.

- Toiminta alkoi 1990-luvulla rovastikunnan toimesta. Toiminta ei kovin vilkasta. Kirkkoherra tukenut seurakuntaa papillisissa tehtävissä.

Toiminnan muodot muuttuivat 1990-luvun kuluessa. Vuosikymmenen alussa Inkerin kirkon seurakunnissa oli suuri puute työntekijöistä. Siksi monet papit ja diakoniatyöntekijät Suomesta tekivät erilaisin sopimuksin töitä Inkerin kirkon seurakunnissa. Työpanoksen lisäksi vietiin ruokaa ja käytettyjä vaatteita, mutta 2000-luvulle tultua tilanne oli muuttunut. Matkat ja taloudellinen avustaminen olivat kuitenkin edelleen tärkeitä.

Samalla kun Venäjän yleinen taloudellinen tilanne oli hieman parantunut, oli avustustoiminnan painopiste siirtynyt konkreettisesta diakonia-avusta kasvatus-työhön ja hengelliseen toimintaan: ”Diakonia on muuttunut lapsi- ja nuorisotyön suuntaan” ja ”alussa diakoninen apu, nyt toisenlainen tuki sekä käytännöllinen että henkinen. Yksilöstä yhteisöön.”

Samalla oli suhtautuminen ystävyysseurakuntaan muuttunut. Entisestä tuettavasta oli tulossa yhä tasavertaisempi kumppani. Siitä kertoivat muun muassa sananvalinnat yhteistoiminta, yhteistyö ja yhdyshenkilö: ”Vierailut muuttuneet yhteistoiminnaksi lapsi- ja nuorisotyön osalta, projektit työntekijöiden palkkauksen avustamisesta, koulutusyhteistyö.” ”On nimetty kullekin ystävyysseurakunnalle oma yhdyshenkilö. Muutoin toiminta vakiintunut samaan muotoon.”

Toiminta vähentynyt:

Vastauksista oli luettavissa myös jonkinlaista väsymistä tai muista syistä tapahtunutta yhteydenpidon vähentymistä. Yhteensä 34 vastaajaa totesi toiminnan supistuneen, olevan satunnaista tai jopa kokonaan loppuneen. Tällöin todettiin muun muassa seuraavaa: ”Vähentyneet” (5 mainintaa), ”varhaishistoriaa en tiedä. 90-luvun lopulla oli pienoisia innostuksen sysäyksiä, mutta laantumista on tapahtunut” tai ”toiminta on ollut satunnaista. Kirkkokuoron vierailuja, joiden yhteydessä seura- ja jumalanpalvelusyhteyttä. Näyttää jatkuvan satunnaisten vierailujen merkeissä edelleenkin.”

Yhteydenpidon väheneminen johtui rakennusprojektien valmistumisesta (3), työntekijöiden vaihtumisesta (2), alkuinnostuksen laantumisesta (2) ja oman seurakunnan muuttuneista tarpeista. Toimintaa oli vähentänyt myös se, että oli valittu uusi toimintakohde. Syitä siihen ei tässä yhteydessä kerrottu. Joskus taas yhteydenpidon väheneminen johtui ystävyysseurakunnan tilanteesta:

- Kontaktimme ovat hieman vähentyneet, koska meistä tuntuu, että kohdeseurakunnallamme alkaa olla auttajia pilvin pimein.

Joissakin tapauksissa Venäjän muuttunut tilanne ja tullimuodollisuuksien hankaloituminen oli vähentänyt yhteydenpitoa ja avustustyötä tai lakkauttanut sen kokonaan. Niinpä ”viimeksi vietiin vaatteita ja ruokatarpeita Inkerin kirkon seurakuntaan keväällä 1998, jonka jälkeen ei enää intoa tehdä retkiä siihen suuntaan (tullissa ongelmia)” ja ”toimintatavat vähentyneet. Koska tullimuodollisuudet sulkivat rajan, tavarakuljetus loppui. Turistimatkoja tehty joka toinen vuosi. Aikaisemmin jatkuvasti.”

Avustamista jatkettiin, mutta tavaran sijasta kerättiin rahaa, jota kertyi joissain paikoin entistä enemmän. Se vietiin joko rahana seurakunnan tukemiseksi tai Venäjältä ostettuna tavarana jaettavaksi. Diakonian osuus oli kuitenkin myös vähentynyt. Muutamista vastauksista oli luettavissa positiivinen viesti siitä, että ystävyysseurakunnassa oli vuosien aikana tapahtunut kehitystä, vaikkakin taloudellista tukea tarvittiin edelleen: ”Alkuvuosien runsas ruoka- ja vaateapu vähentynyt miltei kokonaan. Rahallista apua enemmän viime vuosina. Seurakunta on ”päässyt jaloilleen” itsenäisempään toimintaan.”

Useissa vastauksissa todettiin seurakuntamatkojen määrän vähentyneen. Tämä johtui sekä diakonian tavaratoimitusten että yleisen alkuinnostuksen vähenemisestä. Monet suomalaiset olivat jo vierailleet Inkerissä ja inkerinsuomalaiset Suomessa. Siksi kiinnostus oli vähentynyt:

- Toimintamuodot ja intensiivisyys säilynyt samana, vain ryhmämatkat Inkeriin päin vähentyneet.
- Yhteydenpito lievästi vähentynyt. Aluksi ryhmiä tuli [ystävyyss seurakunnasta] vierailulle Keski-Suomeen. Viime aikoina näitä vierailuja ei ole ollut.

Kaksi vastaajaa raportoi toiminnan loppumisesta. Toisessa oli kyse kirkkoherran vaihtumisesta ja toisessa lähetysjärjestön kanssa tehdyn nimikkosopimuksen päättymisestä.

Toiminta lisääntynyt:

Vastaajien joukossa oli myös seurakuntia, joissa yhteydenpito ja toimintatavat ystävyss seurakuntatyössä olivat lisääntyneet. Toiminnan määrän lisäyksestä ja toimintatapojen monipuolistumisesta raportoi 24 vastaajaa. Tällöin oli kyse uusista ystävyss seurakuntasuhteista. Yksitoista katsoi yhteistyön kiinteytyneen ja lisääntyneen vuosittaisten vierailujen tai lähetysten yhteydenpidon kautta tai rakennusprojektin vuoksi.

- Kirkon korjaustyön kautta yhteydenpito on lisääntynyt.
- Kasvavat yhteydet, vasta päästy liikkeelle.

Yhteydet olivat myös ”muuttuneet enemmän koko seurakunnan yhteiseksi asiakksi”. Yksityisten seurakuntalaisten yhteydenpidosta oli päästy viralliselle tasolle eli oli solmittu ”laillistetut sopimukset”.

Kuudessa vastauksessa tutustumisen todettiin lisäävän yhteydenpidon määrää ja kiinnostavuutta. Ystävystyminen lisäsi halua tavata. ”Jonkin verran kiinteämmät yhteydet johtuen henkilöiden tutuksi tulemisesta” ja ”---työntekijöiden ja seurakuntalaisten välille on syntynyt todellisia ystävyssuhteita. Vierailut puolin ja toisin ovat lisääntyneet ja virkistäneet meitä kaikkia.”

Miellyttävien ystävyssuhteiden ja vuorovaikutuksen lisäksi vastauksissa näkyi myös toisenlaisia sävyjä. Ystävyss seurakunnan tarpeiden jatkuva lisääntyminen joskus myös harmitti varsinkin, jos odotettiin ystävyss seurakunnan nopeasti pääsevän omilleen:

- Toiminta [ystävyyss seurakuntaan] ja sen kanssa on lisääntynyt. Tarpeita on tullut suunnattomasti. Rakennukset ja talouden avustaminen on ollut runsasta.

Joissakin ystävyssuhteissa aineellisen avun antamisesta oli myös päästy toiminnallisempaan suuntaan: ”Aluksi vain taloudellinen tuki. 2001 keväällä tutustumismatka ja vastavierailu sieltä” ja ”yhteydenpito lisääntynyt. Aineellisen avun antamisesta ollaan siirtymässä toiminnalliseen suuntaan.”

Kaiken kaikkiaan ystävyss seurakuntasuhteen kehityksessä voitiin usein nähdä jonkinlainen kehityskaari. Alussa oli luonnollisesti varovaisen tunnustelun vaihe. Kun tutustuttiin seurakuntaan ja sen ihmisiin, seurasi suuri innostuksen vaihe. Venäjän taloudellisen tilanteen vuoksi siihen 1990-luvulla liittyi runsaasti tavaravastustusten kuljetusta. Usein myös toteutettiin jokin rakennusprojekti, joka vaati tiivistä yhteydenpitoa. Kun rakennusprojektit olivat ohi ja tavaran kuljettaminen

tullimuodollisuuksien vuoksi vaikeutui, yhteydenpito Suomesta Inkeriin päin hie-
man väheni, mutta jatkui silti useimmiten säännöllisenä.

Tarkastelun tuloksena voitiin myös todeta, että valtavan Inkeri-innostuksen
vaihe oli ohitettu. Inkeri-buumin tuloksena oli kuitenkin syntynyt melko laaja
Inkeri-ystävien joukko, jotka ylläpitivät ystävyysseurakuntasuhdetta sille vakiin-
tunein muotoin. Oli kuitenkin todettava, että toimintaa vähentäneiden seurakun-
tien joukko oli suurempi kuin sitä lisänneiden.

2.6. Ystävyysseurakuntatoimintaan vuonna 2002 käytetyt varat

Ystävyysseurakuntatoiminnan yksi muoto oli lähes kaikissa seurakunnissa ystä-
vyysseurakunnan taloudellinen tukeminen. Tästä syystä haluttiin selvittää, paljon-
ko seurakunnat käyttivät varoja ystävyysseurakuntaan ja paljonko niistä oli talous-
arviovaroja ja paljonko kolehti- yms. keräysvaroja. Monilta vastaajilta kuitenkin
puuttui tieto siitä, paljonko rahaa oli käytetty. Monilta puuttui myös tieto siitä,
mistä rahat olivat tulleet. Kysymykseen vuonna 2002 käytettyjen varojen määrästä
vastattiin usein vain, että rahoja oli käytetty. Vastausten puutteellisuuden vuoksi
ystävyysseurakuntatoimintaan käytettyjen rahojen kokonaismäärää ei saatu selvi-
tetyksi. Silloinkin, kun kysymykseen oli vastattu, kaikista laskelmista puuttuivat
esimerkiksi vierailujen yhteydessä yksittäisten seurakuntalaisten ystävyysseurakun-
nille kolehdeissa yms. antama tuki, jonka merkitys muutamien ystävyysseurakun-
tien taloudelle oli kuitenkin suuri.

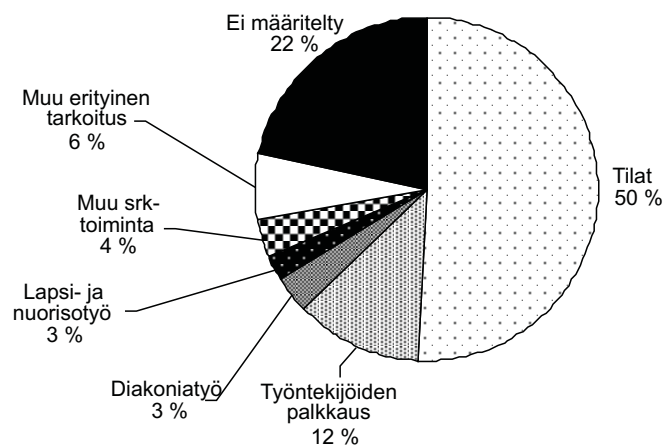
Ystävyysseurakuntatoimintaan käytettiin sekä verovaroja että Suomessa va-
paaehtoisina lahjoituksina kolehdein ja eri tempauksin kerättyjä varoja. Suurin osa
(66 %) varoista saatiin kuitenkin seurakuntien verotuloista. Kolehti- ja muiden ke-
räysvarojen osuus oli noin 28 %. Muita varoja, joiden alkuperää ei kerrottu, oli
käytetyistä varoista 6 %.

Talousarviosta käytettyjen rahojen määrän ilmoitti 103 vastaajaa. Suurin osa
(73 %) näistä oli käyttänyt talousarviovaroja alle 5 000 euroa. Alle tuhat euroa
käyttäneitä oli 33 %. Yleisin luku oli 1 000 euroa, jonka joka kymmenes seurakun-
ta oli käyttänyt. Yli 10 000 euroa oli käyttäneitä oli 13 % vastanneista. Suurin mai-
nittu summa oli 60 000 euroa, jonka kaksi seurakuntaa oli antanut tilojen hankki-
miseen yhteiselle ystävyysseurakunnalle. Kolehteina kerätyt summat vaihtelivat
seurakunnittain 50 eurosta 20 000 euroon. Yleisin määrä oli 1 000 euroa, jonka oli
kerännyt lähes joka viides vastanneista.

Ystävyysseurakuntatyöhön käytettyjen varojen sijainti talousarviossa oli mo-
nille vastaajille epäselvä, minkä vuoksi vastausten määrä jäi pieneksi (N=99). Vas-
tausten mukaan varoja käytettiin melko tasaisesti diakonian (6), lähetyksen (11),

yleisen seurakuntatyön (12), avustusten (6), kansainvälisen diakonian (8) ja erillisen ystävyysseurakuntatyön (11) kustannuspaikoilta. Näiden lisäksi oli vastauksissa yksittäisiä mainintoja useista muista kustannuspaikoista. Monesti (22) varoja käytettiin useilta eri kustannuspaikoilta. Tällöinkin käytettiin yleisimmin edellä mainittuja kustannuspaikkoja. Vastaajista 44 ilmoitti, ettei ystävyysseurakuntatoimintaan käytetty ollenkaan talousarviovaroja.

Kuvio 5. Seurakuntien eri tarkoitukseen lahjoittamien varojen jakautuminen vuonna 2002.

Ystävyysseurakunnalle annetut varat osoitettiin useimmiten johonkin tiettyyn tarkoitukseen. Niiden jakautuminen eri vaihtoehtojen kesken esitettiin kuviossa 5. Puolet (50 %) varoista osoitettiin tilojen rakentamiseen tai korjaamiseen. Tiloihin ja työntekijöiden palkkaukseen oli suoraan nimetty yhteensä 62 % annetuista varoista. Sen sijaan suoraan toiminnan tukemiseen eli diakonia-, lapsi- ja nuorisotyöhön sekä muuhun seurakuntatyöhön nimettyjen varojen osuus koko summasta oli varsin pieni, vain 3–4 %. Epäilemättä osa erikseen määrittelemättömistä varoista (22 % kaikista) käytettiin edellä mainittuun toimintaan, mutta yhtä hyvin tilojen ylläpitämiseen ja työntekijöiden palkkaukseen. Muihin erityisiin tarkoituksiin varoja oli annettu muun muassa ehtoollisvälineiden hankkimiseen, joulutervehdykseen ja vanhustenleiriin (2 mainintaa), lasten joulupaketteihin, Kelton kirkon historiikkiin (2), joululahjoihin, Petroskoin palvelutaloon ja lastenkotiin Nro ---, urkujen hankintaan, koulutukseen, kirkon lämmitysjärjestelmään ja työmatkoihin, stipendiaatille ja stipendirahastoon (2), vanhainkodin petivaatteisiin, vankilatyöhön, yksilö- ja perhekohtaiseen avustamiseen, matka-avustukseen ja työautoon.

Ystävyysseurakuntien taloudelliseen tukemiseen käytettyjen varojen määrästä ei saatu tarkkaa tietoa. Kaiken kaikkiaan oli todettava, että taloutta koskeviin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella saatu kuva oli suuntaa antava. Tiedossa oli, että taloudellista tukea oli annettu eri tavoin melko paljon, mutta varojen täsmällisiä määriä ja käyttöä ei voitu selvittää.

Monissa vastauksissa odotettiin, että ystävyysseurakunnat kehittyisivät nopeasti sekä toiminnallisesti että taloudellisesti itsenäisiksi. Tämä ei ollut näköpiirissä. Kotimaassa huhtikuussa 2003 piispa Kuukauppi ja Mikkelin hiippakunnan piispa Voitto Huotari totesivat, että Inkerin kirkon kasvun, Venäjän taloudellisen tilanteen ja runsaan inkeriläisten paluumuuton vuoksi Inkerin seurakunnat tarvitsivat jatkuvasti taloudellista tukea ulkomailta. (Kotimaa 11.4.2003.)

2.7. Rakennusprojektien toteuttaminen ystävyysseurakunnissa

Vuoden 1988 jälkeen rekisteröitiin uusia seurakuntia eri puolille Inkerinmaata. Kirkon johtajat halusivat ohjata kehitystä niin, että kaikilla seurakunnilla olisi riittävät toimintaedellytykset kuten tilat ja työntekijät. Uskonnollisen tilanteen vapautuminen oli kuitenkin inkerinsuomalaisille niin suuri asia, että lähes kaikki entiset seurakunnat haluttiin palauttaa entiselleen resursseja ajattelematta. Entinen elämä haluttiin saada takaisin. (Ylönen 1997, 226–240.) Entiset kirkot piti kunnostaa tai rakentaa uusi. Alussa into oli suuri ja tosiasiat unohtuivat: omistusoikeudet, viranomaisten luvat, kokonaisrahoitus ja ystävyysseurakunnan kyky selvitä tilojen ylläpidosta. Pahimmillaan rakentaminen keskeytyi, tiloja ei voitu käyttää haluttuun tarkoitukseen tai niitä täytyi purkaa. Tietoja puuttui sekä inkeriläisiltä että suomalaisilta.

Inkerin kirkon kirkkohallitus, joka ohjesääntönsä mukaisesti (KJ 1999, 57–59) valvoi kirkkojen rakentamista, antoikin kokouksessaan 4/ 2001 (KHPTK 4/2001 §11) ohjeet rakentamista varten. Inkerin kirkon seurakunnilla oli edelleen vireillä rakennushankkeita, joiden tasapuolista kohtelua kansainvälistä/ ulkomaista rahoitusta etsittäessä pidettiin tärkeänä. Seurakuntien tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi oli tärkeää, että Inkerin kirkko sai ajoissa tarvittavat taustatiedot rakentamista suunnittelevasta seurakunnasta ja sen toiveista. Rakentamisen valmistelun nähtiin tapahtuvan kolmessa vaiheessa:

- *Vaihe I:* Ennen varsinaista rakennussuunnittelua oli laadittava ja vahvistettava hankesuunnitelma, jonka osana tai sen jälkeen vahvistettiin huonetila-suunnitelma.
- *Vaihe II:* Näiden esiselvitysten jälkeen voitiin hanke sijoittaa aikataulullisesti kirkon rakennusohjelmaan.
- *Vaihe III:* Ohjelman sallimana ajankohtana hankkeen varsinaisen rakennussuunnittelun jälkeen kirkkohallitus hyväksyi rakennussuunnitelman, johon sisältyivät: 1. selvitys tontin luovuttamisesta, 2. pääpiirustukset, 3. kustannusarvio, 4. rahoitussuunnitelma, 5. aikataulu ja 6. kaksi rakennushankevastaavaa.

Päätösvalta rakennussuunnitelmasta kuului kirkkohallitukselle aina silloin, kun rakennus oli tarkoitus vihkiä sakraalilaksi. Kun hankkeisiin ei käytetty ulkomaista/ seurakunnan ulkopuolista rahoitusta eikä ollut kyse sakraalilasta, ne merkittiin kirkkohallituksessa vain tiedoksi. Kirkkohallitus (KHPTK 4/2001 § 11) päätti siis

- edellyttää Inkerin kirkon seurakuntien rakennushankkeista kirjallista hankesuunnitelmaa aina, kun rakentaminen edellytti ulkomaista rahoitusta.
- että päätöksen liitteenä oli pääpiirteinen sisällysluettelo asioista, jotka tässä Inkerin kirkon vaatimassa hankesuunnitelmassa tuli esittää.
- että kirkon rakennuskonsultilla oli oikeus antaa täsmentäviä ohjeita seurakunnille.
- että hyväksytty rakennussuunnitelma sijoitettiin Inkerin kirkon rakennusohjelmaan. Rakennusohjelma tarkistettiin vuosittain.
- että tämä päätös perusteluosineen tuli tiedottaa Inkerin kirkon seurakunnille.

Kirkkohallituksen pöytäkirjan (KHPTK 4/2001 § 11) liitteenä 5 on hankesuunnitelmaa varten tarvittavien tietojen luettelo. Hankesuunnitelman tarkoituksena oli vähentää rakennusprojektin toteutuksen aikana ja sen jälkeen ilmeneviä ongelmia.

Inkerin kirkon rakennusprojektien hankesuunnitelma (KHPTK 4/2001 § 11, liite 5)
Inkerin kirkon kirkkohallitukselle, rakennuskonsultille, toimitettavan hankeselvityksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

1. Seurakunnan nimi, osoite ja muut yhteystiedot ja rakentamisen yhdyshenkilön nimi ja yhteystiedot, jos ei sama kuin seurakunnalla.
 2. Seurakunnan jäsenmäärä ja toiminta-alue.
 3. Seurakunnan toiminta-alueella (n. 15 kilometrin säteellä rakennuskohteesta) asuvien ihmisten määrä sekä alueen muut asiaan vaikuttavat kuvaukset.
 4. Seurakunnan tilinpäätös ja toimintakertomus edelliseltä päättyneeltä tilikaudelta sekä ellei niistä käy ilmi, tilastot seurakunnan tilaisuuksiin osallistuneiden määristä edelliseltä vuodelta. Samoin seurakunnan työntekijöiden nimet ja määrä.
 5. Seurakuntavaltuuston päätös (Pöytäkirjanote) hankkeeseen ryhtymisestä.
 6. Rakennushankkeen huonetilaluettelo neliömäärät. Sekä lasketaan ne yhteen, josta selviää hankkeen anottu kokonaispinta-ala.
 7. Selvitys rakennuspaikkojen (Tonttien) saatavuudesta, sijainnista ym. rakennuspaikkaa koskeva informaatio (omistussuhteet jne.) ja infrastruktuuri so. sähkö, vesi, viemäri, tiestö.
 8. Arvioidut rakennuskustannukset.
 9. Seurakunnan esitys rahoittajista ja rahoitusaikataulusta (rahoittajien sitoumukset tiettyihin kustannuksiin/ kustannustasoon) sekä ajateltujen rahoittajien yhteystiedot.
 10. Seurakunnan toivoma rakentamisen ajankohta ja tavoitteellinen valmistumisajankohta.
 11. Seurakunnan hallussa ja vastuulla jo nyt olevat kiinteistöt käyttötarkoituksineen, pinta-aloineen ja vuotuis kustannuksineen.
 12. Muu informaatio, jonka seurakunta haluaa esittää hankettaan selventämään.
- Kirkkohallituksella on oikeus päätöksenteossaan poiketa seurakunnan esityksestä. Kirkkohallitus tulee kiinnittämään erityistä huomiota rakennuksen käyttökustannuksiin ja seurakunnan kykyyn selviytyä niistä.

Rakennushankkeen laajuuden tulee olla sopuoinnussa seurakunnan toiminnan sisälön ja laajuuden ja odotettavissa olevan kasvun ja kasvuedellytysten (väestöpohja) kanssa.

Kirkkohallitus antaa päätöksensä seurakunnalle kirjallisesti. Valmistelu-aika päätökselle on noin 3 kuukautta, jona aikana kirkon rakennuskonsultti arvioi anomusta ja suorittaa mahdolliset katselmukset ja rahoittajavarmistukset.

Ilman kirjallista hankesuunnitelmaa kirkkohallituksen asettama rakennuskonsultti ei ryhdy toimimaan rakennushankkeen edistämiseksi.”

Kirkkohallitus puolsi rakennushankkeille ulkomaista tai seurakunnan ulkopuolelta tulevaa rahoitusta vain siinä tapauksessa, että rakennushanke oli käsitelty tässä järjestyksessä. Kirkkohallituksen lupaa rakentamiselle ei tarvittu, mikäli rakennushankkeen rahoitus saatiin kokonaan oman seurakunnan jäsenistöltä tai oman toimialueen piiristä ja kyse oli muusta kuin kirkoksi vihittävästä rakennuksesta. Hankesuunnitelman, huoneteraohjelman ja rakennusohjelman hyväksyminen kirkkohallituksessa perustui siihen, että kirkkohallitus vastasi kaikista ulkomaisista suhteista, siis myös kaikista investointeihin tähtäävästä ulkomaisesta rahoituksesta. Tämä kirkkohallituksen vastuu ulottui ystävyysseurakuntasuhteissa tapahtuvaan investointirahoitukseen asti. Inkerin kirkon tekemiä päätöksiä edellytti myös Suomen kirkon ulkoasiain neuvoston yleisohje ystävyysseurakuntatoimintaa varten (ks. luku 1.1.)

Inkerin kirkossa seurakuntien ylisuuret rakennushankkeet nähtiin siinä määrin ongelmallisiksi, että niiden karsimiseksi harkittiin vakavasti erilaisia keinoja. Tässä toivottiin myös Suomen seurakuntien tukea. Yhtenä vaihtoehtona oli esitetty, että seurakunnilta ja kirkon toiminnallisilta yksiköiltä vaadittaisiin tietty (0,5–10 % tapauskohtaisesti) omarahoitusosuus ehtona ulkomaisen rahoituksen anomiselle. Samalla seurakunnan kannalta ulkomainen lahjaraha ”merkittäisiin” seurakunnan pitkäaikaiseksi velaksi kirkon keskusrahastoon perustettavalle investointirahastolle. Korotonta velkaa olisi lyhennettävä vuosittain 0,5–1 % pääomasta. Ehdotus oli tulossa kirkkohallituksen käsittelyyn keväällä 2004. (Lähde: Isto Pihkalan kirje tekijälle 25.2.2004.)

Inkerin kirkon seurakunnissa oli vuoteen 2003 mennessä toteutettu suuri joukko erilaisia rakennusprojekteja, jotka ilman ystävyysseurakuntien rahoitusta ja muuta apua eivät olisi olleet mahdollisia. Tästä syystä selvityksen tekijä pyysi Inkerin kirkon rakennusalan konsulttina (aikaisemmin pääsihteerinä) toiminutta Isto Pihkalaa käymään läpi seurakunnittain toteutetut projektit ja niiden rahoituspuhjan siltä osin, kuin ne olivat hänellä tiedossa. Pihkala laatikin matkoillaan marraskuussa 2003 ja helmikuussa 2004 Inkerin kirkon ja sen seurakuntien rakennusprojekteista kirjallisesti muistinvaraisen selvityksen, jonka pohjalta laadittiin kirkon keskushallinnon ja seurakuntien toimitilojen kuvaus. Sen mukaan Inkerin kirkon 49 seurakunnan toimitilat olivat suurelta osin tai kokonaan syntyneet suomalaisen rahoituksen ja talkootyön avulla. Viiden seurakunnan tilat olivat pääosin Missouri Synodin rahoittamia. Muut seurakunnat toimivat vuokratiloissa tai muissa tilapäisissä tiloissa.

Rakennusprojekteista saadut kokemukset osoittivat suunnittelun, lupa-asioiden ja omistussuhteiden selvittämisen tärkeyden. Kun niitä ei ollut hoidettu, oli jouduttu purkamaan jo rakennettuja tiloja ja valmiit tilat olivat joutuneet käyttökieltoon. Myös rahoituksen varmistaminen oli välttämätöntä, jotta rakennushanke ei keskeytynyt, vaan se saatiin valmiiksi suunnitellussa ajassa. Ystävyyssseurakunnan ongelmana oli saada uusien tilojen käyttöä ja ylläpitoa varten jatkuvasti ulkomaista rahoitusta, kun omat varat eivät riittäneet.

Monet rakennushankkeet oli kustannettu pääosin suomalaisin varoin. Hankkeiden yhteenlaskettu kassavirta KUA:n kautta ennen Pyhän Marian kirkon peruskorjaushanketta oli yhteensä noin 3,4 miljoonaa euroa. Kun mukaan laskettiin Pyhän Marian kirkon kunnostukseen käytetty 3 367 354 euroa, nousi käytetty rahamäärä lähes 6,8 miljoonaan euroon. Kirkon Ulkomaanavun ohella rahoittajina oli ollut runsaasti seurakuntia ja vapaaehtoisten ryhmiä usein lähetys- yms. järjestöjen kautta. Edellä mainittujen rakennushankkeiden lisäksi eri seurakunnat ja vapaaehtoiset olivat toteuttaneet useita rakennuskohteita ilman Kirkon Ulkomaanavun tukea. Tällaisia olivat muun muassa Kalevala, Kantalahti, Jaama, Murmansk, Sodder, Saransk, Tiiksa sekä Tsalna ja Deverjanka. Niiden kustannukset eivät tässä yhteydessä olleet selvitettävissä, mutta Isto Pihkalan arvion mukaan (Keskustelu 17.2.2004) rakennushankkeiden kokonaiskustannukset olivat reilusti yli 10 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi oli projektien toteutumisen kannalta erittäin merkittävää monien talkoojoukkojen, erityisesti Herättäjä-Yhdistyksen keräämien ryhmien laaja talkootyö eri puolilla Venäjää. Sen rahallinen arvo ei ollut mitenkään laskettavissa.

Inkerin kirkon koulutuskeskuksen uudisrakennus oli syksyllä 2003 kirkon tärkein rakennusprojekti. Sen kustannusarvio oli 1,8 miljoonaa euroa ja se katettiin sisarkirkoista Suomesta ja Yhdysvalloista. (Kotimaa 11.4.2003.) Vt. rehtorin Tapio Karjalaisen mukaan (sähköpostiviesti tekijälle 15.11.2004) tilat aiottiin ottaa käyttöön keväällä 2004. Uuteen kolmikerroksiseen päärakennukseen oli tulossa luokat, kirjasto, majoitustilat 32 opiskelijalle, kirkon arkisto, saunat ja kuntosali. Myös infrastruktuuria aiottiin parantaa. Suomen ympäristöministeriö oli myöntänyt määrärahan jäteveden puhdistamon rakentamiseen. Ruokalan ja toimistotilojen laajennustyöt oli toteutettu talkootöinä.

2.8. Onnistumiset, epäonnistumiset ja huolenaiheet ystävyyssseurakuntatyössä

Ystävyyssseurakuntatoiminta oli kaiken kaikkiaan koettu erittäin myönteisenä ja antoisana asiana. Tämä kävi ilmi monien seurakuntien vastauksissa. Valtaosa vastaajista ei ollut kokenut ystävyyssseurakuntatoiminnassaan mitään kielteistä, vaan kaikki toteutuneet matkat ja kohtaamiset olivat olleet erittäin onnistuneita. Joissa-

kin tapauksissa toiminta oli niin alussaan, ettei epäonnistumisia ollut vielä ehtinyt tulla, mutta myös pitempään ystävyysseurakuntatoimintaa toteuttaneille suhde oli hyvin myönteinen.

Vastaajia pyydettiin erikseen avoimella kysymyksellä kertomaan lyhyesti, millaisissa asioissa he omasta mielestään ystävyysseurakuntatoiminnassa olivat onnistuneet. Kysymykseen saatiin 115 vastausta, joissa samassa vastauksessa usein oli mainittu monta erilaista asiaa. Asioiden luokittelemiseksi vastaukset purettiin osiin ja samaa tarkoittavat asiat koottiin ryhmiin siten, että eri asioiden painotukset saatiin esiin. Onnistumisen kokemuksia oli saatu ainakin seuraavissa asioissa:

1. *Avustustoiminta:* Ystävyysseurakuntatoiminta Inkeriin käynnistyi huomiosta, että lähellä, rajan tuolla puolen asui suomea puhuvia, taloudellisesti heikoissa oloissa eläviä ihmisiä. Seurakunnat ja yksityiset ihmiset alkoivat toteuttaa diakonista avustamista lähialueilla. Toiminta sai kiitollisen vastaanoton ja tuotti myös tekijöilleen tunteen onnistumisesta. Vastauksissa tavarakuljetukset ja erilainen seurakuntien, laitosten ja yksittäisten henkilöiden taloudellinen auttaminen tuli esille 20 kertaa.

2. *Rakennusprojektit:* Seurakuntien ensimmäinen toive oli saada tila yhteistä kokoon-tumista ja jumalanpalveluksen viettämistä varten. Aluksi kokoonnuttiin väliaikaisissa tiloissa, mutta pysyvää kirkkotilaa kaivattiin. Suomalaiset ottivat asian omakseen. Vastanneista 30 seurakuntaa kertoi onnistuneensa erilaisten rakennusprojektien toteuttamisessa, oli pa sitten kyse kokonaisen projektin vetämisestä tai rahoittamisesta. Rakennusprojekteja olivat useimmin kirkkojen, seurakunnan kokoontumistilojen, vanhainkotien tai leiripaikkojen kunnostamiset.

3. *Ystävyysseurakunnan kasvu ja toiminnan organisoituminen:* Alussa uusien seurakuntien toiminta oli järjestäytymätöntä. Kukaan ei oikein tiennyt, miten piti toimia. Ei ollut ohjeita ja sääntöjä. Monissa seurakunnissa suomalaiset olivat mukana alusta alkaen ja näkivät siten seurakunnan toiminnan käynnistymisen, kasvun ja organisoitumisen. Toiminnan organisoitumiseen kuului myös pysyvän työntekijän saaminen seurakuntaan. Suomalaisien osallistuivat työntekijöiden palkkaukseen, toiminnan tukemiseen taloudellisesti tai muulla tavoin. Yhdeksän vastaajaa viittasi työntekijäkysymykseen ja 13 seurakunnan jäsenmäärän kasvuun, toiminnan vakiintumiseen, jämäköitymiseen tai organisoitumiseen.

4. *Ystävyysseurakunnan toiminnan kehittyminen ja monipuolistuminen:* Edellisen lisäksi 28 vastaajaa katsoi onnistuneensa ystävyysseurakunnan toiminnan sisällöllisessä tukemisessa. Jumalanpalveluselämä sekä lapsi- ja nuorisotyö olivat kehittyneet ja monipuolistuneet, pastoraalista apua oli annettu, uusia jumalanpalvelusyhteisöjä oli syntynyt, koulutusta sekä lasten ja vanhusten leirejä oli toteutettu, oli tehty talkootyötä ja opetettu suomea nuorille jne.

5. *Henkilösuhteet, vuorovaikutus, luottamus:* Inkerinsuomalaisten sydämellisyys oli tehnyt suuren vaikutuksen moniin suomalaisiin. Todellisen ystävyuden ja luottamuksen syntymisestä ja vuorovaikutuksen lisääntymisestä kertoi eri tavoin 31 vastaajaa. Antaminen ja saaminen oli ollut vastavuoroista ja yhteistyö onnistunutta.

6. *Vierailut:* Henkilösuhteiden ylläpitäminen edellytti tapaamista. Vierailuihin viittasi 15 vastaajaa. Oltiin tyytyväisiä niiden onnistumisesta ja siitä, että monet seurakuntalaiset yhä halusivat lähteä matkoille, joissa voitiin kohdata ”ruohonjuuritasolla” toisensa. Hyvin olivat onnistuneet myös vastavuoroiset vierailut, esimerkiksi ystävyysseurakunnan papin vierailu seurakunnassa.

7. *Yhteistyön vaikutus omaan seurakuntaan:* Ystävyysseurakuntatoiminta oli 17 vastaajan mukaan vaikuttanut myös oman seurakunnan toimintaan ja asenteisiin. Oli onnistuttu ennakkoluulojen karsimisessa, suomalaisten tahojen toiminnan koordinoimisessa ja seurakuntalaisten aktivoinnissa avustustoimintaan myös yli seurakuntarajan. Ystävyysseurakunta oli tullut tutuksi monien omien vanhojen seurakuntalaisten en-

tisenä kotiseurakuntana, oma seurakunta oli rikastunut ja Karjala oli tullut tutuksi. Asialle antautuneille maallikoille oli löytynyt toimintakenttä, jolla he olivat ottaneet merkittävästi vastuuta. Taloudelliset tavoitteet oli saavutettu ja ystävyysseurakuntatyö vakiintunut osaksi normaalia seurakuntatoimintaa. Mutta ennen kaikkea: ”oman hyvinvoinnin todellisuus oli joutunut uuteen arvioon – pienistäkin asioista voi tulla hyvä mieli, mikä oli keskustelua herättävää”. Lisäksi mahdollisuus auttaa itärajan takana olevia suomalaisia oli ilmentänyt Kristuksen kirkon kansoja kokoavaa luonnetta. Samalla toiminta oli myös koonnut rovastikuntatasolla seurakuntia yhteen.

Yleiskuva ystävyysseurakuntasuhteista ja -toiminnasta oli erittäin myönteinen. Oikean käsityksen saamiseksi kyseltiin myös ystävyysseurakuntatoiminnassa mahdollisesti koettuja epäonnistumisia ja pettymyksiä. Kielteisiä asioita voitiin kertoa kyselylomakkeen viidessä kohdassa. Vastaajia pyydettiin ensinnäkin eri järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä koskevan kysymyksen jälkeen antamaan jonkin esimerkin hyvistä ja huonoista kokemuksista. Tällöin ajateltiin edellä mainittua yhteistyötä ja siten vastaajat sen useimmiten ymmärsivätkin. Toiseksi kysyttiin vastaajien arviointia oman seurakunnan tavasta toimia ja organisoida ystävyysseurakuntatoimintaa, mitä etuja ja haittoja siinä oli. Kolmanneksi kysyttiin ystävyysseurakuntasuhteen valinnan onnistuneisuutta ja perusteluja vastaukselle. Neljänneksi vastaajia pyydettiin kertomaan esimerkki hyvistä ja/tai huonoista kokemuksistaan ystävyysseurakuntasuhteessaan ja viidenneksi jokin esimerkki, millaisissa asioissa he olivat mielestään onnistuneet ja millaisia epäonnistumisia he olivat kokeneet.

Kokemukset yhteistyöstä olivat useimmin erittäin hyviä tai hyviä. Huonoja kokemuksia oli vain vähän. Pettymystä oli aiheuttanut se, että Kirkon Ulkomaanapu ei antanut tukeaan haluttuun rakennusprojektiin tai jokin lähetysjärjestö ei palkannut työntekijää haluttuun seurakuntaan. Myönteisenä oli taas koettu se, kun lähetysjärjestöstä oli ohjattu kääntymään toisen, jo halutulla alueella toimivan lähetysjärjestön puoleen.

Kielteisiä kokemuksia oli vain vähän. Pettymystä oli aiheuttanut yhdelle se, että Sortavalassa toimi myös ns. ”Karjalan kirkko”. Tämä aiheutti oman seurakunnan sisällä ristiriitoja siitä, kumpaa tuettiin. Usein (9 mainintaa) pettymykset liittyivät taloudellisiin asioihin: oli epäilyksiä paikallisen ”kirjanpidon” luotettavuudesta tai siitä, ettei apu mennyt annettuun tarkoitukseen, että rakennusprojekteissa oli kysymättä käytetty määrärahoja yli kustannusarvion tai että ystävyysseurakunta pyysi kesken vuotta asioita, joihin talousarviossa ei ollut varauduttu. Joskus taas suomalaiset yhteistyökumppanit olivat viivytelleet tuen maksamisessa.

Venäläinen byrokratia rakennuslupien saamisessa ja tullimuodollisuuksissa oli usein mainittu pettymysten tai epäonnistumisten aiheuttajana, samoin ystävyysseurakunnan sisäiset ristiriidat tai valtataistelu. Tiedonkulun vaikeudet ja vastausten saamisen hitaus harmittivat. Ystävyysseurakuntien itsenäinen ja oma-aloitteinen vastuunkanto ei aina kehittynyt toivotulla tavalla. Jostakin ystävyysseurakunnasta aikaansaavat ihmiset olivat muuttaneet Suomeen. Jossakin kaikki tuntui menevän takapakkia: talous, organisaatio ja toiminta.

Kieli- ja kulttuurierot aiheuttivat myös ongelmia. Erilainen ajattelu oli hankalaa. Oli myös huolta suomen kielen osaajien vähenemisestä. Aikakäsitysten ja yleensä sopimusten koettiin olevan ”eri planeetalta”.

2.9. Ystävyyss seurakuntatoiminnan tulevaisuuden näkymät

Ystävyyss seurakuntatoiminnan vakiintuminen näkyi myös vastauksissa kysymykseen, ”millaisena näette ystävyyss seurakuntasuhteenne tulevaisuuden”. Lähes kolme neljästä (71 %) vastaajasta (N=161) arveli suhteen jatkuvan nykyisen kaltaiseksi. Yksi viidestä (21 %) näki toiminnan ystävyyss seurakunnan kanssa monipuolistuvan ja tiivistyvän. Joissakin seurakunnissa (6 %) toiminnan nähtiin vähenevän. Luku oli hieman suurempi kuin ystävyyss seurakuntansa valintaan hieman pettyneiden (5 %) tai suhteen nyt rasittavana kokeneiden määrä (2 %). Yksi suhteen rasittavana kokenut vastaaja oli rengastanut kaksi vastausvaihtoehtoa: säily entisellään tai vähenee.

Vakiintuneisuudesta todistivat myös vastaukset kysymykseen: aiotteko jatkaa lähivuosina (2003–2005) samalla tavalla vai haluaisitteko muuttaa niitä [painopisteitä vuonna 2002]. Vastanneista (N=169) kolme neljäsosaa (73 %) aikoi jatkaa samalla tavalla. Lisätietoja kohdassa esitettyjen perustelujen mukaan haluttiin muun muassa saattaa aloitetut rakennusprojektit loppuun, saada seurakunnalle työntekijä Inkerin kirkon piiristä esimerkiksi kouluttamalla stipendiaatti kirkon työntekijäksi, siirtyä toiminnan tukemiseen, kehittää yhteistyötä ystävyyss seurakunnan odotukset huomioiden ja kappelihankkeen edistymisen myötä käynnistää talkootoimintaa ja lisätä henkilökohtaisia ystävyyssuhteita.

Vaikka periaatteessa aiottiinkin jatkaa samalla tavalla, oltiin ”muutosten suhteen kuitenkin kuulolla” ja ”uusia mahdollisuuksia” mietittiin. Kahdessa vastauksessa viitattiin suhteen virallistamiseen, yhdessä seurakunnassa toivottiin muutosta, jota rovastikunnassa ei pidetty tarpeellisena. Tulevaisuuden päätöksiin vaikutti myös ystävyyss seurakunnan tilanne, joka oli jollain tavalla otettava huomioon:

- Seurakunta on taloudellisen, henkisen ja hengellisen avun tarpeessa ja täysin riippuvainen meistä.

Muutoksia halusi omaan toimintaansa tehdä 15 % vastaajista. Tällöin haluttiin muun muassa tukea työntekijöiden koulutusta omaa ystävyyss seurakuntaa varten tai yleensä, suunnata huomiota laajemmin koko Inkerin kirkkoon tai suunnata rahallista apua köyhimpiin seurakuntiin, joilla vähemmän tukijoita. Haluttiin myös työntekijävaihtoa, lisätä vierailuja, vaihtaa ystävyyss seurakuntaa toiseen maahan, kannustaa ystävyyss seurakuntaa suurempaan itsenäisyyteen toiminnallisesti ja taloudellisesti (”Tänä vuonna järjestämme diakoniatyön koulutuspäiviä [ystävyyss seurakunnan] vapaaehtoisille”), vähentää taloudellista avustusta, lisätä panostusta diakonia-, lapsi- ja nuorisotyöhön; aiemmin olemme panostaneet vanhusten leireihin, kuten vielä 2003 sekä suunnitelmallista ja järjestää toimintaa.

Yksi seurakunta oli vähentämässä ystävyyss seurakuntatoimintaa ja toinen kokonaan luopumassa siitä todeten: ”Ystävyyss seurakuntasuhteiden ylläpito jää, muutoin toimintaa ajetaan alas” ja ”Emme jatka”. En osaa sanoa -vaihtoehdon valitsi

11 % vastaajista. Epätietoisuutta aiheuttivat ainakin rovastikunnalliset ratkaisut, tulevat organisaatiomuutokset ja nimikkolähettien paluu Suomeen.

2.10. Yhteenveto

Suomen ja Inkerin kirkon välille oli syntynyt vahva side. Neljällä Suomen kirkon kyselyyn vastanneella seurakunnalla viidestä oli ystävyysseurakunta Inkerin kirkossa. Tämän lisäksi monet seurakunnat tukivat Inkerin kirkon ja sen seurakuntien työtä eri lähetysjärjestöjen kautta. Näin ystävyysuhteiden verkosto Suomesta oli Inkerin kirkkoon vahvempi kuin mihinkään muuhun kirkkoon. Ystävyysuhteet olivat kuitenkin kasautuneet Suomen lähialueille siten, että lähes puolet Inkerin kirkon seurakunnista oli ilman suomalaista ystävyysseurakuntaa.

Ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen oli vilkkainta Suomessa syntyneen Inkeri-buumin seurauksena 1990-luvun alkupuolella. Uudelle vuosituonnelle tultaessa uusien suhteiden solmiminen oli enää verraten vähäistä, koska useimpien seurakuntien ystävyysseurakuntatoimintaan käytettävissä olleet resurssit olivat jo käytössä.

Ystävyysseurakuntasuhde oli useimmin syntynyt Suomen seurakuntien eri syistä johtuneesta aktiivisuudesta. Aloite oli vain harvoin tullut Inkerin seurakunnilta. Ystävyysuhde alkoi usein jonkin erityisen syyn johdosta. Tällaisia syitä olivat kirkkoherran tai rovastikunnan aloite, seurakuntien välillä vallinnut jokin henkilöhistoriallinen yhteys, jonkun ulkopuolisen henkilön tekemä ehdotus, paikkakuntien ystävyysuhde ja seurakunnan muiden työntekijöiden tai luottamushenkilöiden aloite.

Ystävyysuhteen solmiminen Inkerin kirkon seurakuntien kanssa johtui usein maantieteellisestä läheisyydestä sekä humaaneista ja humanitaarisista syistä. Inkerin kirkon ja sen seurakuntien taloudellinen tilanne, inkerinsuomalaisten kokemat kärsimykset ja ”heimoaate” kielellisine ja kulttuurisine yhteyksineen olivat kaikki merkittäviä liikkeelle panevia voimia. Kaikkein tärkeimpiä syitä toteuttaa ystävyysseurakuntatoimintaa olivat kuitenkin diakoniset syyt, kirkon työntekijäkoulutuksen tukeminen ja aikaisemmin toimineen kirkon toimintamahdollisuuksien palauttaminen.

Ystävyysseurakunnan valinta vaikutti usein varsin satunnaiselta. Silti kolme neljästä vastanneesta piti myöhemmin valintaansa hyvin onnistuneena. Onnistuneen suhteesta tekivät muun muassa kanssakäyminen seurakuntien välillä ja henkilösuhteet, sopiva maantieteellinen etäisyys, vaikutukset omassa seurakunnassa, toiminnan jatkuvuus, ”uraa uurtavan työn” tekeminen, yhteistyö muiden kanssa ja kiitollinen palaute.

Tyytyväisyys ystävyysseurakunnan valintaan kertoi siitä, että ainakin jotkut ystävyysseurakuntatoiminnalle asetetut odotukset olivat toteutuneet. Uusi seurakunta oli päässyt alkuun, sille oli saatu työntekijöitä ja toimitiloja, seurakuntaa ja seurakuntalaisia oli tuettu henkisesti, hengellisesti ja taloudellisesti sekä itse rikastuttu yhteisestä uskosta ja vuorovaikutuksesta. Oli myös tutustuttu vieraaseen maahan ja kulttuuriin ja opittu siitä.

Vastaajien mielestä tärkein ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamisen muoto oli esirukous ystävyysseurakunnan puolesta. Myös konkreettinen yhteydenpito seurakuntien välillä koettiin tärkeäksi. Erittäin antoisia olivat olleet vierailut ystävyysseurakunnassa, samoin ystävyysseurakuntalaisten vierailut Suomessa. Ystävyysseurakuntien taloudellista avustamista pidettiin myös tärkeänä.

Onnistumista ystävyysseurakuntatyössä oli koettu usein avustustoiminnassa, rakennusprojekteissa, ystävyysseurakunnan kehittymisessä eri tasoilla, henkilösuhteissa ja vuorovaikutuksessa. Epäonnistumisia oli koettu vain harvoin ja silloinkin ne usein liittyivät venäläiseen byrokraatiaan. Toisinaan tiedonkulku, taloudellisten asioiden hoitaminen ja ystävyysseurakunnan sisäiset ristiriidat aiheuttivat huolta varsinkin, kun ystävyysseurakunnan vastuun ottaminen ei kehittynyt toivotulla tavalla ja aikaansaavat ihmiset muuttivat Suomeen. Myös kieli- ja kulttuurierot olivat tuottaneet ongelmia.

Ystävyysseurakuntatoiminta oli 2000-luvulle tultaessa monissa seurakunnissa vakiintunut ja löytänyt oman paikkansa ja omat muotonsa. Suhteen historiassa voitiin nähdä kehityskaari varovaisen tunnustelun vaiheesta suuren innostuksen ja ehkä rakennusprojektin toteuttamisen kautta hieman vähäisempään, mutta vakiintuneeseen ja säännölliseen yhteydenpitoon. Näytti siltä, että useimmissa seurakunnissa tämä valtavan innostuksen kaari oli jo käyty läpi. Toiminnan painopiste oli usein vaihtunut taloudellisesta avustamisesta hengellisempään suuntaan. Nyt oli toiveena jatkaa tällä vakiintuneella tasolla.

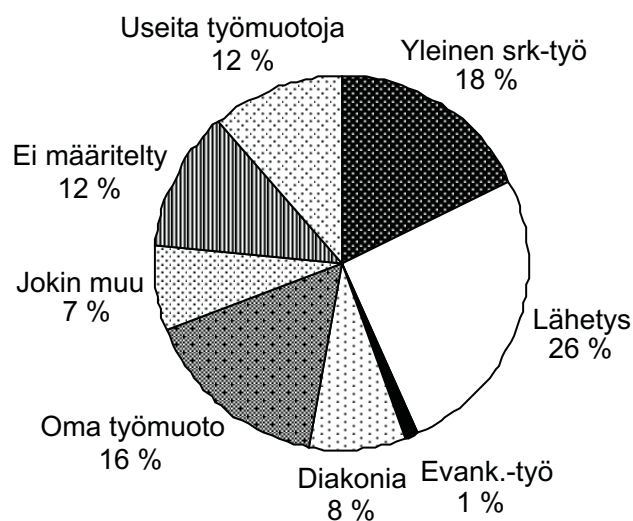
Vaikka rakennustoimintaa ei voitu pitää ystävyysseurakuntatyön varsinaisena toimintamuotona, Suomen seurakunnat olivat toteuttaneet rakennusprojekteja Inkerin kirkon 49 seurakunnassa. Rakennusprojekteja oli käynnistetty ilman riittäviä rahoitussuunnitelmia ja valmistelevia toimenpiteitä, esimerkiksi lupien ja tonttien omistusoikeuksien varmistamista. Niinpä projekteja oli jäänyt kesken, tiloja joutunut käyttökieltoon ja jouduttu purkamaan. Ystävyysseurakunnalle oli myös rakennettu suurempia tiloja kuin se pystyi pitämään yllä. Inkerin kirkko olikin tästä syystä antanut ohjeet rakennusprojektin suunnittelua varten sekä pohti uusia keinoja ylisuurten projektien karsimiseksi. Kirkon omina projekteina vuodelle 2004 olivat koulutuskeskuksen rakennustyön loppuun saattaminen ja työntekijäkoulutuksen kehittäminen.

3. YSTÄVYYSSEURAKUNTATYÖ OSANA SEURAKUNNAN TOIMINNAN KOKONAISUUTTA

3.1. Ystävyysseurakuntatyön organisatorinen paikka ja integroituminen muuhun seurakuntatoimintaan

Miten seurakunnat hahmottivat ystävyysseurakuntatyön toimintansa osaksi? Tätä selvitettiin kysymyksellä: ”Mikä on ystävyysseurakuntatyön organisatorinen paikka seurakuntatyön kokonaisuudessa seurakunnassanne/ seurakuntayhtymässänne/ rovastikunnassanne?” Vastausvaihtoehtoina olivat yleinen seurakuntatyö; lähetystyö; evankelioimistyö; diakoniatyö; se on oma työmuotonsa; johonkin muuhun, mihin ja sen paikkaa ei ole mitenkään määritelty.

Kuvio 6. Ystävyysseurakuntatyön sijoittuminen seurakuntatyön kokonaisuuteen. N=192.

Selkeää ja kaikille yhteistä tapaa hahmottaa ystävyysseurakuntatyön paikka seurakuntatyön kokonaisuuteen ei ollut (kuvio 6). Peräti neljäsosa vastanneista (yhteensä 24 %) oli valinnut vaihtoehdon ”sen paikkaa ei ole mitenkään määritelty” (12 %) tai rengastanut useita vaihtoehtoja (12 %). Monia työmuotoja valinneet olivat maininneet lähetyksen ja diakonian (7 kertaa) ja näiden rinnalla yleisen seurakuntatyön (2), kasvatustyön ja evankelioimistyön. Muita olivat yleinen seurakuntatyö liitettynä diakoniaan (3), lähetykseen (2), ystävyysseurakuntatyöhön, evankelioimistyöhön, evankelioimistyöhön ja aikuistyöhön sekä lähetys ja evankelioimistyö.

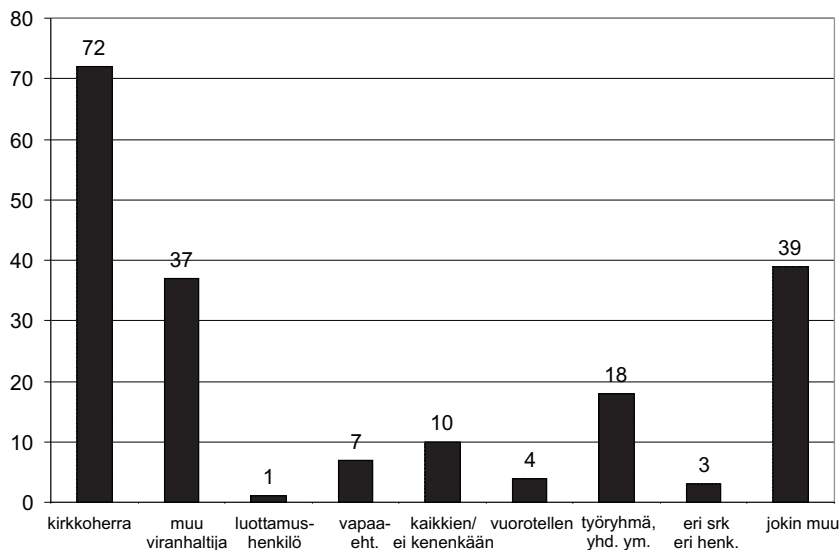
Yhteen työmuotoon liitettynä ystävyysseurakuntatyö yhdistettiin useimmin lähetykseen, johon sen liitti joka neljäs vastaaja (26 %). Osittain tämä johtui lähetyksen nimikkokohdetoiminnan ja ystävyysseurakuntatyön lähentymisestä Venäjän tilanteesta. Osittain taas työ miellettiin lähetystyöksi, koska haluttiin perustaa uusia seurakuntia, tai tuki oli muuten kanavoitu lähetysjärjestöjen kautta. Vain 16 % oli maininnut suhteen olevan lähetystyön nimikkosuhte, mikä oli vähän ottaen huomioon, että jo pelkästään SLS:n, SEKL:n ja SLEY:n kanssa nimikkosopimuksen oli tehnyt yhteensä 157 seurakuntaa ja että vastaajista 95 % piti evankeliumin julistamista pakanoille ainakin melko tärkeänä. Kaikkein harvimmoin (1 %) ystävyysseurakuntatyö liitettiin evankelioimistyöhön.

Joka viides (18 %) vastaaja liitti ystävyysseurakuntatyön osaksi yleistä seurakuntatyötä. Tästä ryhmästä 96 % piti seurakuntamatkoja Inkeriin ainakin melko tärkeinä. Ristiintaulukointi osoitti, että 65 prosentissa seurakunnista ystävyysseurakuntatyö oli tällöin kirkkoherran vastuulla, mikä oli suurin osuus yksittäisistä työntekijäryhmistä. Lähes yhtä usein (16 %) pidettiin ystävyysseurakuntatyötä omana erillisenä työmuotona. Diakoniatyöhön sen oli liittännyt vain 8 % vastaajista. Määrä oli pieni Venäjän taloudelliseen tilanteeseen nähden ja siihen, miten tärkeänä taloudellista avustamista pidettiin. Tulos on kuitenkin yhdensuuntainen sen kanssa, että diakonia-avustusten määrä oli 2000-luvulle tultaessa vähentynyt.

Johonkin muuhun sen oli sijoittanut 7 % seurakunnista. Mainittuja olivat kansainvälinen diakonia (3 kertaa), muu seurakuntatyö (2) ja viestintä, rovastikunta-toiminta, muut yhteiset tehtävät, aikuistyö, nuorisotyön projekti, vähän kaikki, kirkkoneuvosto, julistustoiminnan johtokunnan alainen ja kaikki työmuodot mukana, myös nuorisotyö. Yhden vastaajan mukaan kolehdit olivat lähes ainoa yhteistyön muoto.

Ystävyysseurakuntatoiminnan paikkaa seurakuntatyön kokonaisuudessa kuvasi myös se, kenen vastuulla se työnjaossa oli ja millä perusteilla. Vastuu oli määritelty kaikkein useimmin (38 %) kirkkoherralle. (Kuvio 7.) Vastauksiin vaikutti kirkkojärjestyksen määräys, jonka mukaan kirkkoherran tehtävänä oli johtaa ja valvoa seurakunnan hengellistä toimintaa. (KJ 6: 34.) Oletettavasti tämä ei selittänyt kaikkea. Ystävyysseurakuntatoiminta tuli seurakuntaan monesti rovastikunnasta kirkkoherran kautta ja muutamissa oli tehty myös kirkkoherrojen matkoja, jotka olivat innostaneet ystävyysseurakuntatoimintaan. Vei aikansa, ennen kuin toiminta laajeni koko seurakunnan omaksi asiaksi.

Kuvio 7. Kenen vastuulla ystävyysseurakuntatoiminta seurakunnassanne työnjaossa pääasiallisesti on? N=191.

Muun viranhaltijan vastuulla ystävyysseurakuntatoiminta oli vastausten mukaan yhdessä seurakunnassa viidestä (19 %). Muita viranhaltijoita oli eri vastauksissa suuri joukko, useimmin mainittuina diakoniatyöntekijä (9 kertaa), kappalainen (8), joku papeista (5, eri työaloista vastaavia), lähetystyöstä vastaava työntekijä eri nimikkein (3). Muita työalasta vastaavia olivat talouspäällikkö, tiedotuspäällikkö, johtoryhmä/ rekisterinjohtaja sekä pari työntekijää yhdessä erilaisina yhdistelminä.

Vapaaehtoiset seurakuntalaiset kantoivat vastuuta ystävyysseurakuntatyöstä vain harvoin (4 %). Hieman useammin (9 %) vastuuta kanto perustettu työryhmä, johtokunta tai yhdistys. Vastauksissa ei kuitenkaan kerrottu, olivatko toimijat tällöin seurakuntien työntekijöitä, luottamushenkilöitä tai muita jäseniä. Pelkästään luottamushenkilöiden vastuulla ystävyysseurakuntatoiminta oli vain yhdessä seurakunnassa. Muita harvoin valittuja vaihtoehtoja olivat: vuorotellen eri henkilöiden vastuulla (2 %), eri seurakunnat eri henkilöiden vastuulla (2 %), ja kaikkien yhteisesti/ ei kenenkään vastuulla erityisesti (5 %).

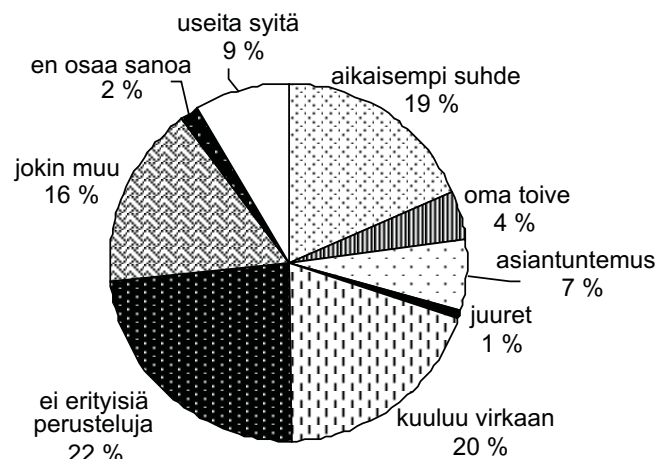
Vaihtoehtoon ”jokin muu järjestely, mikä” valitsi 6 % vastanneista. Kun tähän liitettiin useita vaihtoehtoja valinneet, oli jonkin muun valinnea yhteensä 20 % vastanneista. Näistä useimmat totesivat vastuun olleen rovastikunnallisella työryhmällä ja/ tai yhdyshenkilöllä (7 mainintaa). Yhteensä 14 oli nimennyt kirkkoherran yhtenä osapuolena monesta. Hänen kanssaan mainittiin useimmin lähetys sihteeri (5), lähetys- tai muu pappi (4) tai luottamushenkilöt (5). Toisinaan heidän rinnallaan oli vapaaehtoinen seurakuntalainen, johtokunta tai työryhmä. Ystävyysseurakuntatyöstä vastasi myös eläkkeellä ollut kirkkoherra, evankelioimistyon johtokunta, vapaaehtoinen lähetys sihteeri ja vapaaehtoinen seurakuntalainen yhdessä lähetys sihteerin kanssa.

Miksi ystävyysseurakuntatyö oli annettu tietyn henkilön tai ryhmän vastuulle? Oliko kyseessä tämän aikaisempi suhde ystävyysseurakuntaan, asiantuntemus tai kielitaito, vai oliko vastuuta jaettu satunnaisesti, ilman mitään erityisiä peruste-

luja? Kuvio 8 osoitti, että joka viidennessä (22 %) seurakunnassa vastuun jakamista ei ollut mitenkään perusteltu. Ristiintaulukointi osoitti, että lähes puolessa (48 %) seurakunnista vastuunkantajaksi oli tällöin mainittu kirkkoherra. Kirkkoherran vastuunkantoa oli kuitenkin muualla perusteltu monin eri tavoin. Perusteluissa viitattiin tällöin Kirkkolaissa ja Kirkkojärjestyksessä säädettyyn kirkkoherran laaja-alaiseen vastuuseen (4), työnjakoon, jossa lähetystyö kirkkoherran vastuulla (5), henkilön toimintaan ennen kirkkoherraksi tuloa (5), kirkkoherran luontaisiin yhteyksiin (3), vanhaan perinteeseen, kirkkoherran kielitaitoon, innostukseen ja omaan harrastukseen.

Yleisin syy vastuun antamiseen ystävyysseurakuntatoiminnasta oli se, että se kuului perinteisesti tiettyyn virkaan (20 % seurakunnista). Tällöinkin vastuu useimmin (58 %) kuului kirkkoherralle. Ristiintaulukointi osoitti, että noin puolet (54 %) näistä seurakunnista oli sellaisia, joissa ystävyysseurakuntatyö laskettiin kuuluvaksi lähetys- tai diakoniatyöhön. Vastuu ystävyysseurakuntatyöstä kuului kuitenkin useammin kirkkoherran kuin lähetys- tai diakoniatyöntekijän virkaan. Monissa seurakunnissa kirkkoherra vastasi lähetys- tai diakoniatyöstä.

Kuvio 8. Syyt siihen, miksi vastuu ystävyysseurakuntatoiminnasta oli annettu tietylle henkilölle tai ryhmälle. N=183.

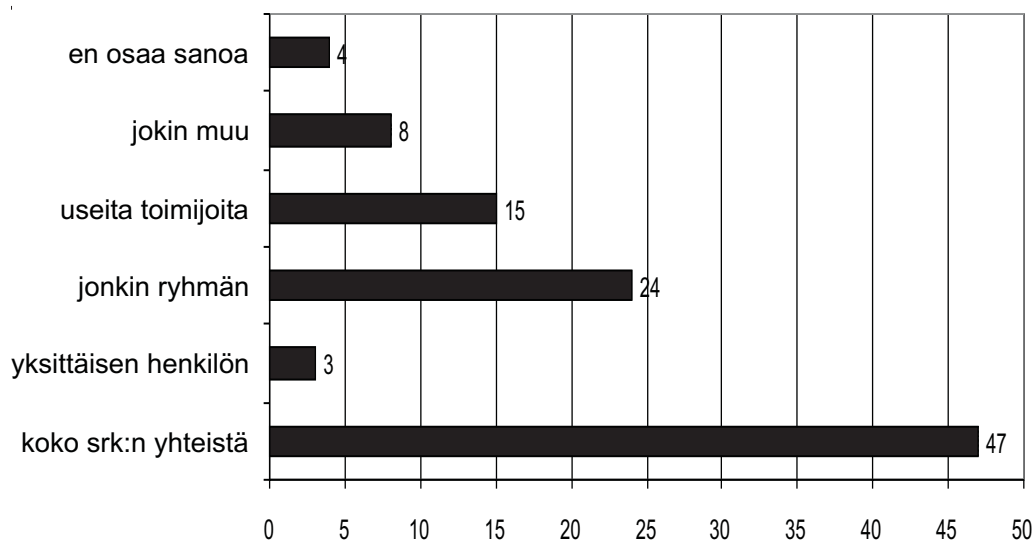
Vastuun antamista perusteltiin vain harvoin (7 %) henkilön/ryhmän kielitaidolla tai muulla asiantuntemuksella. Suomalaisten venäjän kielen taito ja muu Venäjän tuntemus oli melko vähäistä. Paluumuuttajien tietoja ja kielitaitoa ei käytetty hyväksi tai heitä ei alueella asunut. Samaa osoitti se, että henkilön/ryhmän sukutausta (juuret) oli perusteluna vastuun jakamiselle vain yhdessä seurakunnassa (1 %).

Merkittävästi ei myöskään vastuun jakoon vaikuttanut henkilön/ryhmän oma toive (4 %). Edellä lisätiedoissa oli kuitenkin viitattu eri tavoin yhteensä 13 kertaa henkilön kiinnostukseen, motivaatioon ja haluun ko. työhön sekä paikallisten olojen tuntemukseen. Henkilön/ryhmän aikaisempi suhde ystävyysseurakuntaan oli vaikuttanut vastuun jakamiseen joka viidennessä (19 %) seurakunnassa. Halu ottaa vastuuta eli oma toive oli usein seurausta aikaisemmasta suhteesta ystävyysseurakuntaan.

Vastaajista 16 % oli valinnut vaihtoehdon jokin muu, mikä. Työntekijöiden keskinäiseen työnjakoon oli viitannut seitsemän vastaajaa. Vaihtoehtoja olivat ystävyysseurakuntatoimikunta, jonka johtosäännön kirkkovaltuusto vahvisti, mutta käytännön organisointi- ja yhteydenpitovastuu oli kirkkoherralla, tai seurakuntayhtymän toimikunta, jossa olivat edustettuina sekä hallinto että kaikki paikallis-seurakunnat. Muita vaihtoehtoja olivat inkerinsuomalaisten maahanmuuttajatyön ryhmä, vapaaehtoisten toimintakeskus, kansainvälinen diakoniapiiri tai rakennusprojektin vetäjä. Maallikkovetoinen vastuuryhmä tai muu seurakuntabyrokratiasta riippumaton toimintayksikkö nähtiin myös luontevaksi tavaksi hoitaa työtä varsinkin, kun yksi viranhaltija oli vastuuryhmässä mukana.

Muita perusteluja olivat rovastikunnan yhteinen käytäntö; kirkkoneuvoston päätös; työntekijä ollut stipendiaattina Leningradin hengellisessä akatemiassa ja tutustunut silloin alkavaan Inkerin kirkkoon; aikaisemmat henkilökontaktit (2 kertaa); kappalainen seurakuntien välisen yhteistyön yhdyshenkilö; yhteyksien hoitamisen helpottamiseksi ja varmistamiseksi vastuu oli kirkkoherralla ja ystävyysseurakuntatoimikunnalla sekä oma työmuoto/ rovastikunnallinen työryhmä, jossa edustaja kaikista seurakunnista. Koettiin, että näin asia pysyi ”koossa”, tieto välitettiin rovastikunnan seurakuntiin ja asiasta tuli yhteinen. Vastuuta kantoi myös lähetystyön johtokunnan puheenjohtaja, joka oli ollut mukana alusta asti, käynyt ystävyysseurakunnassa ja oli innostunut asiasta.

Kuvio 9. Kenen työtä ystävyysseurakuntatoiminta on (%)? N=187.

Kahden kysymyksen avulla selvitettiin, miten ystävyysseurakuntatoiminta oli integroitu seurakuntien muuhun toimintaan. Ensimmäisessä vastaajien tuli valita vaihtoehto sen mukaan, oliko ystävyysseurakuntatyö seurakunnassa/ seurakuntayhtymässä/ rovastikunnassa lähinnä koko seurakunnan yhteistä toimintaa, jonnekin yksittäisen henkilön toimintaa, jonkin ryhmän toimintaa, useita eri toimijoita/

ryhmiä, jokin muu vaihtoehto, mikä tai en osaa sanoa. Tällöin vastanneista puolet (47 %) piti ystävyysseurakuntatoimintaa koko seurakunnan yhteisenä toimintana. Neljäsosa (24 %) arveli sen olevan seurakunnassa vain jonkin ryhmän toimintaa. Useita toimijoita/ryhmiä oli 15 %:ssa seurakunnista, mutta jonkun yksittäisen henkilön toimintaa ystävyysseurakuntatyö oli vain 3 %:ssa seurakunnista. (Kuvio 9.)

Jokin muu, mikä -vaihtoehdon valitsi 8 % vastaajista. Ryhmään sisällytettiin myös useita vaihtoehtoja rengastaneet, joita oli 2 % vastanneista. Lisätiedon maininnat hajautuivat yksittäin seurakunnan eri työalojen ja ryhmien kesken. Rovastikunnan seurakuntien yhteinen toimikunta mainittiin kolme kertaa.

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan, mitä etuja ja haittoja he näkivät tavaansa toimia. Kysymyksessä ajateltiin ensisijaisesti edellä kuvattuja tapoja toteuttaa ystävyysseurakuntatyötä osana seurakuntatoiminnan kokonaisuutta. Näin kysymys oli useimmin ymmärrettykin. Silti osa vastaajista oli ilmeisesti ajatellut vastatessaan ystävyysseurakuntatoimintaan osallistumista yleensä. Eri toimintatapojen edut ja haitat kerättiin yhteen kyselylomakkeessa esitettyjen toimintatapojen mukaan jaoteltuna. Vastauksia tiivistettiin valikoiden kuvaavimmat, ryhmitellen ja korjaillen kielellisesti siten, että merkitykset säilyivät samoina. Vastauksen loppuun liitettiin samanlaisten vastausten lukumäärä. Eri toimintatapojen edut ja haitat koottiin taulukkoon 5.

En osaa sanoa -vastauksiin liitettiin kommentit ”seurakuntaa ei ole sitoutettu venäjänkielisiin seurakuntiin, koska aloite on toistaiseksi vain kirkkoherran. Yhden miehen sooloilua.” ja ”seurakunnan yhteinen asia on rukoilla ja avustaa. Ei kovin selkeää toimintaa ystävyysseurakunnan hyväksi.”

Edellä olleita tuloksia verrattiin kyselylomakkeen lopun kysymykseen, miten ystävyysseurakuntatyö hahmotettiin osana seurakuntatoiminnan kokonaisuutta. Kuvion 10 mukaan lähes puolet (44 %) vastaajista katsoi sen olleen läpäisyperiaatteella mukana seurakunnan kaikissa toimintamuodoissa. Tämä oli hieman vähemmän kuin edellä niiden määrä (kuvio 9), joiden mukaan ystävyysseurakuntatoiminta oli koko seurakunnan toimintaa. Jotkut olivat lisäksi merkinneet vastauksensa viereen kommentin: ”se on tavoite” (3), ”tähän pyritään, ihanne” tai ”pitäisi olla, sitä se ei vielä ole”. Monet seurakunnat pitivät läpäisyperiaatetta parhaana tapana toteuttaa ystävyysseurakuntatyötä.

Kolmasosa (33 %) vastaajista katsoi ystävyysseurakuntatoiminnan omassa seurakunnassaan olevan erillinen toimintamuoto. Tulos oli suurempi kuin edellä (kuvio 6), jossa joka viides (16 %) piti sitä omana työmuotona. Vaihtoehdon etuna oli se, että työmuotoa varten oli helpompi tehdä oma toimintasuunnitelma ja talousarvio. Tällöin se kuitenkin oli vaarassa jäädä pienen joukon asiaksi. Jollakin muulla tavoin sen hahmotti 15 % vastanneista, mihin sisältyi myös useita vaihtoehtoja valinneet (4%). Vastauksissa todettiin usein, että toimintaa toteutettiin osittain tai kokonaan jonkin tai joidenkin työmuotojen tai ryhmien kautta. Osa vastaajista (4 %) oli valinnut sekä vaihtoehdon ”oma erillinen toimintamuoto” että vaihtoehdon ”läpäisee kaikki”, jolloin läpäisyperiaate ehkä oli ihanne, joka ei vielä toteutunut.

Taulukko 5. Ystävyyssseurakuntatoiminnan järjestämisen tapojen edut ja haitat seurakunnassa.

Edut	Haitat
<p>1. Koko seurakunnan yhteistä toimintaa:- Rikastuttaa, innostaa ja yhdistää seurakuntaa, asiat kaikkien tiedossa ja seurakunnan yhteisessä esirukouksessa (6) - Ystävyyssseurakunta on yhteinen asia (6) - Asiat pysyvät hyvin hallinnassa (4) - Tehnyt tutuksi koko seurakunnalle Inkerin kirkon tilannetta (4) - Taloudellisesti järkevä ratkaisu. (4) - Vapaaehtoisten ansiosta työllä jatkuvuutta (3) - Yhteisöllisyys; ei minkään kuppikunnan hommaa, vaan avointa toimintaa, jossa kaikilla mahdollisuus olla mukana, ja löytyi myös resursseja (3) - Mukaan saatu ei-seurakunta-aktiiveja (2) - Puolin ja toisin [ystävyyssseurakunnan] läheisyys on merkittävä (4) - Joustavuus (2), nopea reagointi tuo lähetyksen lähelle, auttamishalu esille - Monipuolisuus; perspektiivit eivät kapeudu (2) - Tällaiset hankkeet pitäisi aina hoitaa koko seurakunnan yhteisenä asiana ja kirkkoneuvosto voisi tarvittaessa perustaa työryhmän, joka hoitaisi käytännön järjestelyt. Silloin ei joku työntekijä joudu liian koville eikä toisaalta työ liu'u joidenkin innokkaiden yksityisasiaksi.</p> <p>2. Jonkun yksittäisen henkilön toimintaa - Ei vaadi suurta panostusta eikä paljon aikaa; ei häiritse muuta toimintaa. - Asiat keskitetty yhdelle: tieto kulkee. - Laajentaa seurakunnan toimintanäkymää, rikastuttaa. --- soveltuu tässä määrassään seurakunnan vähäisiin resursseihin.</p> <p>3. Jonkin ryhmän toimintaa - Pieni ja innokas vapaaehtoisten ryhmä, jolle tässä riittäviä haasteita. (7) - Tieto ja tarve on ajankohtaista. (2) - Vapaaehtoisuus sekä henkilökohtaiset ihmissuhteet muotoutuneet ikään kuin itsestään. (2) Kutsumus, motivaatio. - Asiantuntemus keskittyy, mutta ei ole koko seurakunnan asia. - Toiminta on hallinnossa vahvistettu, mukana työntekijöitä, vapaaehtoisilla aloitteellisuutta, toiminnallisuutta ja vastuullisuutta. (2) - Toiminta- ja budjettisuunnitelma yhden työalueen kohdalla. - Lähetysväen kautta tieto tavoittaa hyvin. - Joustavuus, tehokkuus, suorat kontaktit.</p>	<p>1. Koko seurakunnan yhteistä toimintaa: - Ei näkyvissä haittoja tällä hetkellä (6) - Toiminta käytännössä pienen ryhmän harrastelua(4) - Rovastikunnan toimintaa - organisoinnin vaikeudet, vähän yhteyksiä seurakuntaamme, pienen seurakunnan ääni ei kuulu (3) - Hajanaisuus, työ riippuvainen aktiivien työntekijöiden ja vapaaehtoisten innostuneisuudesta (2) - Vaikeutta saada pysymään seurakunnan toiminnassa näkyvänä (3) - Ehkä hieman liian suuri kokonaisuus (2) - Vuosien varrella innostus vähenee, joten on tänä vuonna jouduttu osittain turvautumaan budjettivaroihin - Tällainen "laajapohjaisuus" ei välttämättä innostavaa. Jokin ryhmä voisi saada enemmän aikaan innostusta. Ei riittävän konkreettista. - Tiedonkulku ei ole aina toiminut parhaalla mahdollisella tavalla (esim. nuorisotyö on suunnitellut jotakin, josta muilla ei vielä ollut tietoa jne.)</p> <p>2. Jonkun yksittäisen henkilön toimintaa - Kun ei jaksa paljon panostaa, ystävyyssseurakunta jää pitkälti muodolliselle tasolle. - Joukot eivät välttämättä kiinnostu. - Jää helposti irralliseksi osa-alueeksi. Ystävyyssseurakuntatyö nähdään enemmän avustustyönä kuin tasavertaisena yhteistyönä.</p> <p>3. Jonkin ryhmän toimintaa - Vastuu ja innostus liian harvoilla. Jotkut jäävät ulkopuolisiiksi. (4) - Toiminta on melko satunnaista. Suunnitelmallisuus puuttuu. (3) - Rovastikunnallisuudesta johtuen kukaan ei oikein pontevasti tartu asioihin. Melko heikko motivaatio asuu seurakunnassamme. - Työikäisiä ja nuoria vapaaehtoisia tarvittaisiin lisää, työntekijä haluaisi käyttää siihen nykyistä enemmän aikaa, mikä ei ole mahdollista. - Jossain vaiheessa voi tulla "väsy". - Vaarana eriytyminen laajemmasta seurakuntayhteydestä. - Tieto ei välttämättä siirry eteenpäin. Ryhmään vaikea tulla ja kokea työ omaksi.</p>

4. Useita eri toimijoita/ ryhmiä

- Hajautettu malli toimii. Yksi henkilö ei voisi oman työnsä ohessa tehdä kaikkea, mitä nyt tehdään. Henkilöiden resurssit/ lahjat paremmin käytössä. Asia aina vireillä. (4)
- Vastuu jakautuu laajemmin ja asiasta tulee yhteinen. (5)
- Tuettavat ryhmät tukijoille läheisiä. (4)
- Yhdistänyt erilaisia ryhmiä ja hengellisiä suuntauksia seurakunnassa. Vetänyt mukaan uusia ihmisiä toimintaan.
- Ei ole aina päämäärätietoista. Yhteinen linja puuttuu.

5. Jokin muu vaihtoehto, mikä

- Rajattu vastuu (suluissa annettu lisätieto, mikä: työalan toimintaa)
- Virkistävää ja kasvattavaa (rovastikunnan yhteinen toimikunta)
- Hallinnollisesti joustava, innostuneisuus (2). (diakonia ja vapaaehtoiset; työntekijät ja ryhmä/ miesten saunaseura)
- Asiat pysyvät virallisessa järjestyksessä (kirkkoneuvosto).
- On meidän kaikkien yhteinen juttu! Yhdistää myös rovastikunnan seurakuntia. --- (rovastikunnallinen)
- Vaatii ainakin yhden asialle syttyneen henkilön, joka vie asiaa eteenpäin --- (taluspäällikön aktiivisuus)
- Kuuluu seurakunnan perustyöalaan, ei jotakin uutta, ylimääräistä työtä. (lähetyksen työala)

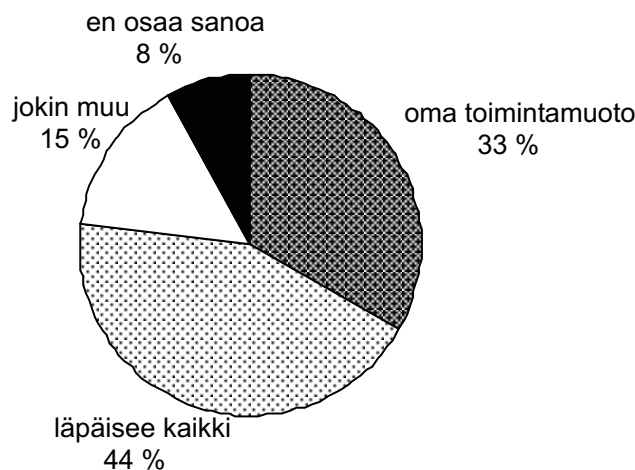
4. Useita eri toimijoita/ ryhmiä

- Täällä päässä suhde on liian harvojen vastuulla. (7)
- Toiminta jää hajanaiseksi ja satunnaiseksi; kokonaiskuva puuttuu. (4)
- Voisi läpäistä koko seurakunnantoimintaa paljon paremmin. (2)
- Toiminta keskittynyt liikaa; kaikki seurakunnat eivät ole tasapuolisesti mukana.
- Mukaan tultu myös mahdollisesti vääristä motiiveista - taloudellista etua yritetty saada, ihmishuhdeongelmia tuotu mukana.

5. Jokin muu vaihtoehto, mikä

- Ei ole koko seurakunnan toimintaa (suluissa lisätieto, minkä: diakonia ja vapaaehtoiset)- Etäisyys (kirkkoneuvosto).
- Liian pienen porukan harteilla ja työ tempoilevaa, pitkäjänteinen suunnittelu puuttuu. (työntekijät ja ryhmä)
- Löytyykö jatkajaa, jos innostaja lähtee esim. pois (taluspäällikön aktiivisuus)
- Ystävyyssseurakuntatoiminta olisi laajempaa ja kattavampaa, jos se toteutuisi seurakuntienkin järjestämänä. (Rovastikuntatasolla)
- Paljon jää avuntarvetta, johon ei vastata. (Lähetyksen työala)

Kuvio 10. Miten hahmotatte ystävyyssseurakuntatyön osana seurakuntatoiminnan kokonaisuutta? N= 161.

Vastaajia pyydettiin myös perustelemaan, miten ystävyyssseurakuntatoiminnan hahmottuminen seurakuntatyön kokonaisuuteen ilmeni käytännössä. Kaikkiin vaihtoehtoihin annetut vastaukset ryhmiteltiin sisällön samankaltaisuuden perusteella. Suoriin lainauksiin liitettiin samanlaisten vastausten lukumäärä.

1. *Läpäisyperiaatteen* todettiin näkyvän siitä, että se oli päätöksen teon tai ainakin puheen ja tiedottamisen tasolla esillä lähes kaikissa työmuodoissa ja toimintaryhmissä ja että lähes kaikki työntekijät olivat siinä mukana. Kaikki työmuodot pitivät myös yhteyttä ystävyysseurakuntiin. Mukana olivat muun muassa kuoro, nuoriso-, diakonia-, lähetys-, evankelioimis- ja perhetyö. Tämän ryhmän 42 vastausta kiteytyivät seuraavassa:

- Ystävyysseurakunnasta tiedotettu kaikille työmuodoille. Messussa esirukoukset, vierailut kaikille ikäryhmille, kaikki --- avustustyössä. (20).

Työssä olivat mukana lähes kaikki työntekijät, ja useiden työmuotojen kohdalla asia tuli esille jonkin käytännön päätöksen yhteydessä, kuten retkiin, keräyksen avustuskohteisiin jne. liittyen. Mukana oli vahva luottamushenkilöjoukko ja muita vapaaehtoisia. Oma kirpputori muistutti tehtävästä jatkuvasti. Kaikki työmuodot toteuttivat konkreettisesti ystävyysseurakuntatoimintaa, keräsivät varoja, tekivät yhteistyötä ja vierailuja:

- Esim. siten, että vappuna on tapahtuma tämän työn hyväksi ja sitä järjestävät lähetystyön, diakoniatyön ja kasvatustyön johtokunnat.

- Ystävyysseurakunnasta meille rippikoululaisia. Diakonian ja lähetysten yhteistyö.

Kuusi seurakunnista vastasi, että ystävyysseurakuntatoiminta läpäisi kaikki työmuodot, mutta tunnusti samalla, että tavoite ei vielä toteutunut kovinkaan hyvin todeten esimerkiksi: ”Toistaiseksi tavoite. Aikaisemmin vain idän ystävätoimintaa, nyt se on jo osa kansainvälistä diakoniaa. Seuraava askel on saada nuorisotyö mukaan. Kirkkoneuvosto näkee tärkeäksi tämän toiminnan.”

2. Kolmasosa vastanneista hahmotti ystävyysseurakuntatoiminnan *omaksi erilliseksi toimintamuodokseen*. Sen ilmeni käytännössä lähinnä neljällä tavalla. Ensinnäkin yhdeksän vastaajaa piti ystävyysseurakuntatoimintaa omana toimintamuotonaan, kun sillä oli selkeästi sovittu hallintorakenne, esimerkiksi oma ystävyysseurakuntatoiminnan johtokunta (4 mainintaa) tai se oli osa rovastikunnallista toimintaa tai se oli selkeästi yhteisen kirkkoneuvoston hoidossa.

Toiseksi yhdeksän vastaajaa hahmotti ystävyysseurakuntatoiminnan omaksi toimintamuodokseen, kun sitä toteutti oma erillinen ryhmänsä, vaikka se eri tilanteissa herätti myös laajempaa kiinnostusta. Lounas-, myyjäis- ja arpajaistempauksissa oli kuitenkin selkeästi oma toimintajoukkonsa (3).

Kolmanneksi ystävyysseurakuntatyö voitiin hahmottaa omaksi työmuodokseen, vaikka se oli liitetty lähetys- tai diakoniatyön yhteyteen. Kuusi vastausta kiteytyivät seuraaviin:

- Kolmasosa lähetyspirtin tuloista käytetään työhön. Info tavoittaa lähinnä lähetysväen, jumalanpalveluksen esirukous kirkkokansan.

- Lähinnä diakoniaa. Käytännön toimenpiteet hoitaa diakonissa.

Neljänneksi vastauksiin liitettiin joukko muita, edellisten ryhmien ulkopuolelle jääviä kommentteja ja perusteluja, kuten ”kirkkokolehdit [ystävyysseurakunnan] hyväksi”, ”voimavarojen puutteessa ystävyysseurakuntatyötä ei ole voitu niveltää seurakunnan toiminnalliseen kokonaisuuteen läpäisyperiaatteella” ja ”seurakuntamme jäsen toimii [ystävyysseurakunnan] pappina, koulutus on kuin Inkerin kirkon diakonille, jolle Inkerin kirkko antanut pappisoikeudet”.

3. Lähes joka seitsemäs vastaaja hahmotti ystävyysseurakuntatoiminnan *jollain muulla tavoin*. Se ei ollut oma erillinen toimintamuotonsa eikä se toteutunut läpäisyperiaatteella tai se oli molempia: sekä oma toimintamuotonsa että toteutui läpäisyperiaatteella. Lisäksi kahdeksan seurakuntaa toteutti toimintaa osittain tai kokonaan jonkin tai joidenkin työmuotojen tai ryhmien kautta. Useimmiten se liittyi lähetystyöhön:

- Palkkaus lähetysten varoista, vierailut koskettavat eri työmuotoja, samaten kesäleiri-toiminta.

- Yhdistettynä lähetystyön/ idäntöyön kanssa (kuuluu lähetystyön alaisuuteen; asiat käsitellään lähetystyön työryhmässä, varojenhankintaa lähetysmyyjäisissä) (4)

Ystävyysseurakuntatyö oli hahmotettu myös kansainvälisen työn, Mamu-työn ja lähetystyön ryhmien, yleisen seurakuntatyön tai samanaikaisesti useiden työmuotojen yhteyteen ilman, että se toteutui läpäisyperiaatteella. Seitsemän vastausta kiteytyivät seuraavaan esimerkkiin:

- Osa kansainvälistä diakoniaa ja lähetystä. (Ystävyysseurakuntatyön työmuodot ovat diakonisia ja toisaalta lähetystyön työmuotoja yhdessä paikallisen kirkon kanssa.)

Joissakin seurakunnissa toiminta oli siinä määrin pienimuotoista tai sen organisoituminen oli sellaista, ettei sitä luokiteltu omaksi toimintamuodoksi, mutta se ei myöskään läpäissyt muuta toimintaa. Syinä olivat tällöin lähinnä toiminnan rovastikunnallisuus (2), ”pienessä seurakunnassa ei ole paljon voimavaroja” ja ”vapaaehtoiseen toimintaan perustuen”.

Vastaajista 8 % oli valinnut en osaa sanoa -vaihtoehdon. Useimmat eivät olleet liittäneet vastaukseensa lisäkommentteja, mutta kahdesta vastauksesta kävi ilmi, että vastaamisen vaikeus johtui lähinnä toiminnan rovastikunnallisuudesta, jolloin sen osuus seurakuntatasolla jäi varsin niukaksi. Tällöin saattoi käydä, että ”ystävyysoimesta tulee esille – avun kuva pompsahtaa esiin muutaman kerran vuodessa, [Ystävyysseurakuntaa] ajatellaan muutama päivä vuodessa”.

Ystävyysseurakuntatoiminnan paikka ja organisatorinen asema seurakuntatyön kokonaisuudessa oli vielä melko selkiintymätöntä. Monissa seurakunnissa sitä ei ollut ollenkaan määritelty tai toimintaa toteutettiin eri työmuotojen puitteissa. Näistä syistä myös vastuu työstä jakautui seurakunnissa eri tavoin. Toiminnan vakiinnuttaminen ja sen jatkuvuuden takaaminen edellyttivät kuitenkin ystävyysseurakuntatyön hallinnon ja vastuun rakenteiden selkiyttämistä myös siellä, missä ystävyysseurakuntatoimintaa jo onnistuneesti toteutettiin läpäisyperiaatteella.

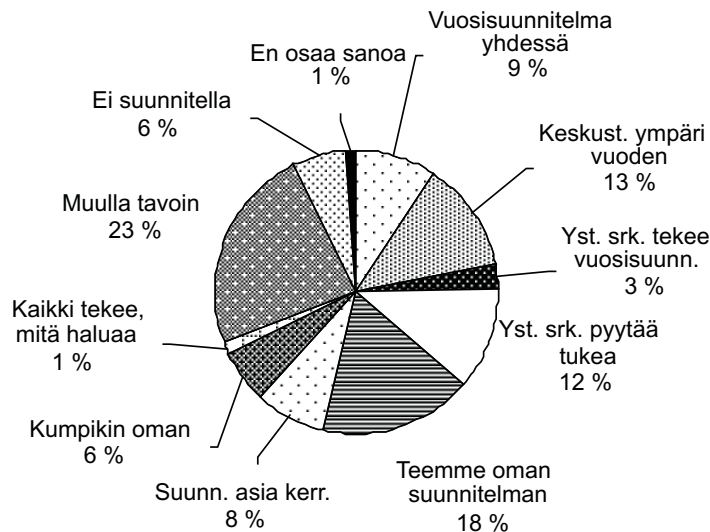
3.2. Ystävyysseurakuntatoiminnan suunnittelu ja arviointi

Suomen kirkossa painotettiin selvityksen teko aikaan voimakkaasti suunnittelun kehittämistä. Tästä syystä haluttiin selvittää myös ystävyysseurakuntatyössä vallitsevia suunnittelutapoja kysymyksellä ”miten tavallisimmin suunnittelette ja toteutate ystävyysseurakuntatoimintaanne”. Vastaajia pyydettiin rengastamaan oikea vaihtoehto seuraavista:

1. Laadimme etukäteen ystävyysseurakunnan edustajien kanssa vuosisuunnitelman toteutettavista asioista.
2. Keskustelemme jatkuvasti ympäri vuoden ystävyysseurakunnan edustajien kanssa yhdessä siitä, mitä nyt pitäisi tehdä.
3. Ystävyysseurakunta tekee oman vuosisuunnitelmansa, ja pyytää meiltä tukea sen toteuttamiseen.
4. Ystävyysseurakunta pyytää tukeamme asia kerrallaan ympäri vuoden.
5. Seurakuntamme/ seurakuntayhtymämme/ rovastikuntamme tekee oman vuosisuunnitelmansa ystävyysseurakuntatoiminnasta ja toteuttaa sen.

6. Seurakuntamme/ seurakuntayhtymämme/ rovastikuntamme suunnittelee asia kerrallaan, mitä seuraavaksi tehdään.
7. Kumpikin osapuoli tekee omat suunnitelmansa ja toteuttaa ne, mitkä voi.
8. Jokainen ystävyysseurakuntatoimintaa toteuttava henkilö ja ryhmä tekee, mitä haluaa.
9. Jollakin muulla tavalla, miten
10. Toimintaa ei suunnitella mitenkään.
11. En osaa sanoa

Kuvio 11. Miten ystävyysseurakuntatoiminnan suunnittelu tavallisimmin toteutetaan? N=165. Vastausvaihtoehtojen täsmällinen sisältö on kerrottu edellä olevassa luettelossa.

Kysymykseen vastaaminen yksiselitteisesti osoittautui kuitenkin osalle vastaajista vaikeaksi. Joka seitsemäs (14 %) oli vastauksessaan valinnut yhden oikean vaihtoehdon sijasta useita vaihtoehtoja. Kuviossa 11 nämä yhdistettiin vaihtoehtoon jollain muulla tavoin, miten, jonka oli valinnut 9 % vastanneista.

Melkein joka viides (18 %) seurakunta/ seurakuntayhtymä/ rovastikunta teki oman vuosisuunnitelmansa ystävyysseurakuntatoiminnasta ja toteutti sen. Tällöin suunniteltaessa voitiin ottaa huomioon oman seurakunnan resurssit ja ystävyysseurakunnan tiedossa olleet tarpeet. Seurakunnista 13 % keskusteli jatkuvasti ympäri vuoden ystävyysseurakunnan edustajien kanssa siitä, mitä nyt pitäisi tehdä. Tarpeista huolimatta seurakunta tuskin toteutti sitä, mihin ei ollut taloudellisesti varauduttu. Näin oli asia varmaan myös silloin, kun seurakunta/ seurakuntayhtymä/ rovastikunta suunnitteli asia kerrallaan, mitä seuraavaksi tehtiin (8 %).

Joka kymmenennen (12 %) seurakunnan ystävyysseurakunta pyysi tukea asia kerrallaan ympäri vuoden. Tällöin oli mahdollista, että pyyntöihin ei etukäteen varauduttu sen paremmin talousarviossa kuin muissakaan resursseissa. Hyviä vaihtoehtoja suunnittelun kannalta eivät olleet myöskään ne vähän valitut vaihtoehdot kuin ”ei suunnitella mitenkään” (6 %), ”kumpikin osapuoli tekee omat suunnitel-

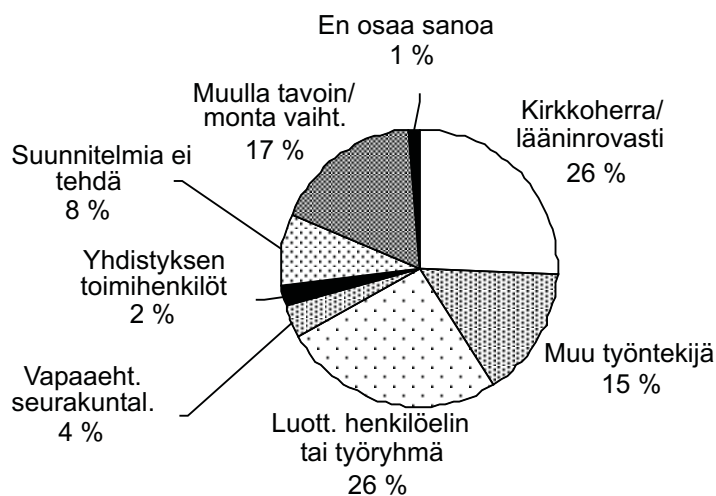
mansa ja toteuttaa ne, mitkä voi” (6 %) eikä ”jokainen ystävyysseurakuntatoimintaa toteuttava henkilö ja ryhmä tekee, mitä haluaa” (1 %). Muutama seurakunta (3 %) oli jättänyt suunnitelmien tekemisen kokonaan ystävyysseurakunnalle.

Vastaajista lähes joka neljäs (23 %) oli valinnut vaihtoehdon: jollakin muulla tavoin, miten tai pyydetyn oikean vaihtoehdon sijasta useita vaihtoehtoja. Lisätiedoissa viitattiin rovastikuntatason suunnitteluun neljä kertaa. Muut maininnat olivat yksittäisiä tapoja, muun muassa: Diakoniatyöntekijöiden neuvottelut vapaaehtoisten kanssa; Ryhmätoiminnan puitteissa resurssien mukaan; Säännöllisiä ystävyysseurakuntaryhmän kokoontumisia; Yhteinen 5-vuotissuunnitelma, jota edetään heidän tahtiinsa; Yhteydestä sovitaan vuosittain tilanteen mukaan epävirallisesti ja Ystävyysseurakuntatyöryhmä tekee toimintasuunnitelman, yhteys ystävyysseurakuntaan.

Valitut vaihtoehdot, joita yhdessä vastauksessa saattoi olla viisikin, kertoivat, että suunnittelu ei vielä ollut vakiintunutta. Käytännössä toteutettiin useita eri suunnittelutapoja samanaikaisesti rinnakkain ja asioita sekä suunniteltiin että ei suunniteltu. Esimerkiksi seurakunta/ seurakuntayhtymä/ rovastikunta teki vuosisuunnitelman, mutta jokainen toimintaa toteuttava henkilö ja ryhmä silti teki, mitä halusi. Usein vuosisuunnitelma tehtiin, mutta silti keskusteltiin ympäri vuoden ystävyysseurakunnan edustajien kanssa siitä, mitä nyt pitäisi tehdä.

Suunnitelmaa ei ollut ilman sen tekijää. Kuvion 12 mukaan suunnitelman käytännössä teki yhtä usein kirkkoherra (26 %) ja rovastikunnissa lääninrovasti tai luottamushenkilöelin tai muu työryhmä (26 %), joita olivat seurakunnan oma, rovastikunnan tai seurakuntaryhmän ystävyysseurakuntatoimikunta, Inkerin työn työryhmä tai ystävyysseurakunnan vastuuryhmä. Ryhmän nimi vaihteli seurakunnittain, mutta idea oli sama: ystävyysseurakuntatoimintaa varten oli perustettu virallinen tai epävirallinen työryhmä. Poikkeuksena olivat ne, joissa suunnittelusta vastasi lähetystyön (3 kertaa), aikuistyön tai evankelioimistyön johtokunta. Yksi oli jättänyt suunnittelun Vienan Karjalan kirkkoherralle.

Kuvio 12. Kuka seurakunnassa/ seurakuntayhtymässä/ rovastikunnassa käytännössä huolehtii suunnitelmien laatimisesta? N=167.

Työalasta vastaavalle muulle työntekijälle jätti suunnittelun 15 % seurakunnista. Suunnitelma tehtiin yleensä siten, että seurakunnan työntekijät vastasivat siitä. Vapaaehtoisen seurakuntalaisen (4 %) ja ystävyysseurakuntatoiminnasta vastaavan yhdistyksen toimihenkilöiden (2 %) tehtävänä se oli vain harvoin. Sen sijaan suunnittelu jätettiin tätäkin useammin kokonaan tekemättä (8 %).

Vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa edellisistä poikkeavat suunnittelutavat. Vaihtoehdon ”jollakin muulla tavoin, miten” valitsikin 10 % vastaajista. Lisäksi 7 % vastaajista oli valinnut useita vaihtoehtoja. Kun nämä liitettiin yhteen, oli vaihtoehdon valinnoita yhteensä 17 % vastanneista. Muita tapoja olivat muun muassa seuraavat useita kertoja mainitut tavat, joiden yhteydessä oleva numero kuvasi samanlaisten vastausten määrää: kirkkoherra kirkkoneuvoston ja rovastikunnan tai työalavastaavan kanssa (4); kirkkoherra/ lääninrovasti ja vapaaehtoinen seurakuntalainen, jolle se on annettu tehtäväksi (3); kirkkoherra ja jokin työryhmä (3) tai ystävyysseurakuntatoiminnasta vastaavan yhdistyksen toimihenkilöt; työalasta vastaava muu työntekijä ja luottamushenkilöelin tai muu työryhmä (4) sekä rovastikuntakokous, rovastikunnan kirkkoherrojen kokous tai rovastikunnan ystävyysseurakuntatyön työryhmä (6) tai lähetystyön toimikunta.

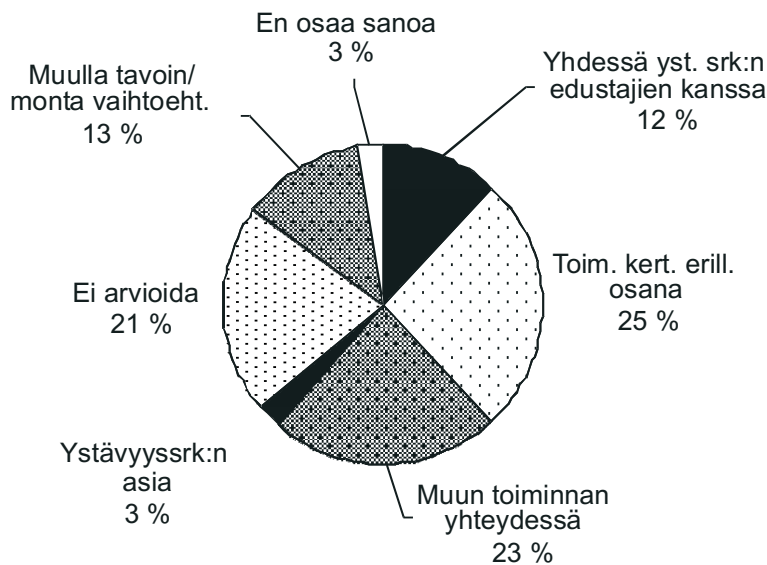
Kerran mainittuja vaihtoehtoja olivat: Työssä oleva lähettiperhe yhdessä lähettäjän kanssa; Työalasta vastaava työntekijä; yhteisiä suunnitelmia ei tehdä; Ystävyysseurakuntatyön työryhmä ja rovastikunnan ystävyysseurakuntatyöstä vastaava pappi. Jollakin muulla tavalla -vaihtoehdossa vastuu oli useimmin jaettu kirkkoherran/ työntekijän ja jonkin ryhmän kesken. Näissäkin tapauksissa viranhaltijoilla lienee ollut suunnittelussa keskeinen rooli.

Toiminnan arviointi toteutettiin kuvion 13 mukaan noin joka neljännessä (26 %) seurakunnissa toimintakertomuksen erillisenä osana. Lähes yhtä usein (23 %) tulosten arviointi toteutettiin seurakunnan muun toiminnan yhteydessä tai toiminnan tuloksellisuutta ei arvioitu ollenkaan (21 %).

Jollakin muulla tavoin arvioinnin oli toteuttanut 13 % seurakunnista, kun mukaan luettiin useita vaihtoehtoja valinneet 4 % vastaajista. Näistä suurin osa totesi arvioinnin tapahtuvan eri tavoin rovastikuntatasolla. Oman seurakunnan osuutta saatettiin lisäksi arvioida seurakunnan muun arvioinnin yhteydessä. Kaksi vastaajaa totesi arvioinnin tapahtuvan matkojen yhteydessä, paikalla ollessa. Muita tapoja olivat muun muassa seuraavat:

- Arvioimme vuosittain tuloksia yhdessä ystävyysseurakunnan kanssa ja arvioimme tuloksia seurakunnan muun toiminnan yhteydessä ja/ tai toimintakertomuksen erillisenä osana. (4)
- Työssä oleva lähettipariskunta yhdessä lähettäjien kanssa.
- Arviointi on ystävyysseurakunnan asia ja toiminnan tuloksellisuutta ei arvioida.

Kuvio 13. Miten arvioitte seurakuntatoiminnan tuloksia? N=160.

Tehokkain tapa arvioida toiminnan tuloksellisuutta oli tehdä se yhdessä ystävyysseurakunnan kanssa. Näin sen toteutti kuitenkin vain joka kymmenes (12 %) seurakunta. Syinä tähän olivat ehkä välimatkasta johtuvat käytännön hankaluudet sekä se, ettei arviointi ehkä ollut vielä kovin yleistä ystävyysseurakunnissa. Arvioinnin oli jättänyt kokonaan ystävyysseurakunnan asiaksi 3 % vastanneista.

3.3. Yhteenveto

Ystävyysseurakuntatoiminta oli löytänyt omat vakiintuneet tasonsa ja toimintamuotonsa, mutta sen organisoituminen seurakuntatyön kokonaisuuteen oli melko järjestäytymätöntä ja sekavaa ja satunnaisesti perusteltua. Useimmin ystävyysseurakuntatyö liitettiin osaksi lähetystyötä johtuen ehkä siitä, että tuki Venäjän työlle usein kanavoitiin lähetysjärjestöjen kautta. Lähes yhtä usein sen paikkaa ei ollut mitenkään määritelty tai vastaaja oli valinnut useita vaihtoehtoja. Omana työmuotonaan sitä piti noin joka viides.

Selvemmin kuin ystävyysseurakuntatoiminnan paikka hahmottui se, että vastuu ystävyysseurakuntatoiminnasta oli seurakunnan kirkkoherralla. Osittain tätä perusteltiin kirkkoherran laaja-alaisella vastuulla kaikesta seurakuntatyöstä, mutta osittain kyse oli myös kirkkoherrojen omasta kiinnostuksesta. Myös toiminnan rovastikunnallisuus vaikutti vastuun jakautumiseen. Kirkkoherran kanssa oli vastuuta usein jakamassa joku muu työntekijä tai toimikunta. Toiminta oli kuitenkin lä-

hes aina työntekijävetoista, sillä luottamushenkilöiden tai aktiivisten seurakunta-laisten vastuulle se oli jätetty vain harvoin.

Vastuun antamista tietyille henkilölle ei yleensä perusteltu mitenkään tai perusteltiin siten, että ystävyysseurakuntatyö kuului tiettyyn virkaan tai että asianomaiselle henkilölle oli jo aikaisemmin syntynyt jokin suhde kyseiseen ystävyysseurakuntaan. Kyseisen henkilön oma toive, erityinen asiantuntemus tai kielitaito eivät kovinkaan usein vaikuttaneet asiaan.

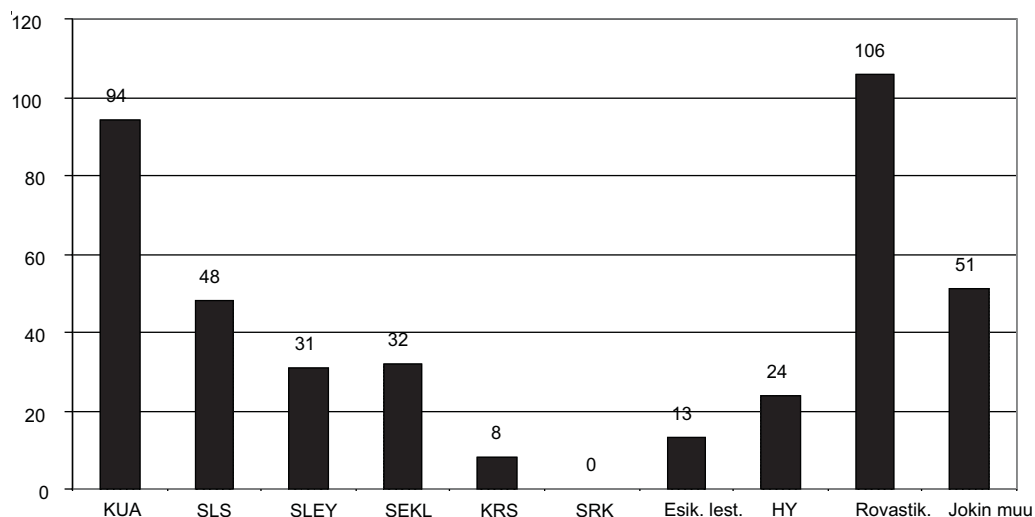
Lähes puolet seurakunnista piti ystävyysseurakuntatoimintaa koko seurakunnan työnä, kun se joka neljännessä seurakunnassa oli vain jonkin ryhmän toimintaa. Parhaimmillaan ystävyysseurakuntatyö toteutui läpäisyperiaatteella kaikissa työmuodoissa. Tätä pidettiin usein ihanteena, johon ei vielä ollut päästy, vaan käytännössä joka kolmannessa seurakunnassa ystävyysseurakuntatyö oli oma toimintamuotonsa. Käytännössä ystävyysseurakuntatyötä toteutettiin erillisenä toimintamuotona useammin kuin mitä sen periaatteessa katsottiin olevan.

Ystävyysseurakuntatoiminnan organisoituminen, suunnittelu ja arviointi olivat melko selkiintymättömiä. Suunnittelu ja arviointi toteutettiin eri seurakunnissa eri tavoin tai samassakin seurakunnassa sekä suunniteltiin toimintaa että ei suunniteltu. Tämä voi johtua sekä seurakunnan että ystävyysseurakunnan tottumattomuudesta pitkäjänteiseen suunnitteluun. Hieman yhtenäisempää oli kuitenkin se, että suunnittelusta huolehti kirkkoherra, luottamushenkilöelin/ työryhmä tai jokin muu työntekijä. Arviointi toteutettiin useimmiten toimintakertomuksen erillisenä osana tai muun toiminnan yhteydessä. Vain joka kymmenes teki sen yhdessä ystävyysseurakunnan edustajien kanssa.

4. YHTEISTYÖ YSTÄVYYSSEURAKUNTA-TOIMINNAN TOTEUTTAMISESSA

Ystävyysseurakuntatyössä oli usein pidetty ongelmallisena sitä, että yksittäiset toimijat olivat oma-aloitteisesti suunnitelleet ja käynnistäneet toimintaa tai kirkon rakentamista paikkaan, joka ei Inkerin kirkon johdon tai Suomessa Kirkon Ulkomaanavun mielestä ollut tarkoituksenmukainen tai kiireellisin. Siksi haluttiin kartoittaa, missä määrin ja millaisten organisaatioiden kanssa seurakunnat tekivät yhteistyötä. Kyselyssä erotettiin ystävyysseurakuntien tukemisessa tehtävä ja Inkerin kirkon kanssa tehtävä yhteistyö toisistaan. Vastauksia analysoitaessa näytti kuitenkin siltä, että vastaajat eivät aina olleet samaa jakoa tehneet. Vastaukset molempiin kysymyksiin koottiin tästä syystä yhteen.

Kuvio 14. Seurakuntien Inkerin kirkon ja sen seurakuntien tukemisessa tekemän yhteistyön jakautuminen eri organisaatioiden/ryhmien kesken. N=196. Yhteistyösuhteiden määrä oli 404, koska yhteistyökumppaneita voi olla useita.

Yhteistyötä jonkin ryhmän tai organisaation kanssa olivat tehneet lähes kaikki vastanneet (99 %). Vain kaksi ei ollut tehnyt yhteistyötä. Kaksi kolmasosaa (64 %) oli tehnyt yhteistyötä sekä ystävyysseurakunnan että Inkerin kirkon auttamisessa. Nel-

jäsosa (26 %) oli tehnyt yhteistyötä jonkun kanssa vain Inkerin kirkon ja joka kymmenes (11 %) ystävyysseurakunnan tukemisessa. Puolet (54 %) oli tehnyt yhteistyötä oman rovastikuntansa seurakuntien kanssa (kuvio 14). Tämä oli välttämätöntä silloin, kun ystävyysseurakunta oli yhteinen ja suhdetta hoidettiin rovastikunnan toimintana tai rovastikunnan jonkin seurakunnan vetämänä. Kirkon Ulkomaanavun kanssa teki yhteistyötä lähes yhtä moni seurakunta. Yhteistyötä tehtiin sekä ystävyysseurakunnan että Inkerin kirkon tukemisessa.

Kirkollisista järjestöistä tehtiin yhteistyötä useimmin Suomen Lähetysseuran kanssa, jonka kanssa yhteistyössä toimi 48 seurakuntaa. Tällöin oli usein kyse nimikkolähetistä tai lähetystyön nimikkokohteesta. Luku olisi vielä suurempi, jos nimikkosuhteista olisi kysytty. Sama koski muiden lähetysjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen kanssa vastausten mukaan teki yhteistyötä 31 ja kansanlähetysten kanssa 32 seurakuntaa. Herättäjä-Yhdistyksen kanssa yhteistyössä oli 24 seurakuntaa ja Kansan Raamattuseuran (KRS) kanssa 8 seurakuntaa.

Ennakkoon oli tiedossa, että lestadiolaisten maallikkosaarnaajien vaikutus oli Inkerinmaalla melko suuri. Tästä syystä kyselyyn otettiin Rauhanyhdistysten keskusyhdistys (SRK) ja esikoislestadiolaiset. Vastaukset osoittivat, että yhteistyötä tehtiin ehdotetuista vaihtoehdoista vain esikoislestadiolaisten kanssa ja sitä teki 13 seurakuntaa. Kohdassa ”muu, mikä” kävi ilmi, että yhteistyötä tehtiin useammankin lestadiolaisyhdistyksen kanssa.

Vaihtoehdon ”muu, mikä” oli valinnut 49 vastaajaa. Yhteistyökumppaneiksi nimettiin tällöin kaikkein useimmin muita Suomen kirkon seurakuntia, muut ystävyysseurakunnan suomalaiset ystävät tai ystävyysseurakunnan vapaasti muodostunut tukiverkosto eri puolilta Suomea. Tähän ryhmään kuuluvia mainintoja oli yhteensä 22. Suomen Raamattuopiston mainitsi seitsemän, Evankelisluterilaisen Lähetisyhdistys Kylväjän neljä, Inkerin kirkon neljä, Suomen Piipiaseuran kolme, Suomen Idäntyö ry:n kolme, Lähetisyhdistys Rauhan Sanan kaksi, Lestadianernas Fridsöreningars Förbundin (LFF) kaksi ja Parikanniemisäitiön kaksi vastaajaa. Yhteistyökumppaneita olivat Kouvolan Inkeri-seura, Lahden diakoniasäätiö, Evankeliumiyhdistyksen Ilmajoen osasto, Tampereen hiippakunnan lähetystoimisto, Murmanskin kehittämisrahasto, Karjalan Lähetisyhdistys, Lestadiolainen lähetisyhdistys (tarkempi määrittely puuttui) ja Lestadiolainen Uusheräys.

Eri organisaatioiden ja yhteisöjen kanssa tehdyn yhteistyön sisältöä kysyttiin ystävyysseurakuntasuhteen solmimisessa tai ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamisessa tehtyä yhteistyötä kartoittavan organisaatioluettelon jälkeisellä kysymyksellä: Missä asioissa olette tehneet yhteistyötä? Jotta kysymys olisi ymmärretty halutulla tavalla, sen samoin kuin kirkon kanssa tehtävää yhteistyötä koskevan kysymyksen muotoilun olisi pitänyt olla täsmällisempi ja annettujen vaihtoehtojen sisältö olisi pitänyt määritellä. Kysymyssarjan epätasällisyyttä osoitti myös se, että vastaajien määrä jäi melko pieneksi. Vastaajien pieni määrä johtui myös siitä, että monet vastaajat olivat merkinneet rastin vain niihin kohtiin, joissa yhteistyötä oli tehty ja jättivät muut kohdat tyhjiksi.

Taulukko 6. Missä asioissa olette tehneet yhteistyötä? Vastaukset prosentteina vastanneista.

	kyllä	ei	en osaa sanoa	N=
Ystävyysseurakunnan löytämisessä	46	46	9	101
Yhteyksien käynnistämässä	75	21	4	113
Ystävyysseurakuntasuhteen virallistamisessa	68	28	4	117
Kirkon tai muun tilan rakentamisessa tai kunnostamisessa	84	16	-	135
Seurakuntatyön ylläpitämisessä ystävyysseurakunnassa	89	8	3	132
Työntekijän hankkimisessa	47	49	4	115
Koulutuksen järjestämisessä ystävyysseurakunnalle	53	39	8	115
Ystävyysseurakunnan rahallisessa avustamisessa	93	7	1	136
Jossakin muussa, missä	80	12	8	25

Taulukon 6 mukaan eniten (93 %) yhteistyötä tehtiin ystävyysseurakunnan rahallisessa avustamisessa ja tällöin oman rovastikunnan seurakuntien ja KUA:n kanssa. Tämä johtui ystävyys-suhteiden rovastikunnallisuudesta ja siitä, että KUA:lla oli tili, jonka kautta rahoja voitiin ”korvamerkittynä” siirtää Inkerin kirkon seurakuntien käyttöön. Tili oli tärkeä Venäjän epävarman tilanteen vuoksi. Rahojen kuljettaminen tai lähettäminen ei ollut turvallista. Kysymykseen vastanneiden määrä oli tässä suurin. Harvempi kuin yksi kymmenestä vastasi siihen kielteisesti.

Seurakuntatyön ylläpitämisessä (89 %) ja kirkon tai muun tilan rakentamisessa tai kunnostamisessa (84 %) tehtiin paljon yhteistyötä. Se olikin välttämätöntä, koska molempien kustannusvaikutus oli niin suuri, ettei monikaan seurakunta voinut siitä yksin selvitä. Kysymyksessä käytetyn ilmaisun perusteella ei tosin ollut selvää, mitä ”seurakuntatyön ylläpitämisellä seurakunnassa” täsmällisesti ottaen tarkoitettiin ja miten vastaajat sen ymmärsivät. Seurakuntatyön ylläpitäminen seurakunnassa voisi tarkoittaa yhtä hyvin seurakuntatoiminnan rahallista avustamista kuin työntekijäavun antamista tai työntekijän palkkaamista. Yhteistyötä ystävyysseurakuntien käynnistämässä 75 % ja ystävyysseurakuntasuhteen virallistamisessa 67 % tehtiin useimmin oman rovastikunnan muiden seurakuntien ja KUA:n kanssa. Vähiten yhteistyötä oli tehty ystävyysseurakunnan löytämisessä (46 %) ja työntekijän hankkimisessa (47 %), mutta niissäkin lähes puolet seurakunnista teki yhteistyötä jonkin mainitun yhteisön kanssa.

Inkerin kirkon tukemisessa tehtävän yhteistyön laatua kysyttiin useita eri vastausvaihtoehtoja sisältävällä kysymyksellä: Millä tavoin olette tukeneet Inkerin kirkon toimintaa? Tässä tarkoitettiin kirkon yhteisiä (keskus)toimintoja, ei yksit-

täisen seurakunnan kautta toteutuvaa toimintaa. Tässä yhteydessä Pyhän Marian kirkkokin ajateltiin kirkon pääkirkoksi, piispankirkoksi, kuten siitä kunnostustöiden yhteydessä puhuttiin. Epäselväksi kuitenkin jäi, miten vastaajat olivat kysymyksen tulkinneet. Oliko vastatessa ajateltu Kirkon lapsi- ja nuorisotyön ja Kirkon diakoniatyön tukemista kuten oli tarkoitus vai pikemminkin oman ystävyysseurakunnan diakonia-, lapsi- ja nuorisotyötä? Inkerin kirkon diakonia-, lapsi- ja nuorisotyön tukemiseksi oli kuitenkin kerätty ns. virallisia kolehteja, jotka jokin seurakunta tässä kohden katsoi kirkon tukemiseksi ja jokin toinen ei. Nämä seikat voivat vaikuttaa tuloksiin tavalla, jota ei tässä voitu selvittää. Täsmällisempi tulos olisi varmasti saatu, mikäli diakonia-, lapsi- ja nuorisotyön tukeminen olisi liitetty myös edellä mainitun ystävyysseurakunnan tukemisessa tehtävää yhteistyötä kartoittavan kysymyksen vaihtoehtoiksi.

Taulukko 7. Millä tavoin olette tukeneet Inkerin kirkon toimintaa? Vastaukset prosentteina vastanneista.

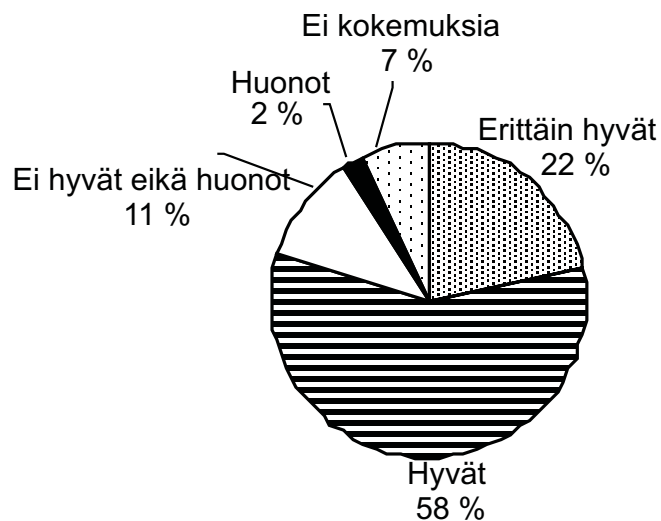
	kyllä	ei	en osaa sanoa	N=
Pyhän Marian kirkon kunnostustyön rahoittamisessa	27	65	8	129
Kirkon stipendirahaston kautta	33	60	8	129
Kirkon koulutuskeskuksen laajennustyössä	36	55	9	132
Kirkon koulutuskeskuksen toiminnan tukemisessa	47	44	10	133
Kirkon lapsi- ja nuorisotyön tukemisessa	64	30	6	146
Kirkon diakoniatyön tukemisessa	71	25	5	150
Jossakin muussa, missä	71	17	12	106

Vastauksissa taulukossa 7 painottuivat kirkon diakoniatyön tukeminen (71 %) ja kirkon lapsi- ja nuorisotyön tukeminen (64 %), mitä sillä sitten tarkoitettiinkaan. Kirkkoa tukeneita oli hieman vähemmän kuin ystävyysseurakuntaa tukeneita. Kirkon stipendirahaston kautta (33 %) ja koulutuskeskuksen laajennustyössä (36 %) tukeneita oli vain kolmannes vastanneista. Kirkon koulutuskeskuksen toiminnan tukemisessa mukana olleita oli vastaajista vajaa puolet (47 %), mutta Pyhän Marian kirkon kunnostustyön rahoittamisessa noin neljäsosa (27 %).

Yhteistyötä kartoitettaessa kysyttiin seurakuntien kokemuksia aikaisemmin mainittujen organisaatioiden ja /tai järjestöjen kanssa tehdystä yhteistyöstä. Kuvion 15 mukaan valtaosa kokemuksista oli myönteisiä, sillä useampi kuin kolme neljästä (yhteensä 79 %) piti kokemuksiaan hyvinä tai erittäin hyvinä. Vain 2 % seurakunnista oli saanut huonoja kokemuksia ja 7 % vastasi, ettei heillä ollut kokemuksia. Yksi vastaaja oli valinnut kaksi vaihtoehtoa: sekä hyvät että huonot. Tällöin hyvää oli kokemus yhteistyöstä Kirkon Ulkomaanavun kanssa rahan keräyksestä kirkon

korjaukseen ja huonoa Kansanlähetyksen kanssa olleet vaikeudet toisaalta naispappeuden ja kapean hengellisen näkökulman ja toisaalta yhteistyön vuoksi.

Kuvio 15. Millaisia olivat vastaajien kokemukset muiden organisaatioiden ja /tai järjestöjen kanssa tehdystä yhteistyöstä. N=188.

Seurakuntia pyydettiin kertomaan myös jokin esimerkki hyvistä ja huonoista kokemuksistaan. Hyvinä tai erittäin hyvinä kokemuksina eri järjestöjen ja muiden yhteistyökumppanien kanssa mainittiin muun muassa seuraavat:

Rovastikunnallisessa yhteistyössä:

- Lääninrovasti kuljetti kirkkoherrat tutustumaan [ystävyyseurakuntaan]. On muutenkin erinomaisen innostava ja palvelualtis ---
- Kolehtipyynnöt kohtuullisia. Ei ole kerjätty.
- On pidetty kiinni sopimuksista.
- Rovastikunnalliset vierailut sopimuksen mukaan hyvä käytäntö (pitämässä jumalanpalveluksia).
- Työntekijöitä talkoisiin ja varoja saatu useilta rovastikunnan seurakunnilta. Suunnitteluryhmässä edustajia useista seurakunnista.

Yhteistyössä KUA:n ja eri järjestöjen kanssa:

- Sovittu KUA:n kanssa, että KUA:lle tilitettävät varat ”korvamerkitään” Inkerin kirkon diakoniakoulutuksen tukemiseen.
- Ulkomaanapu pitää sen, minkä lupaa, myös aikatauluissa.
- Kirkon Ulkomaanavusta ja ulkoasiain osastolta saa selkeät vastaukset ajankohtaisiin tarpeisiin.
- --- Yhteistyö KUA:n kanssa toimi hyvin. Kansanlähetyksen kanssa hyvin toimivaa yhteistyötä työntekijän palkkaamisessa.
- Toksovan kirkon jälleenrakentamisen yhteydessä Kirkon Ulkomaanapu koordinoi hyvin toimintaa.

- Olemme voineet avustaa --- ystävyysseurakunnan kohteita, joita olemme nähneet ro-
vastikunnassa tärkeiksi, hyvässä hengessä LFF:n kanssa.
- Rovastikunnan seurakuntien palkkaaman diakoniatyöntekijän palkanmaksu hoitui
lestadiolaisen lähetysyhdistyksen kautta.
- Kansanlähetys hoitaa asiansa itsenäisesti. ---
- Asiantuntija-apua. (Kansanlähetys)
- Järjestö on kiitollinen tuesta. (Huonoa ei ole.) (SLEY)
- Rovastikunnan työryhmässä mukana hiippakunnan lähetys sihteeri (SLS), samaten
SEKLin edustaja. Toimineet hyvin asiantuntijoina.
- Vaateavustuksia on lastattu täällä ja annettu Herättäjä-Yhdistyksen talkoolaisten mu-
kaan vietäväksi. Toimi hyvin.
- SLS:n nimikkolähetti NN toimi erinomaisena linkkinä yhteydenpidossa, samoin Kyl-
väjän ja SLEY:n työntekijät Inkerin kirkon palveluksessa hyvinä yhdyshenkilöinä.
- SLEY:n nimikkolähettiin NN läheinen yhteys – vierailut.

Yhteistyössä ystävyysseurakunnan kanssa:

- Sujuu luontevasti, koska on henkilökohtaiset yhteydet.
- Yleensä sopimukset ovat pitäneet ja yhteistyö pelannut.
- X:n omat ihmiset voineet valmistaa Toksovan kirkkoon esineitä (kastemalja, kyntte-
likköjä jne.) ---
- Vanhusten viikonloppuleirin päätöspäivän --- jumalanpalvelukseen osallistuu ”kirkon
täysi” kyläläisiä. Vanhusten viikonloppuleirit ovat olleet suosittuja. --- Toisaalta leiri-
työhön osallistuneet [seurakuntalaiset] ovat saaneet kokea elämäntapojen eron mei-
dän ja Vienan kylien välillä. Se on ollut meitä itse kutakin puhuttelevaa ja kasvattanut
huomaamaan, että oman tyytymättömyytemme aiheet ovat suhteellisen vähäiset ver-
rattuna rajantakaisiin. Olemme olleet tyytyväisyyttä oppimassa.

Useat vastaajat totesivat eri sanoin, että kokemukset olivat kaikin tavoin myönteisiä. Suorat kontaktit ja työn tarpeellisuuden näkeminen olivat hyviä kokemuksia. Toisen seurakunnan tukemainen oli mielekästä. Taloudellisen tuen kerääminen onnistui virallisen rahankeräyksen kautta kirjallisuuden käänös- ja painatustyöhön. Todettiin myös, että yhteistyöllä saatiin enemmän aikaan kuin voimia hajottamalla.

Huonoja kokemuksia vastanneilla oli vain vähän. Osa niistäkin johtui siitä, että *yhteistyö ei käynnistynyt*, kun yhteistyökumppaniksi pyydetty ei vastannut toiveisiin:

- Kirkon Ulkomaanapu ei myöntänyt tukea Tihkovitsan leirikeskukseen korjauksiin.
- Työntekijä oli yhteydessä sekä SLEY:hyn että Kansanlähetyskeskukseen. Edellä mainitut järjestöt eivät ottaneet asiaa omakseen.
- KUA haluton yhteistyöhön – hommat helpompia hoitaa suoraan. SLS tekee omaa työtään – nimikkolähettisopimusta ei saatu aikaan.
- Kun Inkerin buumi alkoi --- KUA:n toiminta oli nihkeää ja vaikeaa ja täytyi toimia itsenäisesti. Muuten ei olisi tullut yhtään mitään. ---

Muutamissa tapauksissa itse yhteistyö oli kangerrellut:

- Työ jatkunut pitkään. Osa rovastikunnan seurakunnista vetäytyi työn tekemisestä vuonna 2000.

- Huonoja kokemuksia on siitä, että kaikki rovastikuntamme seurakunnat eivät ole ottaneet auttamista tosissaan. Kirkkoherrat eivät ole (joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta) --- kiinnostuneita ystävyysseurakunnasta.
- Organisoinnin ongelmat – huono kokemus.

Ongelmia aiheutti myös eri tasoilla, joskus omassa seurakunnassa tapahtunut *omavaltainen toiminta*: ”Sopimus on ns. ’villi’ ilman lähetysjärjestöä. Sen on tehnyt edellinen kirkkoherra kuulematta lähetys sihteeriä ja lähetystyön johtokuntaa” ja joskus ystävyysseurakunnissa toimineet ”Villit tukijat ja evankelistat”.

Talouskysymyksissä ei aina oltu varmoja siitä, oliko ystävyysseurakunnassa toimittu rehellisesti ja sopimusten mukaan. Myös sovitun budjetin ylittäminen tuotti ongelmia: ”Pitkään epävarmuutta tuotti kirjanpidon epämääräisyys ---” tai ”apu ei aina ole mennyt tarkoitukseensa tai on ylitetty määrärahoja rakennusprojektissa kysymättä”.

Tiedottamisessa myös puutteita. Aina ei tiedetty sovittuja toimintatapoja, oli pa kyse Inkerin kirkossa työskentelevien suomalaisten työskentelyajoista tai ystävyysseurakunnalle osoitetun raha-avun kohtalosta. Kaiken kaikkiaan todettiin, että ”Inkerin kirkolta saa melko huonosti tietoja”.

Venäjän viranomaisten ja yleensä byrokratian vuoksi oli ollut ongelmia: ”Turhan byrokraattista kuin vielä olisi vanha Neuvostoliiton aika.” Työntekijän palkkaaminen oli monimutkainen hallinnollinen ja taloudellinen projekti ja ”kirkon rakentamisprojekti takkuu yhä, vaikka yhdessä on yritetty jo viisi vuotta”.

Suomalaisten yhteistyökumppanien kanssa oli *näkemyseroja toimintatavoissa*:

- Lestadiolaiset pitävät niin pitkiä puheita, että heidän kanssa ei voi tehdä yhteisiä matkoja.
- Tiettyä kankeutta, kun rakennushanke ei ole SEKL:n ikioma.
- Järjestöt pitävät kiinni saavuttamistaan ”reviireistä”.

Kulttuurieroista kertoivat kommentit ”venäläinen aikataulu”, ”erilainen kulttuuri /taloushallinto”, ”kulttuurierojen aiheuttamat sotkut” ja ”venäjää puhutaan vähän liikaa”. Muita kommentteja olivat muun muassa se, että SEKL:n sopimus Inkerin kirkon lähetystyön tukemisesta ei ollut riittävän konkreettinen tai ”Meillä ei ole ollut tarvetta asioida suoraan näiden järjestöjen kanssa. Asiat hoituvat hyvin ao. lähe-
tin kautta.” Tahmeutta löydettiin sekä itsestä että muista:

- Viipurin kirkon kunnostustyössä oli lähtökohtana yhteistyö KUA:n kanssa. Tavoitteet eivät toteutuneet. Saimme siitä varmaan oikeutettua arvostelua KUA:n taholta.
- Olemme pyrkineet aloittamaan ystävyysseurakuntatoimintaa X:n kanssa, mutta kirkkoherra NN ei ole aktiivisesti tukenut hanketta seurakuntamme vetäytyttyä [rovastikunnan] periodisesti rajatusta hankkeesta.

Kaiken kaikkiaan voitiin todeta, että seurakunnat tekivät paljon yhteistyötä eri yhteistyökumppanien, sekä KUA:n ja eri järjestöjen että ystävyysseurakunnan muiden tukijoiden kanssa. Siten selvitys antaa myönteisen kuvan yhteistyön tekemisestä. Taustalla oli kuitenkin näkyvissä, että halutut toiminnot toteutettiin ja oli jo toteutettu itsenäisesti silloinkin, kun ei yhteistyökumppania saatu sen paremmin Suomesta kuin Inkerin kirkon puolelta. Tällaisista tilanteista johtui oikeutetusti kä-

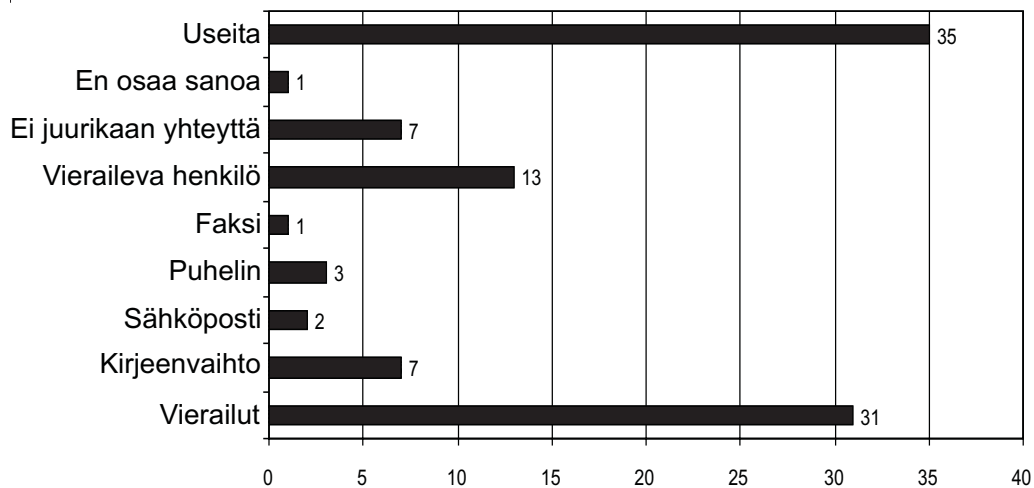
sitys ”villeistä” ja omavaltaisista, yhteisistä suunnitelmista piittaamattomista auttajista.

Kokemukset tehdystä yhteistyöstä olivat esitettyjen kommenttien mukaan pääasiallisesti myönteisiä. Kielteiset kokemukset johtuivat usein muista kuin yhteistyökumppanien toimenpiteistä. Tässä yhteydessä ei selvitetty, olivatko ”venäläisestä byrokratiasta” johtuvat vaikeudet vain tullimuodollisuuksia koskevia vai myös muita, kuten seurausta siitä, ettei ennen rakennusprojektien käynnistämistä ollut hankittu projektin toteutusta varten tarvittavia lupia.

5. TIEDON HANKKIMINEN INKERIN KIRKON JA VENÄJÄN ASIOISTA

Yhteydenpito ystävyysseurakuntiin ei Venäjän olojen vuoksi ollut ongelmatonta. Posti ja puhelinyhteydet eivät aina toimineet hyvin ja muu tiedonkulun tekninen varustelu oli monissa ystävyysseurakunnissa vasta aluillaan. Selvityksellä kartoitettiin myös tapoja, joilla ystävyysseurakuntiin pidettiin yhteyttä, ja miten hankittiin tietoa Venäjän, Inkerin kirkon ja oman ystävyysseurakunnan asioista. Yhteydenpidon ongelmista kertoivatkin ne kuvioon 16 kootut vastaukset, joita saatiin kysyttäessä, miten seurakunnat pitivät yhteyttä ystävyysseurakuntaan. Vastaajia pyydettiin rengastamaan tärkein eli yksi vaihtoehto. Kolmasosa (35 %) vastaajista oli kuitenkin valinnut useita vaihtoehtoja. Ei ollut yhtä tärkeintä tapaa, koska mikään tapoista ei aina ollut toimiva.

Kuvio 16. Miten pidätte yhteyttä ystävyysseurakuntaan (%)? N=169.

Lähes kolmasosa (31 %) vastaajista piti tärkeimpänä yhteydenpidon muotona vierailuja ja joka kymmenes (13 %) seurakunnista piti yhteyttä vierailevan henkilön välityksellä. Tällöin vierailevana henkilönä oli ystävyysseurakunnan edustaja, nimikkolähetti tai joku rovastikunnan ystävyysseurakunnassa vierailut edustaja.

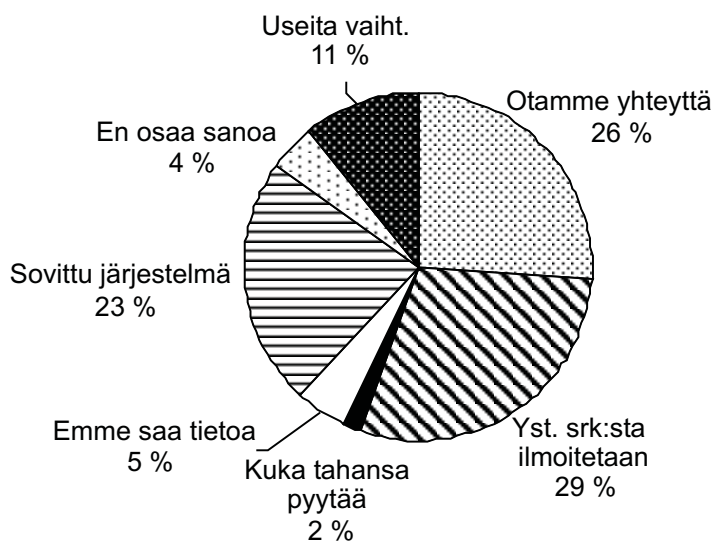
Vastanneista 7 % ilmoitti, etteivät he juurikaan pitäneet yhteyksiä ystävyysseurakuntaan. Tällöin suhde useimmin olikin rovastikunnallinen.

Vierailujen ja vierailevan henkilön lisäksi muita yhteydenpidon muotoja vain harvoin valittiin ohjeen mukaisesti tärkeimmäksi yhteydenpidon muodoksi. Kirjeenvaihtoon turvautui 7 % vastanneista. Postin perille meno oli kuitenkin hidasta ja epävarmaa lukuun ottamatta Lappeenrannan kautta Pietariin toimivaa kuriiripostia ja ystävyysseurakunnista vierailijoiden mukana tuotua, Suomessa postitettua postia. Puhelinta piti tärkeimpänä vain 3 % vastanneista. Moniin paikkoihin puhelin – mikäli se oli – toimi melko hyvin, mutta puheluun vastaaja varsin usein puhui vain venäjää. Faksi ei vielä ollut kovin yleinen. Sitä käytti tärkeimpänä yhteytenä vain 1 % vastaajista. Myös sähköpostin käyttö oli vähäistä. Sitä piti tärkeimpänä vain 2 % vastanneista oletettavasti siksi, että kaikilla (edes Suomessa) ei vielä ollut sähköpostiyhteyttä.

Mainittujen yhteydenpitovälineiden käyttö oli kaikkiaan hieman yleisempää kuin edellä näytti. Vastaajista 60 (35 %) oli vastoin ohjetta valinnut useita vaihtoehtoja merkitsemättä niistä tärkeintä. Useimmin oli valittu kolme vaihtoehtoa: vierailut, puhelin ja vieraileva henkilö. Sähköpostin valitsi tässä 15 ja faksin 12, kun tärkeimmäksi sähköpostin mainitsi kolme ja faksin vain yksi seurakunta. Voisi olettaa, että sähköpostin ja faksin käyttö oli kuitenkin jonkin verran yleisempää, kuin tulokset osoittivat, koska tärkeimmän yhteydenpidon muodon valinneiden muita yhteydenpitotapoja ei kysytty.

Seurakunnilta kysyttiin myös, miten ne yleensä saivat tietoa ystävyysseurakuntansa toiveista ja tarpeista. Myös tässä pyydettiin rengastamaan oikea eli yksi vaihtoehto. Joka kymmenes (11 %) oli valinnut tässäkin useita vaihtoehtoja. (Kuvio 17.)

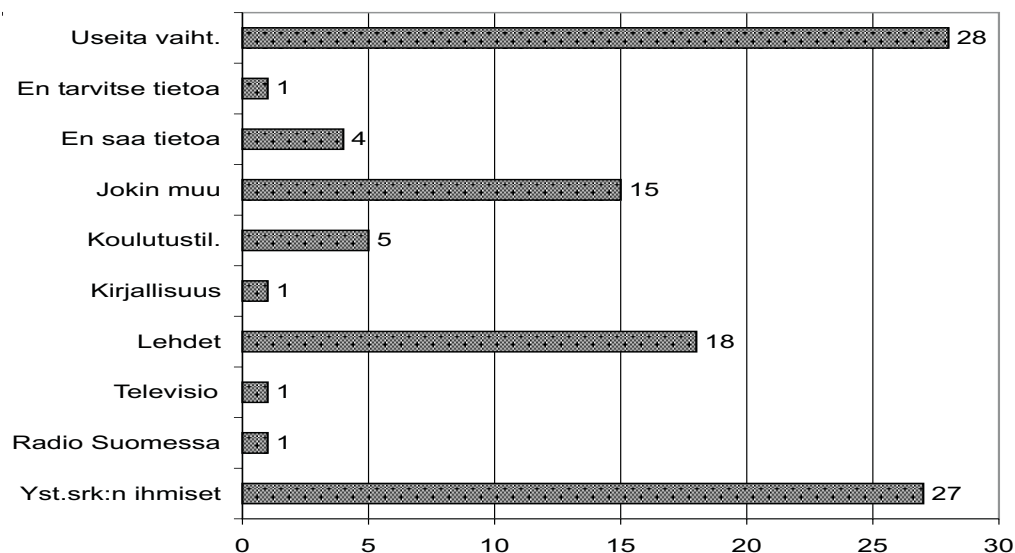
Kuvio 17. Miten yleensä saatte tietoa ystävyysseurakuntanne toiveista ja tarpeista? N=165.

Lähes joka kolmas (29 %) seurakunta sai tiedon ystävyysseurakunnan tarpeista siten, että yksi tai useampi sovittu ystävyysseurakunnan henkilö ilmoitti niistä. Joka neljäs (26 %) seurakunta otti yhteyttä ystävyysseurakuntaan ja kysyi tietoja. Vajaalla neljäsosalla (23 %) oli sovittu järjestelmä. Tällöin useimmat (16 vastaajaa) saivat tiedon ystävyysseurakunnan tarpeista rovastikunnan kautta. Tiedon välitti lääninrovasti tai tietty yhteyshenkilö tai sitä saatiin rovastikunnan tiedotteista kuten työtä vetävän toimikunnan tai työryhmän raporteista, vuotuisesta rakennusohjelmasta, kirjeistä vapaamuotoiselle tukiverkostolle, suomalaisen työntekijän informaatiosta ja nimikkolähettiläiden tai ystävyysseurakunnan kirkkoherran kirjeistä. Kahdeksan vastaajaa luotti jatkuvaan vuorovaikutukselliseen yhteydenpitoon. Muita tapoja olivat säännölliset vierailut ja yhteiset kokoukset, joita pidettiin esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Ennen matkaa otettiin ystävyysseurakunnan vastuuhenkilöön yhteyttä ja keskusteltiin ”tuliaisista”. Yhteistyökumppanin ja KUA:n kautta saatiin tietoa myös kirkon koulutuskeskuksen ja yksittäisten ihmisten tarpeista.

Tietoa ystävyysseurakunnan tarpeista saatiin hyvin, sillä vain 5 % vastanneista ei saanut tarpeeksi tietoa. Tilanne oli myös hallinnassa, sillä vain 2 %:ssa ystävyysseurakuntasuhteista joku, kuka tahansa pyysi, mitä tarvitsi. Monta, useimmiten kaksi vaihtoehtoa valinneiden vastauksissa olivat usein vaihtoehdot ”Ystävyysseurakunnasta sovittu henkilö/ sovitut henkilöt ilmoittavat meille tarpeista” ja ”Otamme ystävyysseurakuntaan yhteyttä ja kysymme”.

Kuvio 18. Miten hankitte tietoa Inkerin kirkon asioista (%)? N=172.

Inkerin kirkkoa koskevaa tietoa ei myöskään saatu vain yhdestä tietolähteestä. Useampi kuin joka neljäs (28 %) oli vastoin ohjetta valinnut vastatessaan useita vaihtoehtoja. Yhtä moni (27 %) nimesi tärkeimmäksi tietolähteekseen Inkerin kirkon asioista ystävyysseurakunnassa tavatut paikalliset ihmiset. Se olikin monille helpoin tapa saada jotain tietoa. Voitaisiin kuitenkin kysyä, miten kattavaa tietoa oli

silloin, kun sitä saatiin vain lyhyiden vierailujen aikana ehkä vain yhden, kenties kaukana kokonaiskirkon asioista olleen ihmisen kautta.

Mahdollisuudet saada muilla tavoin tietoa Inkerin kirkon asioista olivat rajoitetut. Television ja/ radion kautta pääasiallisimmin tietoa sai vain yksi prosentti, koska Inkerin kirkkoa käsitteleviä ohjelmia tehtiin ja esitettiin varsin vähän. Myös Inkerin kirkkoa käsittelevää kirjallisuutta oli vielä kovin vähän saatavilla. Kirjallisuutta pidettiin kuitenkin tärkeimpänä yhtä usein (1%) kuin radiota tai televisiota. Myös Inkerin kirkolta sai tietoa heikosti. Vastaajista kuitenkin vain neljä prosenttia katsoi, etteivät he saaneet riittävästi tietoa ja yksi prosentti ei tarvinnut tietoa Inkerin kirkon asioista. (Kuvio 18.)

Toinen tärkeä tietolähde olivat lehdet. Vastaajista 18 % piti niitä tärkeimpinä hankittaessa tietoa Inkerin kirkon asioista. Heistä 51 oli maininnut lehtiä, joista sai eniten tietoa. Kaikki maininnat huomioon ottaen olivat useimmin mainittuja Kotimaa (25 mainintaa) ja Inkerin kirkko -lehti (22). Mainittuja lehtiä olivat myös Sanansaattaja (4), Uusi Tie (4), Helsingin Sanomat (3) ja kerran mainittuina Inkerin viesti, Kainuun Sanomat, Rauhan Sana ja Tule ja auta.

Kirkollisia koulutustilaisuuksia piti tärkeimpinä 5 % vastanneista. Jokin muu, mikä -vaihtoehdon valitsi 15 %. Tällöin oli mainittu muun muassa rovastikunta (7 kertaa), nimikkolähetien vierailut ja kirjeet (5), ystävyysseurakunnassa ollut suomalainen työntekijä, ystävyysseurakunnassa kuukausittain vieraileva oman seurakunnan työntekijä, ystävyysseurakuntatyön seminaarit (2), vapaaehtoiset, Inkerin kirkon ja [ystävyysseurakunnan] työntekijät, ystävyysseurakunnan yhdyshenkilöt/ LFF:n henkilöt, KUA (2) ja seurakuntayhtymä.

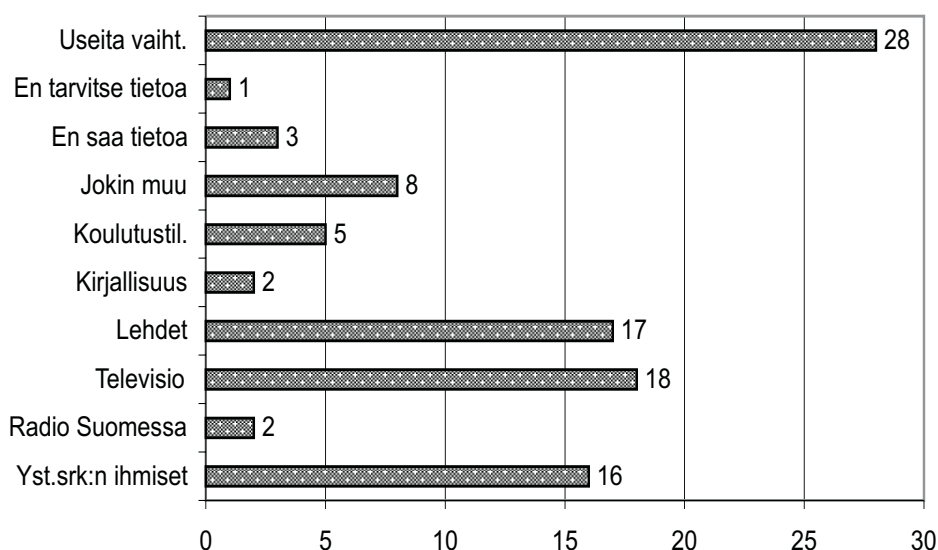
Monta vaihtoehtoja valinneet olivat useimmin valinneet kaksi vaihtoehtoa. Valinnan tulos oli kuitenkin samansuuntainen kuin pyydetyn yhden vaihtoehdon valinnoilla. Yleisimpiä tietolähteitä olivat ystävyysseurakunnan ihmiset ja lehdet. Kirjallisuus nousi hieman kirkollisia koulutustilaisuuksia ja televisio radiota yleisemmäksi. Jokin muu, mikä -vaihtoehdon valinneet olivat maininneet vastauksensa selityksenä muun muassa SLS, seurakunnan johtajan tiedotteet, kirjeet, rovastikunnalliset tilaisuudet, nimikkolähetit, vierailut ja vierailijat, suorat yhteydet kirkon työntekijöihin ja järjestöjen työntekijät.

Kaksi vastaajista oli rengastanut peräti kuusi vaihtoehtoa. Tämä kertoi siitä, että tietoa haettiin sieltä, mistä sitä suinkin oli saatavilla. Tiedon saannin ongelmista kertoivat lisäksi ne, jotka olivat rengastaneet vaihtoehdon ”En saa riittävästi tietoa” joko tärkeimpänä vaihtoehtona (4 %) tai muiden vaihtoehtojen ohella. Siitä kertoi myös kommentti: ”Heikko tiedotus!”, jolla tarkoitettiin nimenomaan tiedotusta Inkerin kirkon asioista.

Myös tietoa Venäjän oloista etsittiin monista lähteistä. Kuvion 19 mukaan neljäsosa (28 %) vastaajista oli nimennyt tässäkin monta (2–6) tietolähdettä. Eniten valittuja olivat lehdistö (34 kertaa), televisio (27), ystävyysseurakunnassa tavatut paikalliset ihmiset (25) ja kirjallisuus (24). Mainittuja lehtiä olivat Kotimaa (7 kertaa), Helsingin Sanomat (5), Uusi Tie (3), Inkerin kirkko (3), Suomen Kuvalehti (2) sekä Aamulehti, Inkeriläisten viesti, Kanava, Kainuun Sanomat, Karjalainen, Keski-suomalainen, Lähetysseurakunnat, Sanansaattaja ja järjestöjen lehdet yleensä (1).

Yhden vaihtoehdon valinneista joka viides (18 %) piti televisiota tärkeimpänä välineenä saada tietoa Venäjän oloista. Tämä oli huomattavasti enemmän kuin tietoa saataessa Inkerin kirkon asioista (kuvio 18). Televisiossa oli enemmän Venäjää kuin vain Inkerin kirkkoa koskevia ohjelmia. Radiolla oli tietolähteenä huomattavasti pienempi merkitys kuin televisiolla. Radiota piti Venäjän asioissa tietolähteenä vain 2 % vastanneista, mikä voi johtua radion (asiaohjelmien) kuuntelun vähäisyydestä. Ystävyysseurakunnan paikallisilta ihmisiltä saatiin harvemmin (16 % vastanneista) tietoja Venäjän oloista kuin Inkerin kirkon asioista, joissa 27 % vastaajista piti sitä tärkeimpänä yksittäisenä tietolähteenä.

Kuvio19. Miten hankitte tietoa Venäjän oloista yleensä (%)? N=169.

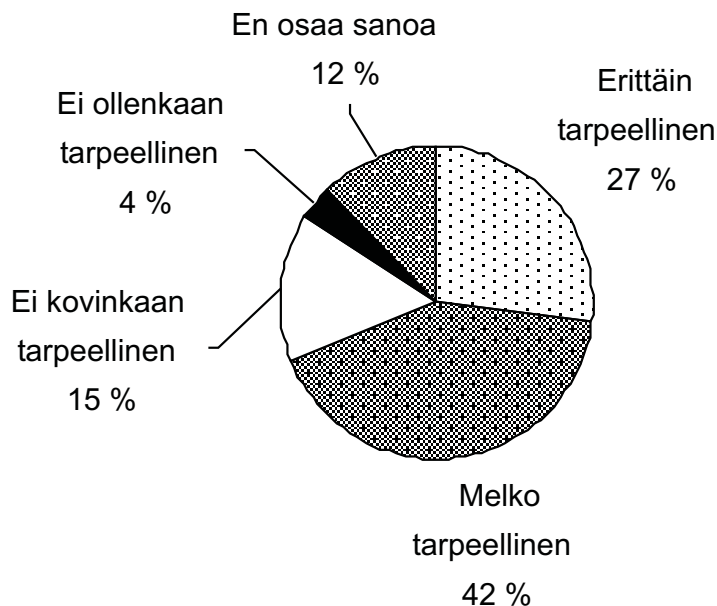
Tärkeimmäksi tietolähteekseen Venäjän oloista nimesi lehdet 17 % vastaajista. Määrä oli toiseksi suurin heti televisiota tietolähteenään käyttävien jälkeen. Erot kolmen yleisimmän tietolähteen kesken eivät ole suuria. Yleisimmin mainittuja lehtiä olivat tässä yhteydessä Helsingin Sanomat (15 kertaa) ja Kotimaa (13). Muita mainittuja lehtiä olivat Lähetysseuranomat (4), Inkerin kirkko (2), Sana (2), Suomen Kuvalehti (2), Uusi Tie (2) sekä joukko kerran mainittuja paikallislehtiä ja kristillisten järjestön lehtiä.

Harvoin valittiin myös vaihtoehdot: en tarvitse tietoa (1 %), kirjallisuus (2 %), en saa riittävästi tietoa (3 %), kirkolliset koulutustilaisuudet (5 %) ja jokin muu (8 %). ”Jokin muu” oli tällöin kirjeet, vierailut Venäjällä ja Inkerin kirkon seurakunnissa, yhteyshenkilöt, Herättäjä-Yhdistys, tiedotusvälineet, oma tausta, 2 lehtiä (SEKL, SLEY), seurakunnan idäntyö, mm. Arvo Survon välityksellä/ Karjalan lähetysyhdistys, tukiryhmän tiedotteet, LFF:n henkilöt, nimikkolähetti, ”kaikki edellä [kyselylomakkeen vaihtoehdot], ollaan rajalla, ensikäden tietoa, kokemusta” sekä kiertokirjeet.

Myös kirkollisia koulutustilaisuuksia voitiin pitää yhtenä tiedonhankintatapana. Yli puolet (56 %) kaikkiaan 173 vastaajasta oli osallistunut KUA:n tai järjestö-

jen tarjoamaan koulutukseen. Luku oli varsin suuri verrattuna siihen, että vain 5 % vastanneista piti kirkollisia koulutustilaisuuksia tärkeimpänä lähteenään saada tietoa Inkerin kirkosta. Lisäksi vastaukseen liitetyt kommentit: joskus, kauan sitten, aikaisemmat viranhaltijat jne. osoittivat, ettei koulutuksesta aina saatu suurinta mahdollista hyötyä. Erikseen ei kysytty, millaiseen koulutukseen oli osallistuttu ja milloin. Samoin ei arvioitu koulutuksen laatua, koska ei voitu arvioida tiettyä, erikseen määriteltyä koulutusta. Kysymyksellä selvitettiin vain yleisesti tapaamisten ja koulutusten tarpeellisuutta. Tässä ei myöskään kysytty syitä osallistua tai olla osallistumatta koulutukseen. Huomion arvoinen oli kuitenkin selitys osallistumattomuuteen: ”Koska en tiedä niistä mitään. En ole koskaan kutsua nähnyt!” Toisinaan myös ”ei ehdi osallistua”, vaikka koulutusta pidettiin melko tarpeellisena.

Kuvio 20. Miten tärkeinä pidätte näitä tapaamisia ja koulutuksia? N=164.

Kuvion 20 mukaan koulutuksia pidettiin varsin tarpeellisina. Neljäsosa (27 %) vastanneista piti niitä erittäin tarpeellisina ja ainakin melko tarpeellisina useampi kuin kaksi kolmesta (69 %). Joka viides vastaaja (19 %) ei pitänyt kirkollisia koulutuksia kovinkaan tai lainkaan tarpeellisena.

Taulukko 8. Miten tärkeinä pidätte Inkerin kirkon kanssa tehtävään ystävyysseurakuntatoimintaan liittyviä eri koulutusalueita oman seurakuntanne kannalta? Vastaukset prosentteina vastanneista.

	ei lain- kaan tärkeä	ei kovin tärkeä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa	N=
Tietoja Venäjän asioista (ajankohtaisista asioista, lainsäädännöstä yms.)	3	19	50	28	-	158
Tietoja Inkerin kirkon asioista	1	3	34	62	-	160
Tietoja ja ideoita Inkerin kirkon seurakuntien tarpeista ja toiminnasta yleensä	1	8	41	51	-	161
Käytännön ohjeita vierailujen, kutsujen, viisumien yms. järjestämiseen	3	21	53	23	1	158
Ideoita ja innostusta ystävyysseurakuntatoimintaa varten	1	13	53	33	-	159
Tietoja siitä, mitä pitäisi varoa	3	14	54	29	-	155
Kokemusten vaihtoa seurakuntien kanssa, joilla on ystävyysseurakunta	3	23	51	23	1	158
Keskustelutilaisuus, johon voimme osallistua yhdessä ystävyysseurakuntamme edustajien kanssa	5	18	49	27	1	156

Kyselyllä haluttiin selvittää myös, millaisia teemoja pidettiin koulutuksessa tärkeinä. Kaikki esitetyt aiheet olivat sellaisia, joita kaksi kolmesta vastanneesta piti ainakin melko tärkeinä. Taulukon 8 mukaan kaikkein useimmin haluttiin tietoja Inkerin kirkon asioista, jota erittäin tärkeänä piti 62 % vastaajista ja ainakin melko tärkeänä lähes kaikki eli yhteensä 96 % vastaajista. Yhdeksän kymmenestä (92 %) piti tärkeänä saada tietoja ja ideoita Inkerin kirkon seurakuntien tarpeista ja toiminnasta yleensä. Varsin tärkeinä (86 %) pidettiin myös ideoita ja innostusta ystävyysseurakuntatoimintaa. Tietoja siitä, mitä pitäisi varoa piti ainakin melko tärkeänä neljä viidestä eli 83 % seurakunnista.

Vaihtoehtoista vähiten tärkeinä pidettiin kokemusten vaihtoa seurakuntien kanssa, joilla oli ystävyysseurakunta (ainakin melko tärkeä yhteensä 74 %), käytännön ohjeita vierailujen, kutsujen, viisumien yms. järjestämiseen (76 %) ja keskustelutilaisuutta, johon voitaisiin osallistua yhdessä ystävyysseurakunnan edustajien kanssa (yhteensä 76 %).

Kaiken kaikkiaan koulutukseen ja erityisesti ehdotettuihin aiheisiin suhtauduttiin erittäin myönteisesti. Useimmilla vastaajilla oli myös mielipide asiasta, sillä en osaa sanoa -vaihtoehtoa käytti tässä osiossa poikkeuksellisen harva vastaaja. Koulutus oli erityisen tärkeää siksi, että tiedon saaminen Inkerin kirkon ja Venäjän asioista oli vaikeaa. Inkerin kirkon tiedotus kirkon ja sen seurakuntien tilanteista

oli puutteellista ainakin siinä, että kirkon johdon näkemykset eivät tulleet riittävästi Suomen kirkon seurakuntien tietoon. Tietoa saatiin lähinnä vain seurakuntalaisilta, jolloin se saattoi olla heidän toiveidensa värittämää. Venäjän asioista saatiin tietoa hieman enemmän julkisten tiedotusvälineiden kautta, mutta silloinkin tiedot viranomaisia varten tarvittavista luvista yms. oli etsittävä erikseen.

6. YSTÄVYYSSSEURAKUNTATOIMINNAN MERKITYS SUOMEN SEURAKUNNILLE

Millä tavoin ystävyysseurakuntatoiminta oli vaikuttanut Suomen seurakuntien identiteettiin ja toimintakulttuuriin tai mikä merkitys sillä muuten oli ollut seurakunnille? Tätä kysyttiin kahdella avoimella kysymyksellä. Vastaamiseen suhtauduttiin eri tavoin. Osa paneutui molempiin kysymyksiin, osa vain toiseen ja osa jätti kokonaan vastaamatta. Vaikutusten sanoittaminen vaati ainakin vähän paneutumista.

Vastaukset jakoutuivat kahteen ryhmään: toisille ystävyysseurakuntatoiminnalla oli vaikutusta oman seurakunnan identiteettiin/ toimintakulttuuriin tai muulla tavoin ja toisille ei. Vaikutusta arvioi yhteensä 119 vastaajaa. Heistä neljäsosa (24 %) totesi, ettei se ollut vaikuttanut mitenkään tai se oli vaikuttanut melko vähän. Vaikutusta identiteettiin sillä ei toiminnan vähäisyyden vuoksi voinutkaan juuri olla, jos ystävyysseurakunta oli ”2–3 kertaa kolehtikohteena/ vuosi”. Hyvä alku oli myös se, että oli ”yhdet polttopuutalkoot ja polttopuun myyntiä [ystävyyssseurakunnan] hyväksi pidetty”, mutta sen vaikutus seurakunnan identiteettiin ei vielä ollut suuri.

Edellisen lisäksi saatiin 117 vastausta kysymykseen ”Mikä merkitys ystävyysseurakuntatoiminnalla muuten on ollut seurakunnallenne”. Osittain vastaukset olivat samoja. Ystävyysseurakuntatoiminnalla oli kuitenkin jotain merkitystä seurakunnalle useammin kuin sillä oli vaikutusta seurakunnan identiteettiin tai toimintakulttuuriin. Kun joka neljäs katsoi, ettei sillä ollut vaikutusta seurakunnan identiteettiin tai toimintakulttuuriin, harvempi kuin yksi kymmenestä oli sitä mieltä, että sen merkitys oli muutenkin seurakunnalle vähäinen.

Vastanneista enemmän kuin kolme neljästä (90 vastaajaa) näki ystävyysseurakuntatoiminnalla olleen vaikutusta seurakunnan identiteettiin ja/ tai toimintakulttuuriin. Lisäksi 109 näki toiminnalla olleen muuten vaikutusta omalle seurakunnalle. Kysymyksiin annetut vastaukset olivat hyvin lähellä toisiaan ja ne voitiin ryhmitellä samalla tavoin. Tästä syystä vastaukset kumpaankin avoimeen kysymykseen yhdistettiin ja luokiteltiin yhdessä. Molempiin ryhmiin kuuluneet vastaukset ryhmiteltiin kymmeneen ryhmään, vaikka monet vastauksista sisälsivät useampaan kuin yhteen ryhmään kuuluvia teemoja.

Ensinnäkin ystävyysseurakuntatoiminta oli yhteensä 50 vastauksen mukaan *avartanut oman seurakunnan näköaloja ja maailmankuvaa*. Se oli avartanut suo-

malaista ahtautta ja omien ongelmien ympärillä pyörimistä sekä opettanut auttamista. Se oli myös rikastuttanut seurakuntaelämää sekä seurakuntalaisten omaa maailmaa ”periaatteella matkailu avartaa”. Retket oli koettu virkistävinä ja koko ystävyysseurakuntatoiminta kasvattavana ja positiivisesti innostavana. Retket elävöittivät seurakunnan toimintaa monin tavoin ja tuottivat hyvää mieltä. Esimerkkinä tämänsuuntaisista positiivisista vastauksista seuraava:

- Joillekin seurakuntalaisille itärajan ylittäminen ja sikäläisen seurakunnan elämään tutustuminen on avannut uusia näkökulmia elämään.

Toiseksi ystävyysseurakuntatoiminta oli 22 seurakunnassa *tuonut toimintaan ja ajatteluun kansainvälisyyttä, kulttuurien ymmärtämistä ja vähentänyt olemassa olleita ennakkoluuloja* muun muassa venäläisiä kohtaan. Suvaitsevaisuus oli lisääntynyt, reviiiri laajentunut ja kaukainen lähimmäinen tullut lähemmäksi. Ymmärrys maahanmuuttajia kohtaan oli kasvanut:

- Antaa seurakuntatyölle kansainvälistä ulottuvuutta ja tukee monien ihmisten karjalaisia ”juuria”.

Kolmanneksi ystävyysseurakuntatoiminta oli *syventänyt tietoa Inkerin oloista ja lisännyt ymmärrystä inkeriläisiä kohtaan*. Näin se oli avannut seurakuntaa ja sen työntekijöitä kohtaamaan inkeriläisiä paluumuuttajia sekä juuriltaan karjalaisia jäseniä myös omassa seurakunnassa ja antanut Inkerin kansan ystäville paikan toimia oman seurakunnan puitteissa. Tämä näkyi erityisesti 16 vastauksessa, jotka kiteytyivät seuraaviin esimerkkeihin:

- Olemme saaneet eväitä myös maahanmuuttajatyöhön: on yli 1 000 venäjää puhuvaa.
- Syventänyt Inkerin olojen tietämystä.

Neljänneksi ystävyysseurakuntatoiminta *avarsi seurakuntalaisten diakonianäyn kansainväliselle tasolle*. Diakoniatyön kautta ystävyysseurakuntatoiminnan vaikutuksia omalle seurakunnalle hahmottaneiden vastauksissa ilmenivät tässäkin niin sydänten avautuminen kuin myös kansainväliseen vastuuseen herääminen. Oli alettu nähdä hätää ja oli tehty jotakin käytännössä. Tämä näkyi seuraavista 20 vastausta edustavista esimerkeistä:

- Avartaa ihmisiä näkemään maailmassa vallitsevaa eriarvoisuutta ja inhimillistä hätää.
- Opittu kantamaan vastuuta yli rajan.

Viidenneksi ystävyysseurakuntatoiminnan vaikutuksia hahmotettiin lähetystyön kautta. Ystävyysseurakuntatyöllä oli vaikutusta seurakunnan lähetysnäkyyn. *Seurakunnan missionaarinen identiteetti oli vahvistunut*, lähetysaktiivisuus oli lisääntynyt ja lähetys- ja diakonianäky olivat avartuneet. Seurakunnan jäsenet olivat myös voineet tehdä diakonia- ja lähetystyötä hyvin konkreettisesti. Erimerkkeinä 14 vastauksesta seuraavat:

- Antamisen halu konkretisoitunut ja avartunut, nekin, jotka eivät koe kaukolähetystyötä omakseen, ovat ”löytäneet” paikkansa tässä lähinaapurilähetyksessä.

Kuudenneksi ystävyysseurakuntatoiminta oli *virkistänyt ja rikastuttanut seurakuntaelämää sekä rakentanut seurakuntaa myös hengellisesti*. Oli opittu näkemään esim. rukouksen voima eri tilanteissa, ja kun oli voitu auttaa, oli myös saatu itse

paljon. Toiminta oli monella tapaa vaikuttanut asioiden priorisointiin ja arvostukseen. Tästä kertoivat 20 vastausta, joista esimerkkeinä seuraavat:

- Erittäin avartava. Monet ovat tajunneet ne arvot uudella tavalla, joita kirkko on vuosikymmeniä pitänyt esillä.
- Opettanut jumalanpalveluksen ja kirkon merkityksen ihmisten kohtauspaikkana. Kohtaamisten kiireettömyys, henkilökohtaisten asioiden jakaminen.

Seitsemänneksi ystävyysseurakuntatoiminta oli antanut omille seurakuntalaisille mahdollisuuden toimia aktiivisesti mielekkäissä tehtävissä seurakunnan yhteydessä. Tämä oli merkinnyt *maallikkoaktiivisuuden lisääntymistä* oman seurakunnan vapaaehtoistehtävissä. Uusia vapaaehtoisia ja myös miehiä ja muuten seurakunnassa vähemmän aktiivisia oli saatu mukaan toimintaan. Tämän ryhmän 22 vastausta kiteytyivät seuraavassa:

- Vaikeuksissa olevan seurakunnan auttaminen sai väen liikkeelle.

Kahdeksanneksi ystävyysseurakuntatyö *laajensi näkökulmaa yli oman kirkon rajojen*. Kirkon ykseydestä oli tullut konkreettisempi. Seurakunta oli osa rajat ylittävää Kristuksen kirkkoa, mutta samalla ystävyysseurakuntatoiminta myös yhdisti omaa seurakuntaa. Oli myös tunnettu syvää yhteyttä sekä oman seurakunnan ja rovastikunnan että ystävyysseurakunnan ja maailmanlaajuisen kirkon tasolla. Ryhmän 13 vastauksesta esimerkkeinä olivat seuraavat:

- Virkistänyt toimintaa, avannut ikkunoita Euraasiaan ja kehittänyt kirkon ykseyttä, virkistänyt ekumenian harrastusta.
- Ajatus seurakunnan missionaarisuudesta ja kirkon ykseydestä on tullut konkreettisemmäksi.

Yhdeksänneksi ystävyysseurakuntatyössä oltiin *tyytyväisyyttä ja kiitollisuutta oppimassa*. Myönteisyyttä toi sekin, että opittiin tuntemaan ja arvostamaan kummankin seurakunnan työtä. Samalla opittiin arvostamaan sitä, mitä itsellä oli, opittiin tyytyväisyyttä omiin oloihin ja kiitollisuutta omista toimintamahdollisuuksista. Oli myös saatu monia hyviä ideoita. Yhteensä 14 vastaajan ajatukset kiteytyivät seuraavissa:

- Saaanut ihmiset ajattelemaan, miten meillä Suomessa on hyvin. Kuitenkin rajan takana ollaan kiitollisia.
- Vahvistanut tietoisuutta siitä, miten merkittävä seurakunta on.

Edellisten yhdeksän ryhmän lisäksi neljän vastaajan kommentti ei kuulunut mihinkään edellisistä. Oli muun muassa ”*opittu arvostamaan viime sotiemme ponnisteluja itsenäisyyden pelastamiseksi*”. Oli myös huomattu, että osa vierasti työtä, osa koki toiminnan tärkeäksi.

Ystävyysseurakunnalla oli kaiken kaikkiaan suuri merkitys seurakunnille ja Suomen kirkolliselle elämälle. Kuten vastauksissa todettiin, kansankirkkomme oli saanut ”soppaansa pippurin” monessakin merkityksessä. Yhteys Inkerin kirkkoon oli rakentanut sitä sekä henkisesti että hengellisesti. Vaikka taloudellisesti oli oltu antavana osapuolena, suhde ei kuitenkaan ollut yksipuolinen. Ystävyysseurakuntasuhteen vaikutus oli kaksisuuntainen. Oli oltu myös saamassa.

7. AUTTAMISESTA YHTEISTYÖHÖN

Suomen kirkon ja Inkerin kirkon seurakuntien välinen yhteydenpito alkoi epävirallisena jo Neuvostovallan aikana Petroskoin seurakunnan, mutta erityisesti 1980-luvulla Pushkinin seurakunnan kanssa. Alussa yhteydenpito oli järjestäytymätöntä toimintaa. Pushkiniin virtasi bussilasteittain hyvää tarkoittavia suomalaisia tavara-avustuksia mukanaan. Tulijoiden ja varsinkin tavaroiden määrä alkoi jo häiritä Pushkinin seurakunnan toimintaa.

Vuosikymmenen lopulla toiminta sai uusia kohteita, kun uusien seurakuntien toiminta käynnistyi ja virallisten ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen alkoi Gorbatshovin kaudella olojen vapautuessa. Selvitystä varten tehdyn kyselyn perusteella ensimmäinen virallinen ystävyysseurakuntasuhde solmittiin vuonna 1987. Ystävyysseurakuntasuhteita solmittiin eniten viisivuotiskautena 1990–1994, vaikka Suomessa vallinnut ennen kokemattoman syvä lama taloudellisine vaikeuksineen vähensi vuonna 1993 ystävyysseurakuntasuhteiden solmimisen määrän kolmeen. Lamavuosien jälkeen taas ystävyysseurakuntasuhteiden solmiminen jonkin verran kasvoi, mutta se ei enää saavuttanut vuosikymmenen alkupuolen tasoa. Uudelle vuosituhannele tultaessa vuonna 2001 uusien ystävyysseurakuntasuhteiden määrä oli laskenut taas lamavuosien tasolle.

Suomen kirkon hiippakuntien ystävyysseurakuntatoiminnan suuntautumisessa eri kirkkoihin oli jonkin verran eroavuutta. Vain Inkerin kirkkoon suuntautuneita oli oletettavasti maantieteellisistä syistä johtuen eniten Kuopion ja Oulun hiippakunnissa, joissa muualla olleiden ystävyysseurakuntasuhteiden määrä oli melko vähäinen. Kaikissa muissa kuin Turun ja Porvoon hiippakunnissa oli useammin vain Inkerin kirkkoon kuin vain muihin kirkkoihin suuntautuneita ystävyysseurakuntasuhteita. Helsingin hiippakunnan seurakunnilla taas oli enemmän ystävyysseurakuntasuhteita molempiin kuin vain Inkerin kirkkoon tai vain muihin kirkkoihin.

Ystävyysseurakuntasuhteen syntymiselle tietyn seurakunnan kanssa oli usein jokin erityinen syy. Tällaisia syitä olivat esimerkiksi rovastikunnan aloite, jonkun henkilön joko historiallinen tai myöhemmin syntynyt suhde kyseiseen alueeseen tai siellä toimiviin henkilöihin ja paikkakuntien välinen ystävyyskaupunki- tai ystävyyskuntasuhde. Usein syitä oli monia. Ystävyystoiminta nimenomaan Inkerin kirkon seurakuntien kanssa oli alkanut toisaalta niiden maantieteellisestä läheisyydestä ja toisaalta niiden taloudellisesta tilanteesta johtuen. Myös inkeriläisten kokemat kärsimykset ja kielellinen ja kulttuurinen tausta olivat merkittäviä tekijöitä.

Ystävyysseurakuntatoiminta keskittyi enimmäkseen vanhan Inkerinmaan ja Karjalan alueelle. Niinpä osalla Inkerin kirkon seurakunnista oli useita suomalaisia ystävyysseurakuntia, kun taas lähes toinen puoli oli niitä kokonaan vailla.

Kolme neljästä seurakunnasta piti ystävyysseurakuntansa valintaa myöhemmin hyvin onnistuneena. Vain yksi kahdestakymmenestä oli valintaansa hieman pettynyt. Onnistuneelta valinta tuntui silloin, kun ystävyysseurakuntien välille oli syntynyt hyviä ystävyys-suhteita sekä seurakuntien että henkilösuhteiden tasolla; kun seurakuntien välinen etäisyys ei tuntuvasti haitannut yhteydenpitoa; kun ystävyysseurakuntatoiminnalla oli myönteisiä vaikutuksia omassa seurakunnassa; kun eri tahojen yhteistyöstä oli hyviä tuloksia ja kun ystävyysseurakunnassa osattiin arvostaa Suomesta käsin tehtyä työtä.

Kaiken kaikkiaan ystävyysseurakuntatoiminnassa oli koettu suurta innostusta ja saatu paljon myönteisiä kokemuksia. Onnistumisen kokemuksia oli saatu avustustoiminnasta, rakennusprojektien toteutumisesta, ystävyysseurakuntien kasvusta ja toiminnan organisoitumisesta sekä niiden toiminnan kehittymisestä ja monipuolistumisesta, vierailuista, henkilökohtaisista ystävyys-suhteista, vuorovaikutuksesta ihmisten ja seurakuntien välillä sekä yhteyksien ja toiminnan vaikutuksista omaan seurakuntaan.

Kielteisiä kokemuksia ystävyysseurakuntatoiminnasta kerrottiin huomattavasti harvemmin kuin myönteisiä. Useimmin mainittuja kielteisiä kokemuksia olivat ystävyysseurakunnan sisäiset ristiriidat ja taloudellisten asioiden hoito. Ystävyysseurakunnan kirjanpidossa oli ollut epäselvyyksiä ja rahoja oli saatettu käyttää yli sen, mitä oli sovittu tai eri tarkoitukseen, mihin ne oli osoitettu. Toisinaan ongelmat johtuivat kieli- ja kulttuurieroista. Myös venäläinen byrokratia oli aiheuttanut hankaluuksia rakennuslupien saamisessa ja tullimuodollisuuksien hoitamisessa.

Osa pettymyksistä johtui selvästi suomalaisten epärealistista odotuksista. Ystävyysseurakuntien kehitys ei ehkä ollut niin nopeaa ja seurakuntalaiset niin sitoutuneita kantamaan vastuuta kuin oli odotettu. Ystävyysseurakuntien taloudellinen itsenäistyminen oli paljon kauempana kuin oli oletettu. Ystävyysseurakunnan taloudellisen avustamisen uskottiin loppuvan tai ainakin tuntuvasti vähenevän, kun toiminnan puitteet oli ystävyysseurakunnassa saatu kuntoon. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan tarpeita tuli uusia. Muun muassa uusien toimitilojen ylläpitäminen oli ystävyysseurakunnalle yksin ylivoimaista.

Monet odotukset olivat myös toteutuneet. Kirkkoja ja toimitiloja oli saatu. Työntekijätilanne oli parantunut. Taloudellisesti heikommassa asemassa olevia lähimmäisiä ja seurakuntia oli autettu. Ystävyys-suhteita ja vuorovaikutusta oli syntynyt. Oli rikastuttu yhteisestä uskosta ja koettu siunausta. Oman seurakunnan auttamishalu oli herännyt, seurakuntaan oli saatu uusia toimijoita ja ennakkoluulot Venäjää kohtaan olivat vähentyneet.

Ystävyysseurakuntatoiminta lähti liikkeelle paljolti humanitaarisista syistä. Sen tärkeimpinä muotoina omassa ystävyysseurakuntasuhteessa pidettiin kuitenkin esirukousta ystävyysseurakunnan puolesta ja konkreettista yhteydenpitoa seurakuntien välillä. Vierailut puolin ja toisin olivat melko tärkeitä yhdeksälle kymmenestä. Ne oli koettu erittäin onnistuneiksi ja niistä oli saatu paljon. Seurakuntamat-

kat Suomesta Inkeriin olivat nyt kuitenkin vähentyneet ja ystävyysseurakunnan rahallista avustamista tai työntekijäavun antamista ei enää pidetty yhtä tärkeinä kuin ennen.

Ystävyysseurakuntatoiminta oli monissa seurakunnissa vakiintunut tietylle tasolle. Alun innostuksen ja ehkä toteutetun rakennusprojektin jälkeen toiminta ja yhteydenpito olivat jonkin verran vähentyneet, mutta ne olivat vakiintuneet säännöllisiksi ja jatkuviksi. Toiminnan koettiin nyt olevan laadullisesti parempaa, vaikka vähäisempää. Myönteisimmin suhtauduttiin siellä, missä kaikki ystävyysseurakunnan tukijat yhdessä suunnittelivat ja sopivat tukemisen tavoista ja taloudellisen avun määrästä. Suunnittelu- ja arviointijärjestelmät eivät kuitenkaan olleet vielä kaikkialla kovin hyvin kehittyneet.

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet seurakunnat olivat tehneet yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamisessa. Useimmin yhteistyökumppanina oli oma rovastikunta. Yhteistyö koettiin yleensä hyvänä. Rovastikunta voi ottaa vastuun isommista taloudellisista projekteista, mutta tällöin yhden seurakunnan suhde ystävyysseurakuntaan jäi joskus etäiseksi ja vain muutama kolehdin varaan. Silloin myös halu sitoutua tukeen voi jäädä heikoksi. Tiedonsaanti oli vaikeampaa ja tiedon puute aiheutti joskus epäluuloja.

Toinen tärkeä yhteistyötaho ystävyysseurakuntatyössä oli Kirkon Ulkomaanapu, jonka kanssa tehtiin yhteistyötä erityisesti rakennusprojektien rahoituksessa. Yhteistyötä tehtiin paljon myös eri lähetysjärjestöjen kautta muun muassa työntekijöiden palkkaamiseksi. Kokemuksia yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa pidettiin yleensä hyvinä. Huonoja kokemuksia olivat yhteistyön kangertelu, omavaltainen toiminta, talouden hoidon epäselvyydet, tiedotuksen puutteet, kulttuurierot ja näkemuserot toimintatavoissa sekä se, ettei tietty toimija ollut lähtenyt haluttuun yhteistyöhön.

Ystävyysseurakuntien taloudellinen avustaminen perustui aluksi useimmiten humanitaarisen avun piiriin kuuluvan tavara-avun antamiseen. Tullin rajoitettua vientiä tästä oli lähes kokonaan luovuttu ja siirrytty seurakuntien rahalliseen avustamiseen. Painopiste oli siirtynyt diakonisesta avustamisesta kasvatustyön ja hengellisen toiminnan suuntaan. Tällöin erityisesti lapsi- ja nuorisotyötä pidettiin tärkeänä. Suomen seurakunnat olivat vuonna 2002 käyttäneet ystävyysseurakuntien taloudelliseen avustamiseen lähes miljoona euroa, josta noin puolet oli osoitettu tilojen aiheuttamiin kustannuksiin. Rakennustoiminnan rahoittamiseen KUA:n kautta oli Suomesta eri vuosina käytetty arvioiden mukaan yhteensä reilusti yli 10 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi oli toteutettu useita toimitilahankkeita, joihin käytetyt varat eivät olleet tiedossa.

Lähinnä suomalaisella rahoituksella ja talkootyöllä oli hankittu tai kunnostettu toimitilat 49 seurakunnalle. Osa rakennusprojekteista oli valmisteltu huolellisesti yhteistyössä Inkerin kirkon kanssa, mutta osa projekteista oli toteutettu ”villisti” ja valmisteltu huonosti siten, että viranomaisluvut ja tonttien omistussuhteet oli jätetty selvittämättä. Sen seurauksena oli meneillään joukko hankalia luvanhan- kintaprosesseja, kaikkia rakennettuja tiloja ei voitu käyttää aiottuun tarkoitukseen ja joitakin rakennettuja tiloja oli jouduttu purkamaan.

Rakentamiseen liittyvien ongelmien poistamiseksi Inkerin kirkko oli laatinut ohjeet, joita kaikissa ulkomaista rahoitusta saavissa rakennusprojekteissa tuli noudattaa. Päätösvalta kirkon tai sakraalitulaksi vihittävän seurakuntatilan rakennussuunnitelman hyväksymisestä kuului Inkerin kirkon kirkkohallitukselle, joka teki päätöksen kirjallisen hankesuunnitelman perusteella. Sen kautta varmistettiin rakennusprojektien asianmukainen ja riittävä valmistelu, jossa seurakunnan todellinen tilantarve, mahdollisuus tulevaisuudessa ylläpitää tiloja, rakentamista varten tarvittavat luvat ja tonttien omistussuhteet tulivat otetuiksi huomioon.

Suomen ja Inkerin kirkon välisen ystävyysseurakuntatoiminnan ei voitu odottaa enää merkittävästi laajenevan. Jo yli 200 seurakunnalla oli yksi tai useampi ystävyysseurakunta Inkerin kirkossa. Sen lisäksi suuri joukko seurakuntia tuki Inkerin kirkkoa tai muuta Venäjän työtä lähetysjärjestöjen kautta. Monilla seurakunnilla oli ystävyysseurakuntia muissa kirkoissa, useimmin Virossa, Latviassa ja Unkarissa. Joillakin Suomen seurakunnilla oli halu siirtää toiminnan painopiste Inkerin kirkosta muualle.

Suomalaisten seurakuntien ystävyysseurakuntatoimintaan käytettävissä olevat resurssit olivat ilmeisesti jo käytössä niin, ettei taloudellisen tuen lisääminen enää ollut mahdollista. Mikäli solmittaisiin uusia ystävyysseurakuntasuhteita, uusille ystävyysseurakunnille annettu taloudellinen tuki useimmiten vähentäisi muiden ystävyysseurakuntien osuutta. Oli myös nähtävissä oireita siitä, että jatkuva ”maksumiehenä oleminen” oli alkanut arveluttaa. Näin tapahtui erityisesti silloin, kun ystävyysseurakunnalla oli kovin monia tukijoita, minkä vuoksi yhteydenpito jäi vähäiseksi. Taloudellisen tuen lisääminen Inkerin kirkolle ei näyttänyt lupaavalta myöskään etsimällä uusia ystävyysseurakuntia ystävyysseurakuntatoiminnan ulkopuolelle jääneistä seurakunnista. Suurin osa oli niin pieniä, etteivät ne resurssien puuttuessa edes ajatelleet aloittaa ystävyysseurakuntatoimintaa. Lisäksi useimmat toimintaa harkitsevista olivat suuntautuneet muualle kuin Venäjälle, useimmiten Viroon.

Selvityksen perusteella voitiin todeta, että 1980-luvun lopussa syntynyt Inkeri-buumi, kiihkeän Inkeri-innostuksen kausi oli sivuutettu. Venäjän matkojen ja uusien ystävyysuhteiden tuoma eksotiikka ja uutuudenviehätys oli jo koettu. Parhaimmillaan – ja käytännössä varsin usein – se oli muuttunut lämpimäksi ja uskolliseksi ystävyudeksi, jonka myötä myös ystävyysseurakunnan taloudellinen tuki oli löytänyt melko vakiintuneen tasonsa.

Ystävyysseurakuntatoiminnan luonne oli 2000-luvulle tultua jonkin verran muuttunut. Uusien seurakuntien rekisteröinnin alkaessa 1980-luvun lopussa niiden toiminta oli järjestäytymätöntä ja selkeät toimintaohjeet puuttuivat. Kaikesta oli pula. Ei ollut tiloja, ei työntekijöitä eikä tarvikkeita. Ei myöskään tietoa siitä, miten hallinto ja toiminta piti seurakunnassa järjestää. Tästä syystä ystävyysseurakuntatoiminta oli monessa suhteessa avustustoimintaa. Runsaan kymmenen vuoden kuluessa seurakuntien tilanne oli parantunut. Kaikilla ainakin vanhemmilla seurakunnilla oli jonkin toimitila ja useimmiten myös yksi tai useampi työntekijä. Paljon tarvikkeita oli saatu. Inkerin kirkossa oli vahvistettu kirkon ja sen seurakuntien hallintoa ja toimintaa ohjaavat säännöt ja seurakunnissa opeteltiin toimimaan

niiden mukaisesti. Myös seurakuntalaisten oma taloudellinen tilanne oli Venäjän taloudellisen kehityksen myötä hieman helpottunut.

Kehityksen myötä aikaisemmasta ystävyysseurakuntien avustussuhteesta oli tulossa pikemminkin yhteistyösuhde. Inkerin kirkko ja sen seurakunnat olivat toiminnallisesti järjestäytyneet ja itsenäistyneet. Vaikka ne yhä taloudellisesti olivat riippuvaisia tukijoistaan, niillä toiminnallisesti oli itsemääräämisoikeus, jota yhteistyökumppaneiden tuli kunnioittaa. Maassa oli eletävä ja toimittava maan tavalla ja itsenäisessä kirkossa sen edellyttämällä tavalla. Tätä edellytti myös Suomen kirkon yleisohje ystävyysseurakuntatoiminnalle.

Tämän piti näkyä seurakuntien rakennustoiminnassa. Kirkon rakentaminen ystävyysseurakuntaan ei ollut vain ystävyysseurakunnan ja suomalaisten rahoittajien välinen asia. Päätösvalta kuului Inkerin kirkon kirkkojärjestyksen mukaan kirkkohallitukselle. Samanlaisia kysymyksiä olivat myös virkakäsitys ja muut teologiset, toiminnalliset ja hallinnolliset linjaukset.

Ystävyysseurakuntatyö oli monissa seurakunnissa melko henkilösidonnaista. Työntekijävaihdokset, erityisesti kirkkoherran vaihtuminen, saattoivat muuttaa tilanteen kokonaan toisenlaiseksi. Toiminta oli jossain loppunut kokonaan kirkkoherran vaihtuessa. Ystävyysseurakuntatyön jatkuvuuden varmistaminen oli kuitenkin olennainen kysymys. Kun ystävyysseurakuntatyö solmittiin, siitä otettiin vastuu pitkällä tähtäimellä. Ystävyysseurakuntatoiminta oli siten osa seurakunnan pysyvää toimintaa.

Suomen seurakunnissa ystävyysseurakuntatoiminta hahmotettiin hyvin eri tavoin osaksi seurakuntatyön kokonaisuutta. Usein se oli osa lähetystyötä, mikä johdettiin Venäjälle suuntautuneiden lähetysten nimikkosopimusten suuresta määrästä, mutta myös käsityksestä Venäjän uskonnollisesta tilanteesta. Melko usein se liitettiin yleiseen seurakuntatyöhön tai nähtiin omaksi työmuodokseen. Diakoniaan se liitettiin hieman harvemmin. Vastuu ystävyysseurakuntatyöstä oli useimmiten kirkkoherralla. Puolet seurakunnista piti ystävyysseurakuntatyötä koko seurakunnan yhteisenä työnä, mutta neljäsosa vain jonkin ryhmän työnä.

Ystävyysseurakunnan kannalta ei ollut olennaista se, mihin työmuotoon seurakunnassa ystävyysseurakuntatoiminta liitettiin. Olennaista oli jatkuvuuden takaaminen. Vastuullinen ja pitkäjänteinen ystävyysseurakuntatyön hoito edellytti, että seurakunta suhteen solmittuaan määritteli sen paikan organisaatiossaan, resurssit ja vastuuhenkilöt sitä varten. Tehtävän sitominen tietyn viran tehtäviin tuki toiminnan jatkuvuutta työntekijän vaihtuessa. Toimintasuunnitelman tekeminen yhdessä ystävyysseurakunnan kanssa toi toimintaan järkevyyttä ja ennustettavuutta.

Yhteydenpito ystävyysseurakuntiin ei ollut ongelmatonta Venäjän olojen vuoksi. Se oli kuitenkin kehittynyt alkuaajoista ja nyt oli useimmiten jo käytettävissä useampia yhteydenpitotapoja. Yhteydenpitoa hankaloitti nyt lisäksi se, että Inkerin seurakunnissa suomen kieltä osaavien määrä väheni. Suomessa taas venäjän kielen taito oli suhteellisen harvinainen.

Inkerin kirkon tiedotustoiminta oli vielä liian vähäistä. Tiedon saaminen Inkerin kirkon asioista ja Venäjän asioista yleensä tuotti monille hankaluuksia. Inkerin kirkon asioista saatiin tietoa useimmin vain ystävyysseurakunnassa tavattujen ihmisten kautta. Lehdistä useimmin saatiin tietoa Kotimaasta ja Inkerin kirkko

-lehdessä. Näytti ilmeiseltä, että Inkerin kirkon tulisi tuntuvasti lisätä tiedottamista toimintatavoistaan ja kehityksen painopisteistään myös Suomen seurakunnille. Samoin suomalaisessa yhteistyössä eri osapuolten ja aktiivisten toimijoiden antama tieto oli yhteistyökumppaneille tärkeää, mutta joskus riittämätöntä.

Venäjän asioista tietoa saatiin melko usein televisiosta ja lehdistä, mutta myös ystävyysseurakunnassa tavatuilta ihmisistä. Kirkollisia koulutuksia pidettiin tarpeellisina tiedon saamiseksi Inkerin kirkosta ja Venäjän oloista. Niihin oli osallistunut puolet vastanneista. Tärkeinä pidettiin myös niistä saatuja ideoita ja innostusta ystävyysseurakuntatoiminnan toteuttamiseen.

Ystävyysseurakuntatoiminta oli vastavuoroista toimintaa. Vaikka taloudellisen avun suunta oli Suomesta Inkerin seurakuntiin, ystävyysseurakuntasuhteella oli merkitystä myös Suomen kirkon seurakunnille. Vaikutus omalle seurakunnalle riippui osittain siitä, miten aktiivisesti käytännössä osallistuttiin suhteen hoitamiseen. Muutama kolehti Inkerille ei tuonut vielä mitään lisäarvoa muihin kolehteihin nähden. Tarvittiin elävää kosketuspintaa rajan taakse.

Ystävyysseurakuntatyö oli avartanut maailmankuvaa ja antanut uusia näkökulmia seurakunnan ja sen jäsenten elämään. Oman seurakunnan toiminta oli kansainvälistynyt, erilaisten kulttuurien ymmärtäminen lisääntynyt ja ennakkoluulot vähentyneet. Ymmärtämys inkerinsuomalaisia ja oman seurakunnan paluumuuttajia kohtaan oli lisääntynyt. Seurakuntalaisissa oli herännyt kansainvälisen vastuun tunto ja ystävyysseurakuntatoiminta tarjosi monille mielekkäitä toimintamahdollisuuksia. Se toi mukanaan seurakuntaan myös uusia vapaaehtoisia toimijoita.

Ystävyysseurakuntatoiminnassa oli koettu myös hengellisiä vaikutuksia. Oman seurakunnan missionaarinen identiteetti oli vahvistunut. Näkökulma Kristuksen kirkkoon oli laajentunut. Seurakunnan koettiin olevan osa rajat ylittävää Kristuksen kirkkoa. Samalla kun ajatus seurakunnan missionaarisuudesta ja koko kristillisen kirkon ykseydestä oli tullut konkreettiseksi, oli yhteydellä ystävyysseurakuntaan ollut myös omaa seurakuntaa kokoava vaikutus.

Tutustuminen ystävyysseurakuntaan ja sen jäsenten elämään oli antanut monille ajattelemisen aihetta. Se oli saanut ihmiset ajattelemaan, miten hyvin asiat Suomessa olivat ja miten ”itsestään selvä” oli kirkon asema. Vaikka rajan takana oli ollut paljon vaikeuksia, kuitenkin ihmiset siellä olivat kiitollisia ja ystävällisiä. Kaikki tämä oli vahvistanut tietoisuutta siitä, miten merkittävä asia seurakunta oli. Erilaiseen tilanteeseen tutustuminen oli rikastuttanut elämää ja avannut silmiä näkemään oman seurakunnan mahdollisuudet. Oli oltu tyytyväisyyttä ja kiitollisuutta oppimassa.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

1. Lähteet

1.1 Painamattomat lähteet

Internetin verkkosivut

www.evl.fi/kkh/kuo

www.evl.fi/srk/kesalahti

www.loviisanseurakunta.net

Kirjeet ja sähköpostiviestit

Haarasilta - Repo, Hilikka-Maija, sähköpostiviesti tekijälle 27.11.2003/ liitetiedosto.

Hujanen, Oiva, kirje tekijälle 2.5.2003.

Karjalainen, Tapio, sähköpostiviestit tekijälle 14.11.2003 ja 15.11.2003.

Pihkala, Isto, kirjeet tekijälle 17.11.2003; 24.11.2003; 27.11.2003 ja 25.2.2004. (Tutkijan hallussa) sekä keskustelu 17.2.2004.

Puhelinhaastattelut ja keskustelut

Pihkala, Isto, keskustelu 17.2.2004

Vaarala, Erja, puhelinhaastattelu 25.11.2003

Kyselylomakkeet Suomen ev.-lut. kirkon seurakunnissa (Tutkijan hallussa).

Kirkolliskokouksen pöytäkirjat (KKPTK) 1995–2003 (Inkerin kirkko).

Kirkkohallituksen pöytäkirjat (KHPTK) 1995–2003 (Inkerin kirkko).

Seurakuntien toimintakertomukset (vuosikertomukset) vuosilta 1995–2003 (Inkerin kirkko)

KJ (Kirkkojärjestys)

1992 Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon kirkkojärjestys. [Moniste.]

Osoite- ja puhelinluettelo

1995 Inkerin kirkon keskushallinto ja sen seurakunnat 16.8.1995. Suomen Kirkon ulkomaanavun kokoama osoite- ja puhelinluettelo Inkerin kirkon keskushallinnosta ja sen seurakunnista ja niiden työntekijöistä. [Moniste.]

Tserkov' Ingrii.

2003 Tserkov' Ingrii. Telefonnyj spravotshnik. [Inkerin kirkko. Puhelinluettelo.] [Moniste.]

Ustav

s.a. Ustav religioznoj organizatsii "Evangelitshesko-l'uteranskaja Tserkov' Ingrii na territorii Rossii".

1.2 Sanoma- ja aikakauslehdet

Demari 14.10.2003.

Helsingin Sanomat 29.10.1994; 15.1.1996 ja 4.10.2000.

Kotimaa 6.2.1998; 8.7.1994 ja 11.4.2003.

Ortodoksia 40/1991.

2. Kirjallisuus

Hassinen, Leino

1997 Idän uusi aamu. Inkerin kirkon nousun vuodet. Hämeenlinna.

Inkeri

1991 Inkeri: Historia, kansa, kulttuuri. Toim. Nevalainen, Pekka & Sihvo, Hannes. Suomalaisen Kirjallisuuden seuran toimituksia 547. Pieksämäki.

Inkerin ihme

2002 Inkerin ihme. Kirkko kohosi Kelttoon. Teksti ja taitto: Hilikka Suoanttila. Jyväskylä.

ISH

1969 Inkerin suomalaisten historia. Jyväskylä.

Jääskeläinen, Juhani

1980 Inkerin suomalainen evankelisluterilainen kirkko neuvostojärjestelmän ensimmäisenä vuosikymmenenä 1917-1927. Helsinki.

Kirkko uudelle vuosituhanalle

2000 Salonen, Kari – Kääriäinen, Kimmo – Niemelä, Kati: Kirkko uudelle vuosituhanalle. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 1996-1999. Jyväskylä.

KJ (Kirkkojärjestys)

1999 Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon kirkkojärjestys. s.l.

Kuortti, Aatami & Arkkila, Reijo

1990 Inkerin kirkon yö ja aamu. Jyväskylä.

Sihvo, Jouko

2000 Inkerin kansan 60 kohtalon vuotta. Helsinki.

Todistuksena toivosta

2002 Todistuksena toivosta. Pietarin suomalainen Pyhän Marian kirkko 1805–2002. Helsinki.

Ylönen, Kaarina

1997 Inkerin kirkon nousu kommunistivallan päätyttyä. Kirkon tutkimuskeskus, Sarja A Nro 70. Jyväskylä.

Liite I

SUOMEN KIRKON JA INKERIN KIRKON YSTÄVYYSSSEURAKUNTASUHTEET Lähde: www.evl.fi/kkh/kuo/inkeri; Päivitys 8.10.2003

Suomen kirkko	Inkerin kirkko
Alajärvi	Sortavala
Alavus	Pitkäranta
Askola	Kolppana
Elimäki	Koivisto/ Pyhä Maria Magdalena
Espoon rk (Kanta-Espoo, Tapiola, Olari, Espoonlahti, Leppävaara, Kauniaisten suom. srk ja Kirkkonummen suom. srk)	Hatsina
Hamina	Kosemkinä
Haukivuori	Hatsina
Helsinki/Malmi	Tyrö
Helsinki/Mellunkylä	Tyrö
Helsinki/Roihuvuori	Tyrö
Heinolan kaupunkisrk	Puškin
Heinolan maasrk	Puškin
Hollolan rovastikunta	Aunus
Huopalahden rk.	Sortavala
Hyvinkää	Joshkar-Ola
Hämeenlinna	Krasnojarsk
Hämeenlinnan rk	Terijoki
Hämeenkylä (Vantaa)	Kaukola Pyhä Mikael/ Pietari
Iisalmen rk. (Iisalmi, Pyhäjärvi, Kiuruvesi, Lapinlahti, Vieremä, Sukeva, Sonkajärvi)	Sortavala
Ikaalinen	Kontupohja
Ilmajoen rk. (Ilmajoki, Seinäjoki, Peräseinäjoki, Kurikka, Jalasjärvi, Nurmo)	Hietämäki
Joensuun rk. (Joensuu, Pielisensuu, Rantakylä, Liperi-Viinijärvi, Outokumpu, Polvijärvi, Kontiolahti, Eno, Ilomantsi, Tuupovaara, Kiihtelysvaara, Pyhäselkä, Rääkkylä)	Kontupohja
Jurva	Toksova

Suomen kirkko	Inkerin kirkko
Juupajoki	Pietari/PJohannes
Jyväskylän rk. (Jyväskylän kaupunkisrk, Jyväskylän maasrk, Muurame, Toivakka, Laukaa, Uurainen)	Sortavala
Jämijärvi	Kontupohja
Jäppilä	Sortavala
Järvenpää	Terijoki
Kajaani	Segeza
Kalajoen rk. (Kalajoki, Rautio, Alavieska, Ylivieska, Sievi, Haapajärvi, Nivala, Reisjärvi, Merijärvi, Pyhäjoki, Oulainen, Haapavesi, Kårsämäki)	Petroskoi
Kangasala	Raivola
Kangasniemi	Keltto
Karjasilta (Oulu)	Izevsk
Kauhajoen rk. (Kauhajoki, Isojoki, Karijoki, Teuva, Kaskinen, Kristiina, Jurva)	Haapakangas
Keski-Pori	Kupanitsa
Kokkolan rk. (Kokkola, Veteli, Halsua, Perho, Kaustinen, Kälviä, Ullava, Lohtaja, Himanka, Kannus, Toholampi ja Lestijärvi)	Aunus
Kouvola	Tuutari
Kotkan srk-yhtymä	Kanneljärvi
Kuhmo	Kostamus
Kuopion seurakunnat	Pitkäranta
Kuorevesi	Pyhä Maria/ Pietari
Lahti/ Joutjärvi	Keltto
Lappeenranta yht.	Viipuri
Lapinlahti	Ruskeala
Lempäälä	Petroskoi
Limingan rk (Kempele, Hailuoto, Oulunsalo, Liminka ja Lumijoki)	Jaama
Lohjan rk. (Lohja, Vihti, Karjalohja, Karkkila, Pusula, Nummi, Pohjan suom., Hangon suom., Siuntio, Karjaa)	Toksova
Loimaan rk. (Kanta-Loimaa, Metsämaa, Loimaan kaup.srk, Mellilä, Alastaro, Pöytyä, Oripää, Vampula, Marttila, Koski TI, Karinainen)	Kolppana
Luumäki ja Tohmajärvi	Keltto
Länsi-Pori	Moksa-Ersa
Miehikkälä	Kosemkinä
Mänttä	Kupanitsa
Nastola	Haapakangas
Nilsian rk. (Nilsia, Kaavi, Muuruvesi, Juankoski, Rautavaara, Säyneinen, Tuusniemi, Vehmersalmi)	Pitkäranta
Noormarkku	Sodder
Nurmeksen rk. (Lieksa, Nurmes, Juuka, Valtimo)	Segezha
Närpiö	Raivola
Orivesi	Skuoritsa
Orimattila	Velmema

Suomen kirkko	Inkerin kirkko
Oulujoki	Moskova
Pieksämäen rk. (Hankasalmi, Pieksämäen kaupunkiskr, Pieksämäen maasrk, Konnevesi, Rautalampi, Virtasalmi)	Skuoritsa
Porvoon rk.	Kolppana
Ranua	Moskova/ Pyhän Kolminaisuuden lut. srk.
Rovaniemi	Murmansk
Saarijärvi	Kupanitsa
Salo-Uskela	Rzhev
Savonlinna ja Sääminki	Aunus
Säyneinen	Hatsina
Tammelan rk. (Tammela, Forssa, Kojjärvi, Somero, Somerniemi, Humppila, Ypäjä, Jokioinen)	Toksova
Tohmajärvi	Keltto
Turku yht.	Pietari/Pyhä Maria
Tuusulan rovastikunta (Tuusula, Nurmijärvi, Mäntsälä, Orimattila, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Sipoon suom.)	Pietari/ Pyhä Mikael
Valkeala	Keltto
Vantaa/ Tikkurila	Aunus Petroskoi
Vantaankoski	Skuoritsa
Varkaus	Petroskoi
Viljakkala	Kaukola
Virolahti	Kosemkina
Virrat	Tsalna
Äänekoski	Hatsina

Liite II

KYSELYYN VASTANNEET JA VASTAAMATTA JÄTTÄNEET SEURAKUNNAT

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 525 seurakunnalle. Lomakkeita palautettiin 387, mutta 26 seurakuntaa oli sopinut seurakuntayhtymän tai rovastikunnan yhteisestä vastauksesta. Vastausprosentiksi saatiin siten 78,7 %. Eniten vastauksia saatiin pienistä, alle 4 000 jäsenen seurakunnista (taulukko), joita myös kaikista seurakunnista oli lukumääräisesti eniten (Kirkko uudelle vuosituhannelle 2000, 180). Helsingin hiippakunnassa eniten vastauksia saatiin kuitenkin suurimmilta, yli 15 000 jäsenen seurakunnilta, joita vastanneista oli lähes puolet. Lähes kaikki suurimmat seurakunnat vastasivat kyselyyn.

Taulukko 9. Vastanneet seurakunnat hiippakunnittain jäsenmäärän mukaan ja vastanneiden prosenttiosuus kaikista hiippakunnan seurakunnista. N=413.

Hiippakunta	alle 4 000	4 001–8 000	8 001–15 000	yli 15 001	yhteensä	% vas- tan- neista	% hiippa- kunnan seurakun- nista
Helsinki	11	4	12	26	53	14	81
Kuopio	26	13	13	6	58	12	72
Lapua	24	18	10	4	56	14	82
Mikkeli	17	15	7	8	47	12	70
Oulu	25	16	10	4	55	14	64
Porvoo	18	2	1	-	21	5	91
Tampere	17	14	7	14	52	13	69
Turku	38	12	10	11	71	18	73
Yhteensä	176	94	70	73	413		
% vastanneista	42,1	23,5	16,5	17,8			

Vastaukset jakautuivat määrällisesti melko tasan hiippakuntien kesken. Porvoon pieni vastausmäärä johtui kyselyn saaneiden seurakuntien pienestä määrästä. Suhteellisesti Porvoosta oli vastattu eniten ehkä siksi, että vain yhdellä oli ystävyys-

seurakunta Inkerissä. Toiseksi eniten vastauksia saatiin Helsingin ja Lapuan hiippakunnista. Tampereen matalaa prosenttia selitti se, että Tampereen seurakuntayhtymästä saatiin yhteinen vastaus, jota osa piti riittävänä. Turussa seurakuntien määrä oli suurin, joten myös vastauksia kertyi eniten. Vastaaminen oli myös helppoa, koska 47 (68 %) vastanneella ei ollut ystävyysseurakuntaa tai se oli muualla kuin Inkerissä. Määrä oli suurempi kuin muissa hiippakunnissa, joissa vastaava luku oli Helsingissä 35 %, Kuopiossa 29 %, Lapualla, 53 %, Mikkelissä 50 % Oulussa 34 % ja Tampereella 50 %.

Vastaamatta jättäneitä oli 142, jos yhteisiä vastauksia ei pidetty vastanneina, mutta yhteiset vastaukset huomioiden 112. Näistä 76 oli pieniä, alle 4 000 jäsenen seurakuntia, joista 39 seurakunnassa oli alle 2 000 jäsentä ja muutamat ilman omaa kirkkoherraa. Hiippakunnittain vastaamatta jättäneitä oli Oulussa 28, Turussa 25, Kuopiossa 23, Tampereella 22, Mikkelissä 19, Helsingissä 13, Lapualla 11 ja Porvoossa 2. Vastaamatta jättäneistä saatiin 96 seurakunnasta tietoja lääninrovastien ja seurakuntayhtymien vastauksista sekä KUO:n luetteloista internetistä (<http://www.evl.fi/kkh/kuo/inkeri.htm>). Kaikkiaan 76 seurakunnalla oli oma tai rovastikunnan ystävyysseurakunta Inkerin kirkossa ja 20 seurakunnalla lisäksi muualla, mutta 46 seurakunnalla ei ollut ystävyysseurakuntaa.

Liite III

YSTÄVYYSSEURAKUNTATOIMINNAN ULKOPUOLELLE JÄÄMINEN

Vastanneista 77 seurakunnalla ei ollut mitään ystävyysseurakuntatoimintaa. Näistä suurin osa (58) oli pieniä alle 4 000 jäsenen seurakuntia, 11 pienehköä, 4 001–8 000 jäsenen seurakuntaa, 6 keskisuurta, 8 001–15 000 jäsenen ja 2 suurta, yli 15 000 jäsenen seurakuntaa, jotka kumpikin olivat osa suurta seurakuntayhtymää. Toisella niistä oli yhteistä ystävyysseurakuntatoimintaa.

Taulukko 10. Vastaajien ilmoittamat syyt siihen, miksi ystävyysseurakuntatoimintaa ei ollut aloitettu.

	ei lain- kaan tärkeä	ei kovin tärkeä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa	N=
Ei ole löytynyt sopivaa seurakuntaa	19	9	7	2	5	42
Seurakunnassamme ei löytynyt sopivia tekijöitä	7	5	15	10	6	42
Seurakunnallamme ei ole ollut riittävästi varoja	6	8	10	18	2	44
Meillä ei ole ollut riittävästi aikaa hoitaa asiaa	6	7	9	20	3	45
Emme pidä ystävyysseurakuntatoimintaa tarpeellisena	20	11	3	1	5	40
Meillä ei kukaan ole tullut ajatelleeksi asiaa	12	7	5	10	8	42
Ei mitään erityistä tiedossa olevaa syytä	10	7	2	11	9	39
Ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista kohtaan syntynyt vastustus	27	6	-	-	8	41
Jokin muu syy, mikä	2	1	-	3	4	10

Seitsemän seurakuntaa harkitsi ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista eli ”asia oli vireillä, mutta prosessi oli vielä kesken”. Neljä näistä oli pieniä, yksi pienehkö ja kaksi keskisuurta seurakuntaa. Kahdessa pienimpiin ryhmiin kuuluvista seurakunnista oli harkittu asiaa, mutta päätös oli ollut kielteinen. Harkintaa oli vasta aloittamassa 11 seurakuntaa. Näistä suurin osa (9) oli pieniä, alle 4 000 jäsenen seurakuntia. Vastanneista 40 seurakuntaa ei ollut edes harkinnut ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista. Näistä 29 oli pieniä, kuusi pienehköä, kolme keskisuurta ja kaksi suurta seurakuntaa. Näistä suuret olivat seurakuntayhtymään kuuluvia.

Ystävyysseurakuntatoimintaa harkitsevista yhteensä 25 vastasi kysymykseen, mistä maasta he olivat harkinneet ystävyysseurakunnan ottamista. Näistä vain kuusi harkitsi ystävyysseurakuntaa Venäjältä ja loput muualta tai eivät vielä osanneet sanoa. Useimmat (16) vastaajista eivät vielä osanneet sanoa, tulisivatko he solmi- maan ns. virallisen ystävyysseurakuntasuhteen. Myönteisesti vastanneita oli seitsemän ja kielteisesti viisi.

Vastanneista osa ei harkinnut ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista. Heiltä kysyttiin, miksi he olivat päätyneet kielteiseen ratkaisuun. Taulukon 10 mukaan ainakin melko tärkeänä pidettiin sitä, että ”meillä ei ole ollut riittävästi aikaa hoitaa asiaa” (29 vastaajaa), ”seurakunnallamme ei ole ollut riittävästi varoja” (28) ja ”seurakunnassamme ei ole löytynyt sopivia tekijöitä” (25). Ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista kohtaan syntyneitä vastustusta ei kukaan pitänyt edes melko tärkeänä syynä, mutta 33 piti sitä ei lainkaan tai ei kovin tärkeänä. Vaihtoehtoa ”emme pidä ystävyysseurakuntatoimintaa tarpeellisena” vain neljä piti ainakin melko tärkeänä, kun 31 piti sitä ei lankaan tai ei kovin tärkeänä. Vastaajista 28 ei myöskään pitänyt lainkaan tai kovin tärkeänä sitä, ettei heille olisi löytynyt sopivaa seurakuntaa. Vaihtoehtoa ”Jokin muu syy, mikä” piti kolme erittäin tärkeänä. Kahdessa viitattiin muualla oleviin ystävyysseurakuntiin ja yhdessä seurakunnan mahdollisesti tulevaisuudessa muuttuvaan tilanteeseen.

Seurakunnista 43 vastasi, ettei heillä ollut mitään ystävyysseurakuntatoimintaa, mutta he olivat tukeneet kirkkoa. Muualta voitiin kuitenkin todeta, että viidellä oli ystävyysseurakunta Virossa, Suomessa, Unkarissa tai ”muualla” ja 12 seurakunnan rovastikunta tuki joko Inkerin kirkon jotakin seurakuntaa tai aluetta. Osa näistä oli kuitenkin pikemmin lähetystyötä kuin ystävyysseurakuntatoimintaa.

Vapaamuotoisissa kommentteissa vastaajat kuvasivat seurakuntansa tilannetta kommenttein, jotka voitiin ryhmitellä seuraaviin:

1. Asiaa harkittiin, mutta se oli vasta aivan alussa: ”On kysytty, mitä jos...” ja todettu: ”Kun löytyy vastuunkantoon valmiita ihmisiä, asia varmaankin alkaa edetä.”
2. Ystävyysseurakuntaa etsittiin, mutta se ei johtanut suhteen syntymiseen: ”Koetimme saada Virossa samaa seurakuntaa, minkä kanssa kaupungilla on ystävyystoimintaa, mutta sillä ei ollut tarvetta ystävyysseurakuntaan” tai ”seurakunnassa, johon viritelty yhteyttä, ei ole ollut henkilöä kehittämään toimintaa ja pitämään yhteyttä”.
3. Aikaisempi, kotimainen ystävyysseurakuntatoiminta ei antanut uskoa uuteen: ”[Seurakunta] on ollut --- rajaseutupiiriin ystävyysseurakunta ja --- seurakunnan ystävyysseurakuntia. – Molemmat suhteet ovat ”lopahtaneet”.

4. Ulkomainen tuki kanavoitiin joskus toisella tavoin: ”Ystävyysseurakuntaa etsitty, mutta todettu, että nykyiset nimikkolähetit ja yksittäiset projektit riittävät” tai ”tuemme Pietarin vankilälähetystä taloudellisesti ja käytännöllisesti”.

5. Ystävyysseurakuntatoiminnan esti oman seurakunnan resurssien puute: ”Ei löydy tällä hetkellä resursseja” tai ”--- seurakunnan taloudellinen tilanne on ollut niin heikko, ettei ole voitu edetä ajatusta pitemmälle” tai ”resurssimme ovat olemattomat. Kohta tarvitsemme itse ystäväseurakuntaa”.

6. Joissakin seurakunnissa ystävyysseurakunnan aloittamista oli viivästyttänyt tulevaisuuteen sijoittuvat muutosnäkökulmat: kirkkoherran jääminen eläkkeelle, jolloin päätöksentekoa haluttiin antaa uuden kirkkoherran valmisteltavaksi, ja mahdollisesti tulossa olevat muutokset seurakuntajaossa tai seurakuntien yhdistyminen.

Yhteenvetona voitiin todeta, että ystävyysseurakuntatoiminnan ulkopuolelle jääneistä suurin osa oli pieniä, alle 4 000 jäsenen seurakuntia. Vastanneista vain muutama harkitsi ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista siten, että ”asia oli vireillä”. Vain kuusi vastaajaa ajatteli solmia ystävyysseurakuntasuhteen Inkerin kirkon seurakunnan kanssa. Tulos vahvisti siten aikaisemmissa kohdin syntyneitä käsityksiä, että Suomen ja Inkerin kirkon välillä ei ollut odotettavissa merkittävää ystävyysseurakuntatoiminnan lisäystä. Toiminnan ulkopuolelle jääneiden pienten seurakuntien sekä taloudelliset että muut resurssit olivat rajalliset ja niistäkin osa oli jo käytössä Inkerin kirkon tukemiseen.